

КЛАЙВ СТЕЙПЪЛС ЛУИС

ПОСЛЕДНАТА БИТКА

Част 7 от „Хрониките на Нарния“

Превод от английски: Деница Дабижева, 2005

chitanka.info

ГЛАВА ПЪРВА

КРАЙ ЕЗЕРОТО КОТЛЕТО

Към края на дните на Нарния далеч на запад, отвъд Гората с фенера и близо до големия водопад живееше една маймуна. Беше толкова стара, че вече никой не си спомняше кога се бе заселила по тези места. Това бе най-умната, най-грозната, най-сбръчканата маймуна, която можете да си представите. Имаше малка дървена къщурка с покрив от листа високо между два клона в короната на огромно дърво. Казваше се Шифт. В тази част на гората почти не се срещаха Говорещи зверове, хора или джуджета, но Шифт си имаше един приятел и съсед — магарето на име Пъзъл. Или поне така казваха те, двамата — че са приятели, инак бихте помислили, че Пъзъл е по-скоро слуга на Шифт, отколкото неин приятел. Той вършеше всичко. Когато отиваха заедно на реката, Шифт пълнеше големите кожени мехове с вода, но Пъзъл ги носеше на връщане. Когато им трябваше нещо от градчетата надолу край реката, Пъзъл отиваше с големи празни кошове на гръб и се връщаше пак с тях, но пълни и тежки. А Шифт изяждаше най-хубавата храна, която Пъзъл донасяше, тъй като, както казваше маймуната:

— Разбираш ли, Пъзъл, аз не мога да паса трева и да ям магарешки бодили като теб, тъй че е съвсем честно да си наваксам по друг начин.

А Пъзъл винаги отвърщаше:

— Естествено, Шифт, естествено. Разбирам.

Пъзъл никога не се оплакваше, защото знаеше, че Шифт е далеч по-умна от него. Той дори смяташе, че е много мило от страна на Шифт, че изобщо дружи с него. И ако понякога Пъзъл се решаваше да спори, Шифт казваше:

— Хайде, Пъзъл, аз знам по-добре от теб какво трябва да се направи. Знаеш, че не си умен, нали?

А магарето винаги отвърщаше:

— Да, Шифт. Права си. Наистина не съм ум.

После въздъхваше и правеше това, което бе казала Шифт.

Една сутрин в началото на годината двамата се разхождаха по брега на Котлето. Това е голямото езеро точно под скалите в западния край на Нарния. Големият водопад се излива в него с шум, който напомня непрестанен гръм, а от другата му страна реката на Нарния продължава пътя си. Водопадът кара водата в Котлето да танцува и бълбука, да клоkochи и да се върти безспир, сякаш кипи. Оттам идва името на езерото — Котлето. Най-буйно е в началото на пролетта, когато реката се пълни с всичкия стопен сняг, който се стича от планините — високо отвъд Нарния, в Западната пустош. Оттам идва и реката. Докато гледаха Котлето, Шифт внезапно посочи с тъмния си кльощав пръст и каза:

— Виж, какво е това?

— Кое какво е? — попита Пъзъл.

— Това, жълтото, дето се спусна по водопада. Виж! Ето го пак, носи се по повърхността. Трябва да разберем какво е.

— Трябва ли? — попита Пъзъл.

— Естествено, че трябва — отговори Шифт. — Може да е нещо полезно. Просто бъди добро момче и скочи в езерото, за да го извадиш. Тогава ще можем да го разгледаме по-добре.

— Да скоча в езерото ли? — попита Пъзъл, помръдвайки с дългите си уши.

— Ами как ще го извадим, ако не го направиш?

— Ама... ама — започна Пъзъл — няма ли да е по-добре ти да влезеш? Защото, нали разбираш, ти си тази, която иска да разбере какво е, а аз не държа особено. Пък и ти имаш ръце. Когато става дума за улавяне на неща, не отстъпваш по нищо на човек или на джудже. Аз имам само копита.

— Не мога да повярвам, Пъзъл — каза Шифт. — Въобще не бих предположила, че можеш да кажеш подобно нещо. Изобщо не го очаквах от теб.

— Защо, какво толкова лошо съм казал? — попита магарето със смирен гласец, понеже усещаше, че Шифт е дълбоко засегната. — Искях просто да кажа...

— Да помислиш, че аз ще вляза във водата! — възкликна маймуната. — Сякаш не знаеш прекрасно, че слабото място на всички маймуни са гърдите им, защото лесно простиват! Добре тогава. Ще

вляза. Въпреки че вече ми е хладно от този безмилостен вятър, ще вляза. Най-вероятно ще умра. И тогава ще съжаляваш — гласът на Шифт звучеше, сякаш ей сега ще избухне в плач.

— О, не, о, не, о, не! — почти изрева Пъзъл. — Нямах това предвид, Шифт, повярвай ми. Нали знаеш колко съм глупав и как не мога да мисля за две неща едновременно. Бях забравил за слабите ти гърди. Разбира се, че ще вляза. Дори не си помисляй да влизаш. Обещай ми, че няма да го направиш, Шифт.

И тъй, маймуната обеща, а Пъзъл затропка с четирите си копитца по скалистия бряг, за да намери място, откъдето да нагази в езерото. Дори да оставим студа настрана, влизането в движещата се и разпенена вода не беше шега работа. Пъзъл стоя разтреперан цяла минута, преди да се реши. Тогава Шифт извика зад него:

— Може би все пак ще е по-добре аз да скоча, Пъзъл.

Като чу това, Пъзъл отвърна:

— Не, не. Нали ми обеща. Ей сегичка влизам.

И влезе.

Огромна топка пяна се блъсна в муцуната, напълни устата му с вода и го заслепи. После за няколко секунди той съвсем потъна и когато отново изплува, вече бе в съвсем друга част на езерото. Течението пак улови Пъзъл и го завъртя все по-бързо и по-бързо, докато го закара под самия водопад. Мощната струя го потопа дълбоко, толкова дълбоко, че никак не бе сигурен дали ще успее да задържи дъха си, докато изплува пак. Когато най-сетне се издигна на повърхността и малко се приближи до нещото, което се опитваше да хване, то отплува надалеч от него и също беше уловено от водопада и запокитено на дъното. После то изплува, но Пъзъл вече се намираще далеч от целта, по-далеч от всякога.

Най-после, уморен до смърт, целият натъртен и вкочанен от студ, той успя да сграбчи нещото със зъби. Излезе, понесъл го пред себе си, като оплиташе предните копита в него, защото то бе голямо като килимче, много тежко, студено и лигаво.

Хвърли го на земята пред Шифт и застана прогизнал и треперещ. Едва си поемаше дъх. Но маймуната въобще не го погледна, нито го попита как се чувства. Прекалено бе заета да обикаля около нещото, да го разстила, потупва и души. В погледа ѝ проблесна дяволита искрица, като се обърна към Пъзъл:

— Това е лъвска кожа.

— Ии... аа... аа... а, така ли? — задъхано попита Пъзъл.

— И се чудя... чудя се... чудя се — говореше Шифт сама на себе си, защото много усилено мислеше.

— Чудя се кой ли е убил горкия лъв — каза Пъзъл. — Трябва да го погребем.

— А, това не е бил Говорещ лъв — отсече Шифт. — Не се тревожи за това. Отвъд водопадите в Западната пустош няма Говорещи зверове. Тази кожа сигурно е била на някой ням, див лъв.

Между другото, това бе вярно. Някакъв ловец, човек, бе убил и одрал този лъв нейде високо из Западната пустош преди няколко месеца. Но това е извън нашата история.

— Въпреки това, Шифт — каза Пъзъл, — дори кожата да е била на ням, див лъв, не сме ли длъжни да я погребем както подобава? Искам да кажа, не са ли лъвовете доста... ами, доста важни животни? Заради... знаеш Кой. Не разбираш ли?

— Я недей да се затормозваш с идеи, Пъзъл — каза Шифт. — Защото, нали знаеш, мисленето не е най-силната ти страна. От тази кожа ще направим хубаво топло зимно палто за теб.

— О, не мисля, че ми се иска — каза магарето. — Ще изглежда... искам да кажа, другите животни могат да си помислят, че... не, няма да се чувствам...

— Какви ги дрънкаш? — попита Шифт, като се чешеше отдолу нагоре, както правят маймуните.

— Мисля, че ще е непочтително към Великия Лъв, към самия Аслан, ако магаре като мен тръгне насам-натам, облечено в лъвска кожа — каза Пъзъл.

— Я по-добре недей да спориш — каза Шифт. — Какво разбира едно магаре като теб от подобни неща? Нали знаеш, че не те бива в мисленето, Пъзъл, затова защо не ме оставиш да мисля вместо теб? Защо не се отнасяш към мен, както аз към теб? Ето, аз не си мисля, че мога да правя всичко. Знам, че теб повече те бива за някои неща. Затова и те оставих, та да влезеш в езерото — знаех, че ще се справиш по-добре от мен. Но защо на свой ред не ми позволиш да правя нещо, което аз мога, а ти не можеш? Нищо ли няма да ми оставиш да върша? Бъди справедлив. Едно ти, друго аз.

— Е, да, естествено, щом така казваш — отвърна Пъзъл.

— Чуй тогава — каза Шифт. — Я по-добре изприпкай пъргаво надолу по реката до Чипингфорд и виж дали там има портокали или банани.

— Ама, много съм уморен, Шифт — умолително измрънка Пъзъл.

— Да, но си вир-вода и ти е студено — отговори маймуната. — Имаш нужда от нещо сгряващо. Бързото тичане ще свърши чудесна работа. Освен това днес в Чипингфорд е пазарен ден.

И Пъзъл естествено се съгласи да отиде.

Веднага щом остана сама, Шифт се заклатушка ту на два крака, ту на четири, докато стигна до своето дърво. Залюля се от клон на клон, като не спираше да дърдори и да се хили, и влезе в къщурката си. Вътре намери игла, конец и голяма ножица, защото беше умна маймуна и джуджетата я бяха научили да шие. Пъхна кълбото конец в устата си и бузата ѝ се изду, сякаш смучеше голям бонбон, защото конецът беше много дебел и повече приличаше на връв. Стисна иглата с устни и хвана ножицата с лявата си ръка. После се спусна по дървото и с клатушкане отиде до лъвската кожа. Седна до нея и се хвана за работа.

Веднага разбра, че гърбът на кожата ще е прекалено дълъг за Пъзъл, а вратът твърде къс. Затова отрязва голямо парче от гърба и от него уши яка за дългия врат на магарето. После отрязва главата и заши яката между нея и раменете. Сложи връв от двете страни на кожата, за да може да се върже на корема и гърдите на Пъзъл. От време на време прелиташе по някоя птичка, Шифт спираше да шие и тревожно вдигаше глава. Не искаше никой да вижда какво прави. Но нито една от птичките, които видя, не беше Говореща птица, така че нямаше значение.

Пъзъл се върна привечер. Не припкаше, а пристъпяше търпеливо и тежко, както правят магаретата.

— Нямаше портокали — каза той, — нямаше и банани. И аз съм много уморен.

После легна на земята.

— Ела да пробваш прекрасното си ново палто от лъвска кожа — подкани го Шифт.

— О, не ме интересува тази стара кожа — отговори Пъзъл. — Ще я пробвам утре сутринта. Толкова съм изморен тази вечер.

— Ама наистина си много нелюбезен, Пъзъл — каза Шифт. — Ако ти си толкова уморен, за мен какво ще кажеш? Докато ти се разхождаше бодро из долината, аз цял ден усилено работих, за да ти уший палтото. Ръцете ми са така изморени, че едва държа ножицата. А ти едно благодаря не искаш да ми кажеш, дори не поглеждаш палтото... и не те интересува... и... и...

— Скъпа Шифт — скочи на крака Пъзъл, — толкова съжалявам. Отвратителен съм. Разбира се, че ще ми бъде приятно да го пробвам. Изглежда просто разкошно. Сложи ми го веднага. Моля те, сложи ми го.

— Тогава стой мирно — каза маймуната.

Кожата беше много тежка за нея, но накрая с дърпане и бутане, с пъшкане и пуфтене успя да я сложи на магарето. Върза я под тялото на Пъзъл, върза и краката за тези на магарето, както и опашката за неговата. Доста голяма част от сивия нос и лицето на магарето се виждаха през отворената уста на лъвската глава. Всеки, който някога е виждал истински лъв, не би се заблудил нито за миг. Но ако никога през живота си не си виждал лъв и погледнеш магарето в лъвската кожа, положително ще го сбъркаш с лъв, особено ако не се приближава много, ако времето е мрачно и ако Пъзъл не изреве и не изчатка с копита.

— Изглеждаш прекрасно, прекрасно! — възкликна маймуната. — Ако някой те види сега, ще те вземе за Аслан, за самия Велик Лъв.

— Това би било ужасно — каза Пъзъл.

— Не, няма да е ужасно — отвърна Шифт. — Защото всеки ще изпълнява онова, което му кажеш.

— Но аз не искам да им казвам нищо.

— Помили си колко добри неща бихме могли да направим! — възкликна Шифт. — Нали знаеш, че аз ще съм до теб и ще те съветвам. Ще измислям умните нареждания, които ти ще даваш. И всички ще трябва да ни се доверяват, дори самият крал. Ще сложим в ред цяла Нарния.

— Но не е ли всичко наред и сега?

— Какво?! — изкрещя Шифт. — Всичко да е наред ли? Като няма портокали и банани?!

— Ами, виж — започна Пъзъл, — то няма много хора... Всъщност не мисля, че някой друг, освен теб иска портокали и банани.

— А и захар също — продължи Шифт.

— Хм, да — съгласи се магарето. — Нямаше да е зле, ако имаше повече захар.

— Добре, тогава, значи се разбрахме — каза маймуната. — Ти ще се правиш на Аслан, а аз ще ти казвам какво да говориш.

— Не, не, не! — запротестира Пъзъл. — Не казвай такива ужасни думи. Няма да е редно, Шифт. Може и да не съм много умен, но дотолкова ми е ясно. Какво ще стане с нас, ако се появи истинският Аслан?

— Предполагам, че ще бъде много доволен — отговори Шифт. — Сигурно ни е изпратил тази лъвска кожа нарочно, за да можем да оправим положението. Пък така или иначе, той никога не се появява. Поне напоследък.

В този миг, точно над главите им, се чу оглушителен гръм и земята потрепери. И двете животни загубиха равновесие и паднаха по очи.

— Ето! — запъхтяно възкликна Пъзъл, щом успя да си поеме дъх. — Това е предзнаменование... предупреждение. Знаех си, че правим нещо ужасно. Веднага свали тази отвратителна кожа от мен.

— Не, не! — каза маймуната (чийто ум бе много съобразителен). — Това е предзнаменование за обратното. Тъкмо щях да кажа, че ако истинският Аслан, както ти го наричаш, искаше да продължим да правим това, щеше да изпрати гръм и земетресение. Беше ми на езика, само дето предзнаменованието взе, че дойде, преди да успея да го изрека. Сега няма как да не го направиш, Пъзъл. И, моля те, стига сме спорили вече. Знаеш, че не ги разбираш тия работи. Какво може да знае едно магаре за предзнаменованията?

ГЛАВА ВТОРА

ПРИВЪРЗАНОСТТА НА КРАЛЯ

Около три седмици по-късно последният от кралете на Нарния седеше под вековния дъб, който растеше край вратата на малката му ловна хижа. Когато времето се затоплеше напролет, той често отсядаше в нея за десетина дни. Постройката бе ниска, със сламен покрив и се намираше недалеч от източния край на Гората с фенера и малко над мястото, където двете реки се вливат... Обичаше да живее в нея простичко и спокойно, далече от тържествеността и великолепието на Каир Паравел — тронния град. Името му бе крал Тириан и беше двадесет — двадесет и пет годишен. Имаше широки и силни рамене, ръце и крака със здрави мускули, но още рядка брада. Очите му бяха сини, а лицето — безстрашно и открито.

Тази пролетна утрин около него нямаше други, освен най-скъпия му приятел — еднорога Джуъл. Те се обичаха като братя и взаимно си спасяваха живота през войните. Великолепното животно стоеше близо до стола на краля и навело врат, лъскаше синия си рог в кремавобелия си хълбок.

— Днес нямам желание нито за работа, нито за спорт, Джуъл — каза кралят. — Не мога да мисля за нищо друго, освен за тази чудна новина. Мислиш ли, че ще научим нещо повече?

— Това са най-прекрасните вести, пристигали в наши дни, в дните на бащите ни и в тези на дедите ни, кралю — отвърна Джуъл, — ако са верни.

— Възможно ли е да не са верни? — попита кралят. — Мина повече от седмица, откакто първите птици прелетяха над нас с думите, че Аслан е тук, че Аслан се е завърнал в Нарния. След това дойдоха катеричките. Те не го бяха видели, но казваха, че със сигурност е в гората. После и еленът го е видял със собствените си очи в Гората с фенера, макар отдалеч и на лунна светлина. След него дойде мургавият брадат човек, търговецът от Калормен. Калорменците не се

интересуват от Аслан като нас, но той говореше за него като за нещо съвсем сигурно. А язовецът снощи. И той е видял Аслан.

— Наистина, кралю — отвърна Джуъл. — Вярвам на всичко това. Ако ви се струва, че не е така, то е само защото радостта ми е твърде голяма, за да остави вратата ми да бъде трайна. Толкова е прекрасно, че не е за вярване.

— Да — дълбоко въздъхна кралят, като почти потрепери от удоволствие. — Това надминава и най-смелите надежди на целия ми живот.

— Чуйте! — възкликна Джуъл, като наведе глава на една страна и вирна уши.

— Какво има? — попита кралят.

— Копита, кралю — отвърна Джуъл. — Галопиращ кон. Много тежък кон. Сигурно е някой от кентаврите. Вижте, ето го.

Величествен кентавър със златна брада, с човешка пот на челото и конска пяна по кестенявите си хълбоци, се втурна към краля. Спря и се поклони ниско.

— Привет, кралю — извика той с плътен глас като на бик.

— Ей, вие вътре! — извика кралят през рамо към вратата на ловната хижа. — Купа вино за благородния кентавър. Добре дошъл, Рунуит. Като си поемеш дъх, ще ни кажеш с каква задача си тук.

Един паж излезе от къщата с голяма, изкусно гравирана дървена купа и я подаде на кентавъра, който я вдигна и каза:

— Първо пия за Аслан и истината, кралю, и на второ място — за Ваше величество.

Той изпи виното, което би стигнало за шестима силни мъже, на един дъх и подаде празната купа на пажа.

— Е, Рунуит — каза кралят. — Още вести за Аслан ли ни носиш?

Рунуит изглеждаше много сериозен, дори леко намръщен.

— Кралю — започна той, — знаете колко дълго съм живял и изучавал звездите, защото ние, кентаврите, живеем по-дълго от вас, хората, и дори по-дълго от еднорозите. Никога през живота си не съм виждал небето да вещае такива ужасни неща, каквито показват звездите всяка нощ от началото на годината. Не казват нищо за завръщането на Аслан, нито за мир или радост. Според моите умения от петстотин години не е имало такива катастрофални срещи на

планетите. Вече бях решил да дойда и да предупредя Ваше величество, че над Нарния е надвиснало голямо зло. Но снощи до мен достигна слухът, че Аслан се е появил отново в Нарния. Кралю, не вярвайте на тези приказки. Невъзможно е. Звездите винаги казват истината, а хората и животните лъжат. Ако Аслан наистина идваше в Нарния, небето щеше да го предрече. Ако наистина е дошъл, всички най-велики звезди щяха да се съберат в негова чест. Всичко друго е лъжа.

— Лъжа ли?! — пламенно извика кралят. — Кой обитател на Нарния или на света би посмял да излъже за подобно нещо? — После несъзнателно сложи ръка върху дръжката на меча си.

— Това не знам, кралю — отвърна кентавърът. — Но знам, че на земята има лъжци, а сред звездите няма.

— Чудя се — намеси се Джуъл — не е ли възможно Аслан да се завърне, въпреки че всички звезди вещаят друго. Той не е роб на звездите, а техен Създател. Не се ли казва във всички легенди, че Аслан не е питомен лъв.

— Добре казано, добре казано, Джуъл — извика кралят. — Точно така се казва: „Не е питомен лъв.“ В много легенди се споменава.

Рунуит тъкмо бе вдигнал ръка и се навеждаше да възрази настойчиво на краля, когато и тримата обърнаха глави, заслушвайки се в плачевен зов, който бързо приближаваше. На запад от тях гората бе тъй гъста, че още не можеха да видят кой идва. Но скоро чуха думите:

— Беда, беда, беда! — викаше гласът. — Беда за братята и сестрите ми! Беда за свещените дървета! Секат горите. Бравата е обърната срещу нас. Секат ни. Вековните дървета падат, падат, падат.

На последното „падат“ говорещият се появи. Изглеждаше като жена, но толкова висока, че главата ѝ бе на едно ниво с тази на кентавъра, а в същото време приличаше на дърво. Трудно е да се обясни, ако никога не сте виждали дриада, но щом веднъж я съзрете, не бихте могли да я сбъркате. Имаше нещо особено в цвета, гласа и косата. Крал Тириан и двете животни веднага разбраха, че това е нимфа на буково дърво.

— Справедливост, кралю! — извика тя. — Елате ни на помощ. Опазете поданиците си. Секат ни в Гората с фенера. Четирийсет вековни стебла на братята и сестрите ми са вече повалени.

— Какво, лейди?! Секат Гората с фенера?! Убиват Говорещите дървета?! — извика кралят, като скочи на крака и извади меча си. —

Как смеят? Кой е посмял? В името на гривата на Аслан...

— А-а-а-ах! — изпъшка дриадата и потрепери сякаш от болка. После отново потрепери, и пак, и пак, като че ли разтърсвана от непрестанни удари.

Изведнъж цялата бе повалена настрани така внезапно, сякаш и двата ѝ крака бяха отсечени. За миг я видяха как лежи мъртва на тревата и след това изчезна. Знаеха какво се е случило. Дървото ѝ е било отсечено на километри оттук.

За момент мъката и гневът така завладяха краля, че не можа дума да пророни. След малко каза:

— Елате, приятели. Трябва възможно най-бързо да тръгнем нагоре по реката и да открием злодеите. Нито един от тях няма да оставя жив.

— Да вървим, кралю — подкани го Джуъл.

Но Рунуит се намеси:

— Кралю, бъдете внимателен в справедливия си гняв. Странни неща се случват. Ако в долината има въоръжени бунтовници, няма да можем да се справим с тях само тримата. Ако бихте изчакали малко...

— Няма да чакам и десета от секундата — отговори кралят. — Двамата с Джуъл тръгваме, а ти препусни колкото можеш по-бързо до Каир Паравел. Вземи моя пръстен. Нека знаят, че аз те изпращам. Доведи ми двайсет войници, всички на коне, двайсет Говорещи кучета, десет джуджета (и всички да са безмилостни стрелци с лъкове), доведи и един-два леопарда, както и великана Каменкрак. Тръгнете всички след нас, колкото може по-скоро.

— Тръгвам, кралю — отвърна Рунуит и препусна на изток в долината.

Кралят закричи бързо, като от време на време мърмореше тихо на себе си или пък стискаше юмруци. Джуъл вървеше край него, без да проронва нито дума. Не се чуваше никакъв звук, освен лекото подрънкване на великолепната златна верижка около врата на еднорога, стъпките на два крака и на четири копита.

Щом стигнаха до реката, тръгнаха по затревен път срещу течението. Така водата остана от лявата им страна, а гората от дясната. Не след дълго стигнаха до място, където теренът стана по-пресечен и гъстата гора стигаше до самата река. Пътят, или онова, което приличаше на път, продължаваше по южния бряг, затова им се наложи

да прекосят реката, за да стигнат до него. Водата стигаше до мишниците на Тириан, а Джуъл, който имаше четири крака и бе постоянен, вървеше от дясната му страна, за да поема силата на течението. Тириан обгърна здравия врат на Джуъл със силната си ръка и двамата преминаха отсрещно реката. Кралят беше толкова ядосан, че почти не забеляза колко е студена водата. Но, естествено, веднага, щом стъпиха на брега, избърса старателно меч в горната част на наметалото си — само тя бе останала суха.

Те продължиха на запад. Реката вече бе от дясната им страна, а Гората с фенера право пред тях. Не бяха изминали и километър, когато и двамата спряха, като заговориха едновременно.

— Какво става тук? — попита кралят.

А Джуъл възкликна:

— Вижте!

— Това е сал — каза крал Тириан.

Така и беше. Пет-шест прекрасни ствола, всички току-що отсечени и окастрени от клоните, бяха вързани един за друг и образуваха сал, който се плъзгаше бързо по течението. В предната му част стоеше воден плъх, хванал прът, за да го управлява.

— Ей, воден плъх! Какво правиш? — извика кралят.

— Возя трупи, които да продавам на калорменците, кралю — отговори плъхът и докосна ухото си, както би направил с шапката си, ако имаше такава.

— На калорменците ли?! — с гръмовен глас възкликна Тириан. — Какво искаш да кажеш? Кой заповяда да се секат тези дървета?

По това време на годината реката тече толкова бързо, че салът вече се бе плъзнал покрай краля и Джуъл. Но водният плъх погледна назад през рамо и извика:

— По заповед на Лъва, кралю. Самият Аслан нареди.

Добави и още нещо, но не го чува.

Кралят и еднорогът се спогледаха — и двамата изглеждаха уплашени, отколкото в която и да било битка.

— Аслан — тихичко се обади кралят. — Аслан... Истина ли е това? Възможно ли е той да сече свещените дървета и да убива дриадите?

— Освен ако дриадите не са сторили нещо ужасно лошо... — промълви Джуъл.

— Но и да ги продава на калорменците?! — възкликна кралят. — Възможно ли е?

— Не знам — нещастно отвърна Джуъл. — Той не е питомен лъв.

— Е — продължи кралят, — налага се да продължим и да се впуснем в това рисковано приключение.

— Не ни остава нищо друго, кралю — отговори еднорогът.

В този миг нито той, нито кралят осъзнаваха колко глупаво бе да тръгнат двамата сами. Бяха прекалено ядосани, за да мислят трезво. Но тази прибързаност им доведе големи злини.

Внезапно кралят се подпря безсилно на врата на приятеля си и наведе глава.

— Джуъл — промълви той, — какво ли ни чака? В главата ми се надигат ужасни мисли. Ако бяхме умрели преди днешния ден, щяхме да сме щастливи.

— Да — отвърна Джуъл. — Твърде дълго живяхме. Сполетя ни най-лошото на света.

Постояха така още минута-две, а след това продължиха пътя си.

Не след дълго дочуха ударите на брадви по дърво — туп-туп-туп. Все още нищо не виждаха, защото пред тях имаше малко възвишение. Когато стигнаха до върха, погледнаха право към Гората с фенера. Лицето на краля преbledня.

Точно по средата на древната гора — там, където някога са расли златни и сребърни дървета и където преди години дете от нашия свят посадило Дървото на закрилата, вече бе отворена широка просека. Беше отвратително грозна, като кървящ прорез в земята, цялата набраздена от кални коловози — личаха следите от отсечените дървета, които са влачени към реката. Многобройна тълпа работеше, чуваше се плющене на камшици, коне напругаха сили, за да теглят трупите. Първото нещо, което порази краля и еднорога, бе, че около половината от хората в тълпата не бяха Говорещи зверове, а човеци. Забелязаха още, че това не са светлокосите нарнийци, а мургави, брадати калорменци — обитателите на огромната, жестока страна, която се намира отвъд Арченланд, на юг от пустинята. Естествено, случваше се да срещнеш един-двама калорменци в Нарния — търговци или посланици, тъй като в момента двете страни бяха в мирни отношения. Но Тириан не разбираше защо тук имаше толкова много

калорменци, нито пък защо изсичаха нарнийската гора. Той стисна здраво меча си и праметна наметалото през лявата си ръка. Двамата с еднорога бързо се спуснаха сред хората.

Двама калорменци мъчеха кон, впрегнат в отсечен ствол. Точно когато кралят стигна до тях, дървото заседна в дълбока кал.

— Върви, ленивецо! Дърпай, мързелива свиньо! — викаха калорменците и плющяха с камшици.

Конят вече напрягаше сетни сили, очите му червенееха, целият беше в пяна.

— Работи, мързеливо животно! — изкрещя единият калорменец и безмилостно удари коня с камшика. Тогава се случи нещо наистина ужасно.

До този момент Тириан бе сигурен, че конете, измъчвани от калорменците, са техни собствени — неми животни, които не съзнават нищо, както конете от нашия свят. И въпреки че му беше много неприятно да вижда как мъчат дори неми коне, той естествено бе позагрижен за убийството на дърветата. И през ум не му беше минало, че някой би посмял да впрегне един от свободните нарнийски Говорещи коне, а още повече да го бие с камшик. Но при този зверски удар конят извърна главата си и извика:

— Глупак и тиранин! Не виждаш ли, че правя всичко според силите си?

След като разбраха, че конят е един от собствените им нарнийци, Тириан и Джуъл така се разгневиха, че и двамата вече не осъзнаваха какво правят.

Мечът на краля се вдигна, рогът на еднорога се наведе. Двамата се втурнаха напред едновременно. В следващия момент калорменците лежаха мъртви на земята, единият — обезглавен от меча на Тириан, а другият — пронизан в сърцето от рога на Джуъл.

ГЛАВА ТРЕТА

ТЪРЖЕСТВУВАЩАТА МАЙМУНА

— Господарю кон, господарю кон — промълви Тириан, докато бързо режеше ремъците на хамута, — как се случи тези чуждоземци да те поробят? Нарния покорена ли е? Имало ли е битка?

— Не, кралю — задъхано отвърна конят, — Аслан е тук. Всичко е по негово нареждане. Той заповяда...

— Внимавайте, кралю, опасност! — предупреди го Джуъл.

Тириан вдигна глава и видя, че няколко калорменци, както и няколко Говорещи зверове се спускаха към тях от всички посоки. Двамата убити бяха издъхнали, без да издадат звук, и затова бе минало известно време, преди останалите да усетят какво се е случило. Но вече бяха разбрали. Повечето държаха ятагани в ръце.

— Бързо. Качете се на гърба ми — каза Джуъл.

Кралят се метна на гърба на стария си приятел, който на свой ред се обърна и препусна. След като се изгубиха от погледа на враговете си, Джуъл два или три пъти промени посоката, прекоси едно поточе и викна, без да намалява темпото:

— Накъде, кралю? Към Каир Паравел?

— Поспри, приятелю — отговори Тириан. — Остави ме да сляза. Той се плъзна от гърба на еднорога и застана срещу него.

— Джуъл — започна кралят. — Сторихме нещо ужасно.

— Бяхме силно провокирани — отвърна Джуъл.

— Но да ги нападнем неподготвени, без да ги предизвикаме, докато са невъоръжени! Ние сме убийци, Джуъл. Честта ми е опетнена навеки.

Джуъл оброни глава. Той също се срамуваше.

— А и конят каза, че е по заповед на Аслан — продължи кралят. — Плъхът потвърди. Всички твърдят, че Аслан е тук. Ами ако е истина?

— Но, кралю, как би могъл Аслан да заповядва такива ужасни неща?

— Той не е питомен лъв — обясни Тириан. — Как можем да знаем какво би направил ние, убийците. Джуъл, аз ще се върна. Ще предам меча си, ще се оставя в ръцете на тези калорменци и ще ги помоля да ме заведат при Аслан. Нека той ме съди.

— Значи сам ще се хвърлите в лапите на смъртта?! — учуди се Джуъл.

— Мислиш ли, че за мен има значение, че Аслан ще ме осъди на смърт? — попита кралят. — Това би било нищо, съвсем нищо. Не е ли по-добре да съм мъртъв, отколкото да ме мъчи ужасният страх, че Аслан се е завърнал и той не е онзи Аслан, в когото вярвахме и за когото копнеехме? Все едно слънцето един ден да изгрее и да е черно!

— Зная — отвърна Джуъл. — Или все едно, че пиеш вода и тя е суха. Прав сте, кралю. Това е краят на всичко. Нека отидем да се предадем.

— Не е нужно да отиваме и двамата.

— Ако някога сме били добри приятели, нека дойда с вас — каза еднорогът. — Ако вие сте мъртъв и Аслан не е Аслан, какъв живот ме чака?

Проливайки горчиви сълзи, те тръгнаха обратно заедно.

Щом ги видяха, калорменците се развикаха и хукваха към тях с оръжия в ръце. Но кралят протегна меча си с дръжката към тях и каза:

— Аз, който бях кралят на Нарния и сега съм рицар с опетнена чест, се предавам на справедливостта на Аслан. Заведете ме при него.

— Аз също се предавам — каза Джуъл.

Наобиколи ги гъста тълпа мургави мъже, които миришеха на чесън и лук, а белите им очи святкаха страховито на фона на кафявите лица.

Нанизаха въжен оглавник на врата на Джуъл. Взеха меча на краля и вързаха ръцете му зад гърба. Един от калорменците, който носеше шлем вместо тюрбан и изглежда, че командваше останалите, грабна златната корона от главата на Тириан и набързо я тикна някъде из дрехите си. Поведоха двамата затворници през гората, нагоре по възвишенията до една голяма поляна. Ето какво видяха пленниците там.

В средата на поляната, където беше и върхът на хълма, имаше малка колиба със сламен покрив. Приличаше на обор. Вратата ѝ бе затворена. На тревата отпред седеше маймуна. Тириан и Джуъл, които

очакваха да видят Аслан и още нищо не бяха чували за маймуната, бяха много озадачени. Маймуната, естествено, беше Шифт, но сега изглеждаше десет пъти по-грозна, отколкото когато бе живяла край Котлето, защото сега беше облечена. Носеше алено сако, което не ѝ стоеше особено добре — виждаше се, че е било шито за джудже. На задните си лапи бе обула чехли със скъпоценни камъни, които не стояха както трябва, защото, както знаете, задните лапи на маймуните по-скоро приличат на ръце. На главата си имаше нещо като хартиена корона.

До нея бе струпана голяма купчина орехи, които не преставаше да чупи със зъби, като плюеше черупките. Шифт непрестанно дърпаше аленото сако, за да се чеше. Пред нея стояха много Говорещи зверове и почти всяко лице в тълпата изглеждаше нещастно, разтревожено и недоумяващо. Когато видяха кои са двамата затворници, всички запъшкаха и заскимтяха.

— О, Шифт, чрез теб говори Аслан — каза старшият калорменец. — Водим ти пленници. С всичкото си умение и смелост и с волята на Великия бог Таш ние заловихме тези двама отчаяни убийци.

— Дайте ми меча на този човек — заповяда маймуната.

Животните взеха меча на краля и ѝ го подадоха заедно с ножницата, колана и всичко останало. Тя го закачи около врата си и така изглеждаше по-глупаво от всякога.

— С тези двамата ще се разправим по-късно — продължи маймуната, като изплю една черупка по посока на пленниците. — Сега имам друга работа. Те могат да почакат. Чуйте ме всички. Първото нещо, което искам да кажа, е за орехите. Къде се дяна оная главна катерица?

— Тук съм, сър — обади се една червеникава катерица, излезе малко напред и припряно се поклони.

— А, ти ли си, не думай! — каза маймуната с гаден поглед. — А сега ме слушай внимателно. Искам... така де, Аслан иска, още орехи. Тези, които сте донесли, въобще не стигат. Трябва да донесете още, чуваш ли? Два пъти по толкова. И то до утре вечер. Да няма никакви развалени или дребни.

Тревожен шепот се разнесе между останалите катерици, а главната катерица събра кураж да попита:

— Моля ви, може ли да поговорим със самия Аслан за това? Ако само ни позволите да го видим...

— Ще видим! — отговори важно маймуната. — Може и да се покаже много добър довечера (макар че това би било повече, отколкото по-голямата част от вас заслужават) и да излезе за няколко минути. Тогава всички ще можете да го погледнете. Но той в никакъв случай няма да е съгласен всички да се струпате около него и да го тормозите с въпроси. Каквото искате да му кажете, ще предавате чрез мен — ако аз преценя, че си струва да бъде занимаван с него. Дотогава по-добре идете да се погрижите за орехите. И гледайте да са тук до утре вечер, иначе бъдете сигурни, че ще пострадате!

Нещастните катерички се разбягаха, сякаш подгонени от куче. За тях новата заповед беше ужасна. Орехите, внимателно събирани и пазени цяла зима, почти бяха изядени. А от малкото останали вече бяха дали на маймуната повече, отколкото можеха да си позволят.

От друга част на тълпата се чу дебел глас. Беше на огромен рошав глиган с големи бивни.

— А защо да не можем да видим Аслан, както е редно и да си поговорим с него? — попита той. — Когато преди идваше в Нарния, всеки можеше да говори с него лично.

— Не вярвайте на тия работи — отговори маймуната. — А и дори да е вярно, нещата вече не стоят така. Аслан казва, че преди е бил твърде мек с вас, разбирате ли? Е, вече няма да е такъв. Този път е решил да направи от вас хора. Ще ви научи той, задето сте си мислили, че е питомен лъв!

Тихи стенания и скимтене се разнесоха сред животните, а последвалата тишина беше съвсем тягостна.

— А сега идва ред на нещо друго, което трябва да разберете — продължи маймуната. — Чувам, че някои от вас ме наричат маймуна. Да, но не съм маймуна. Аз съм човек. Ако изглеждам като маймуна, това е, защото съм много стара — на стотици и стотици години. И защото съм толкова стара, съм и толкова мъдра. А тъй като съм толкова мъдра, Аслан ще говори само с мен. Не може да бъде тормозен да разговаря с хиляди глупави животни. Той ще ми казва какво трябва да правите, а аз ще ви предавам. И послушайте съвета ми — правете всичко възможно най-добре, защото той няма намерение да търпи никакви глупости.

Последва мъртва тишина, като се изключи плачът на малко язовче и опитите на майка му да го успокои.

— И още нещо — не спираше маймуната, докато нагласяваше нов орех в бузата си. — Чувам, че някои от конете казват: „Да побързаме да свършим тази работа с дърпането на трупите по-скоро, за да бъдем пак свободни след това.“ Е, моментално си избийте тази идея от главите. И то не само конете. За в бъдеще всеки, който може да работи, ще бъде накаран да работи. Аслан е уредил всичко с краля на Калормен — Тисрок, както го наричат тъмноликите ни приятели, калорменците. Всички вие, коне, бикове и магарета, ще бъдете изпратени в Калормен да си изкарвате прехраната с работа — ще теглите и носите, както останалите коне и други подобни правят в другите страни. А всички ровещи и копаещи животни като къртици, зайци и джуджета ще отидат да работят в мините на Тисрок. И...

— Не, не, не! — завиха животните. — Това не може да е истина. Аслан никога не би ни продал в робство на краля на Калормен.

— Да не чувам такива неща! Тишина! — отсече маймуната с ръмжене. — Кой говори за робство? Няма да сте роби. Ще ви се плаща, при това много добре. Искам да кажа, че надниците ви ще се изплащат в съкровищницата на Аслан и той ще ги използва за благото на всички.

Тогава тя хвърли поглед, като почти намигна на старшия калорменец. Той се поклони и отвърна по надутия калорменски начин:

— Премъдри говорителю на Аслан, Тисрок (жив и здрав да е вовеки!) изцяло споделя мислите на Ваше благородие по отношение на този благоразумен план.

— Ето! Видяхте ли! — възкликна маймуната. — Всичко е уредено. И е за ваше добро. Със спечелените от вас пари, ще можем да превърнем Нарния в страна, в която си струва да се живее. Ще има изобилие от портокали и банани, пътища, големи градове, училища и офиси, камшици, юзди и седла, клетки, кучешки колиби и затвори. О, всичко ще има!

— Но ние не искаме всичко това — намеси се старата мечка. — Искаме да сме свободни. И искаме да чуем самия Аслан.

— А-а, не започвайте да спорите — прекъсна я маймуната, — защото това е нещо, което няма да търпя. Аз съм човек, а ти си просто една дебела, глупава, стара мечка. Какво разбираш ти от свобода?

Мислиш, че свободата означава да правиш каквото си поискаш. Да, но грешиш. Това не е истинска свобода. Истинската свобода е да правиш онова, което аз ти казвам.

— Ъ-ъ-ъ-х-м — изсумтя мечката и се почеса по главата. Това се оказа твърде трудно за разбиране.

— Моля, моля — извиси се тънкото гласче на вълнесто агънце, което беше толкова мъничко, че всички се изненадаха от смелостта му да се обади.

— Сега пък какво? — попита маймуната. — Давай по-бързо.

— Моля, не разбирам — каза агънцето. — Какво общо имаме с калорменците? Ние принадлежим на Аслан. Те са собственост на Таш. Богът им се казва Таш. Казват, че имал четири ръце и глава на лешояд. Калорменците убиват хора на олтара му. Не вярвам, че Таш съществува. Но дори и да съществуваше, как би могъл Аслан да му е приятел?

Всички животни наклониха глави на една страна и стотици искрящи очи се приковаха в маймуната. Съзнаваха, че това е най-смисленият въпрос, зададен досега.

Маймуната скочи и се изплю срещу агнето.

— Недорасляк! — изсъска тя. — Глупаво, ситно, блеещо хлапе! Върви си вкъщи при мама да сучеш мляко. Какво разбираш ти от тези неща? А останалите слушайте. Таш е просто другото име на Аслан. Цялата тази стара идея, че ние сме правите, а калорменците криви, е нелепа. Сега вече знаем. Калорменците може да използват различни думи, но всички казваме едно и също. Таш и Аслан са просто две различни имена... знаете на кого. Затова между тях не може да има кавги. Набийте си това в главите, загубени диваци. Таш е Аслан — Аслан е Таш.

Нали знаете колко тъжно изглежда лицето на кучето ви понякога. Спомнете си за това и си представете лицата на Говорещите зверове — всички тези честни, скромни и смаяни птици, мечки, язовци, зайци, къртици и мишки. Опашките им до една бяха клюмнали, до един бяха увиснали и мустаците. Сърцето ви щеше да се пръсне от жал, ако бяхте видели тези лица. Имаше само един, който никак не изглеждаше нещастен.

Това беше рижав котарак — едър и здрав, в разцвета на силите си. Седеше най-отпред, изпънал гръб, с опашка, завита около краката.

През цялото време котаракът бе втренчил поглед към маймуната и калорменския капитан, без да мигне нито веднъж.

— Извинявайте — много учтиво каза котаракът, — но това ме заинтригува. Дали и вашият калорменски приятел мисли така?

— С положителност! — отговори калорменецът. — Просветената маймуна, искам да кажа човекът, е прав. Аслан не означава нищо повече и нищо по-малко от Таш.

— И най-вече Аслан не означава нищо повече от Таш — предположи котаракът.

— Нищо повече — отвърна калорменецът, втренчил поглед право в котешкото лице.

— Този отговор задоволява ли те, Рижи? — попита маймуната.

— О, напълно — спокойно отвърна котаракът. — Много ви благодаря. Просто исках да съм съвсем наясно. Мисля, че започвам да разбирам.

До този момент кралят и Джуъл не бяха казали нищо. Чакаха маймуната да им даде думата, защото мислеха, че няма смисъл да се намесват в разговора. Но сега, когато Тириан огледа нещастните лица на нарнийците и видя как всички щяха да повярват, че Аслан и Таш са едно и също, той не можа да издържи повече.

— Маймуно — изкрещя с гръмовен глас, — лъжеш безсрамно! Лъжеш като калорменец! Лъжеш като маймуна!

Искаше да продължи и да попита как ужасяващият бог Таш, който се храни с кръвта на хората си, би могъл да е едно и също с добрия Лъв, чиято кръв спаси Нарния. Ако му бяха позволили да говори, господството на маймуната можеше да свърши същия ден. Животните вероятно щяха да прозрат истината и да развенчаят маймуната. Но преди Тириан да успее да каже и дума повече, двама калорменци го удариха по главата с всичка сила, а трети ритна краката му отзад. И докато падаше, чу как маймуната изкрещя, обзета от гняв и ужас:

— Отведете го! Отведете го! Отведете го, където няма да ни чува и ние няма да го чуваме. Вържете го за някое дърво. Аз ще... искам да кажа, Аслан ще отсъди каква да бъде съдбата му.

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА

КАКВО СЕ СЛУЧИ ТАЗИ НОЩ

Кралят беше толкова замаян от ударите, че почти не осъзнаваше какво става, докато калорменците развързваха китките му и опъваха ръцете му до тялото. Изправиха го с гръб към един ясен, омотаха въжета около глезените, коленете, кръста и гърдите му и го оставиха. Това, което най-много го притесняваше в този миг (защото често най-дребните неща най-трудно се понасят), беше кървящата му устна, където го бяха ударили. Не можеше да избърше струйката кръв, въпреки че го гъделичкаше.

Оттук виждаше малкия обор на върха на хълма и маймуната, седнала пред него. Само чуваше гласа ѝ, бърборещ безспир, и от време на време по някой отговор от тълпата, но думи не различаваше.

— Чудя се какво ли са сторили с Джуъл — помисли си кралят.

В един момент тълпата животни се разпръсна и започна да се разотива в различни посоки. Някои минаха близо до Тириан. Погледнаха го, сякаш съжaliaваха, че е вързан, но никой не проговори от страх. Скоро всички си отидоха и в гората се възцари тишина. Минаха много, много часове и Тириан най-напред силно ожадня, а после много огладня. А докато следобедът се влачеше и премина във вечер, му стана и студено. Гърбът много го болеше. Слънцето започна да залязва и се спусна здрач.

Когато почти се стъмни, Тириан чу лекичко тропкане на крачета и видя мънички същества, които се приближаваха към него.

Трите отляво бяха мишки, в средата бе заек, а отдясно идваха две къртици, които носеха по една торба на гърбовете си и това им придаваше странен вид в тъмното. Отначало кралят се зачуди що за животни са това. След миг всичките се изправиха на задните си крачета и започнаха да допират хладните си лапички до коленете му, като ги целуваха по своя душещ животински начин. (Те му стигаха до коленете, защото нарнийските Говорещи зверове са по-големи от същите неми същества в Англия.)

— Кралю наш! Скъпи наш кралю — заговориха животните с пискливи гласчета, — толкова много съжаляваме. Не смеем да ви развържем, защото Аслан може да се ядоса. Но сме ви донесли вечеря.

Веднага една от мишките чевръсто се покатери до въжето на гърдите на Тириан и забърчи сплесканото си носле пред лицето му. После втората мишка се покатери и увисна точно под първата. Другите животни останаха на земята и започнаха да подават разни неща нагоре.

— Пийте, кралю! После ще откриете, че можете да преглъщате и храна — каза най-горната мишка и Тириан усети, че към устните му се поднася малка дървена чашка. Беше не по-голяма от чашка за яйце и той едва усети вкуса на виното в нея, когато я видя празна. Но мишката предаде чашката надолу и другите я напълниха отново, подадоха я пак нагоре и Тириан я пресуши втори път. Продължиха така, докато хубаво си пийна, дори малките дози му се отразиха добре, защото така утоли жаждата си по-добре, отколкото, ако бе отпил една голяма глътка.

— Ето сирене, кралю — каза първата мишка, — но не много, за да не ожаднеете пак.

След сиренето му дадоха овесени бисквити и прясно масло, а после и още малко вино.

— Сега подайте водата — каза първата мишка, — за да измия лицето на краля. Кръвта е засъхнала по него.

Тириан усети как нещо като миниатюрна гъба бърше лицето му и се почувства много освежен.

— Малки приятели — каза Тириан, — как да ви се отблагодаря?

— Няма нужда, няма нужда — отвърнаха тънките гласчета. — Какво друго можехме да направим? Не искаме друг крал. Ние сме ваши поданици. Ако срещу вас се бяха изправили само маймуната и калорменците, щяхме да се бием, докато ни разкъсат на парчета, преди да им позволим да ви вържат. Наистина, наистина щяхме да се бием. Но срещу Аслан не можем да тръгнем.

— Мислите ли, че това е наистина Аслан? — попита кралят.

— О, да, да — отговори заекът. — Снощи излезе от обора. Всички го видяхме.

— Как изглеждаше? — попита кралят.

— Ами, като ужасен, огромен Лъв, без съмнение — отвърна една от мишките.

— И мислите, че наистина Аслан е този, който избива горските нимфи и ви продава в робство на краля на Калормен?

— О, това е ужасно, нали? — намеси се втората мишка. — По-добре да бяхме умрели, преди да започне всичко. Но няма съмнение. Всички казват, че е заповед на Аслан. А и ние го видяхме. Не очаквахме Аслан да е такъв. Ами, ние... ние дори искахме той да се завърне в Нарния.

— Изглежда този път се е върнал много разгневен — каза първата Мишка. — Сигурно всички сме извършили нещо ужасно лошо, без да знаем. Сигурно ни наказва за нещо. Но аз наистина смятам, че би могъл да ни каже за какво!

— Предполагам, че това, което правим в момента, не е редно — обади се заекът.

— Не ме интересува редно ли е или не — отвърна една от къртиците. — Бих го направила пак.

Но останалите зашепнаха:

— О, тихо!

И:

— Внимавай!

А после всички казаха в един глас:

— Съжаляваме, скъпи кралю, но трябва да се връщаме вече. Здравата ще си изпатим, ако ни хванат тук.

— Тръгвайте веднага, мили животни — отговори Тириан. — За нищо на нарнийския свят не бих ви изложил на опасност.

— Лека нощ, лека нощ — казаха животните, като търкаха муцунки в коленете му. — Ще дойдем пак... ако можем.

После всички изтрополиха в нощта и гората сякаш стана по-мрачна, по-студена и по-самотна, отколкото преди да дойдат.

Показаха се звезди, времето едвам се влачеше (представете си само колко бавно), а последният крал на Нарния стоеше схванат и ожулен, здраво вързан за дървото. Но накрая нещо се случи.

В далечината се появи червена светлина. За миг изчезна и пак се появи, този път по-голяма и силна. Тириан виждаше тъмни фигури да сноват насам-натам пред светлината, носейки вързопи и хвърляйки ги на земята. Най-после разбра какво виждаше. Беше току-що запален лагерен огън, а хора хвърляха наръчи съчки върху него. Огънят внезапно лумна и Тириан разбра, че гори на върха на хълма. Зад него

съвсем ясно виждаше обора, целия облян в червеникава светлина, както и огромна тълпа от животни и човеци между огъня и самия него. Дребната фигура, приведена край огъня, сигурно беше маймуната. Тя казваше нещо на тълпата, но Тириан не чуваше какво. После отиде пред вратата на обора и се поклони три пъти до земята. Изправи се и я отвори. Нещо на четири крака, ходещо доста сковано, излезе оттам и застана с лице към тълпата.

Надигна се голям вой, толкова силен, че Тириан долавяше някои думи:

— Аслан! Аслан! Аслан! — викаха животните. — Говори ни. Успокой ни. Не ни се сърди повече.

От мястото, където стоеше, Тириан не можеше добре да различи какво е това същество, но виждаше, че е жълто и космато. Никога не бе виждал Великия Лъв. Никога не бе виждал обикновен лъв. Не можеше да бъде сигурен, че онова, което вижда, не е истинският Аслан. Но и не бе очаквал Аслан да изглежда като това сковано същество, което стоеше и не продумваше. Но как би могъл да бъде сигурен? За миг през главата му се стрелнаха ужасни мисли, после си спомни глупостите, според които Таш и Аслан били едно и също, и разбра, че сигурно всичко е измама.

Маймуната приближи главата си до тази на жълтото същество, сякаш слушаше нещо, което то ѝ шепнеше. После се обърна и заговори на тълпата, която пак нададе вой. Жълтото същество се обърна недодялано и тръгна (почти може да се каже, че се заклатушка като патица) обратно към обора и маймуната затвори вратата след него. После явно изгасиха огъня, защото светлината изчезна внезапно и Тириан отново остана сам в студа и тъмнината.

Замисли се за други крале, живели и умрели в Нарния през миналите години, и му се стори, че късметът на никого от тях не е бил толкова лош, колкото неговия. Сети се за своя прадядо крал Рилиан, който бил откраднат от една вещица още когато бил млад принц и бил държан години наред в мрачните пещери под земята на северните великани. Но накрая всичко се оправило, защото две загадъчни деца внезапно се появили от земята, отвъд Края на света, и го спасили, за да се завърне в Нарния и да царува дълго и успешно. „С мен не е така“ — каза си Тириан.

После се върна още по-назад и се замисли за бащата на Рилиан — Каспиан Мореплавателя, чийто зъл чичо крал Мираз се опитал да го убие и как Каспиан избягал в горите и живял сред джуджетата. Но и неговата история свършила добре, защото и на Каспиан помогнали деца, само че този път били четири. Те дошли от някъде отвъд света и участвали в голямата битка, за да го поставят на трона на баща му. „Но това е било толкова отдавна“ — каза си Тириан. — „Такива неща сега не се случват.“

И тогава си спомни (защото като момче винаги беше добър по история) как същите тези четири деца, които бяха помогнали на Каспиан, са били в Нарния преди повече от хиляда години и точно тогава извършили онова най-забележително от всички неща. Защото побеждават ужасната Бяла вещица и слагат край на Стогодишната зима, а след това властват (и четиримата заедно) в Каир Паравел — тогава вече не били деца, а велики крале и прекрасни кралици, а царуването им е известно като Златния век на Нарния. И Аслан взема дейно участие в тази история. Участва и във всички останали истории, както си спомни сега Тириан. „Аслан и деца от друг свят“ — помисли си Тириан. — „Винаги са се появявали, когато много се влошат нещата. Ех, де да можеха да дойдат и сега!“

И той извика:

— Аслан! Аслан! Аслан! Ела сега и ни помогни.

Но тъмнината, студът и тишината не се промениха ни най-малко.

— Нека Аз бъда убит! — извика кралят. — Не моля нищо за себе си, но ела и спаси цялата Нарния.

И пак не последва никаква промяна в нощта или в гората, но стана нещо в самия Тириан. Без да знае защо, той започна да усеща слаба надежда. Почувства и нещо по-силно.

— О, Аслан, Аслан! — прошепна той. — Ако самият ти не дойдеш, поне ми изпрати помощниците от отвъд света. Или ми помогни аз да ги извикам. Нека гласът ми да стигне отвъд света.

И тогава, почти без да осъзнава какво прави, той внезапно извика с мощен глас:

— Деца! Деца! Приятели на Нарния! Побързайте! Елате при мен. Призовавам ви отвъд границите на света. Аз, Тириан, кралят на Нарния, Владетелят на Каир Паравел и Императорът на Уединените острови!

И той мигновено потъна в сън (ако това бе сън), по-реален от който и да било сън през целия му живот.

Сякаш стоеше в осветена стая, където седем души седяха около една маса. Като че ли току-що бяха приключили с вечерята си. Двама от тях бяха много възрастни — старец с бяла брада и жена с мъдри, весели, блещукащи очи. Този, който седеше от дясната страна на стария човек, бе едва съзрял, със сигурност по-млад и от самия Тириан, но лицето му вече носеше изражението на крал и воин. Почти същото можеше да се каже и за другия младеж, седнал от дясната страна на възрастната жена. Срещу Тириан, от другата страна на масата, бе седнало светлокосо момиче, по-младо от всички, а от двете му страни имаше момче и момиче, които бяха още по-млади. Всички бяха облечени с най-странните дрехи, които Тириан бе виждал.

Но той нямаше време да мисли за такива подробности, защото в миг по-младото момче и двете момичета скочиха на крака, а едното извика тихичко. Възрастната жена се стресна и рязко си пое дъх. Изглежда, че старецът също бе направил някакво внезапно движение, защото чашата за вино до дясната му ръка бе пометена от масата. Тириан чу как звънна на пода и се счупи.

Тогава той осъзна, че хората го виждат, че са се втренчили в него, сякаш им се е явил дух. Но Тириан също забеляза, че младежът, който приличаше на крал и седеше отдясно на стареца, не помръдна въобще (макар че пребледня) и само силно стисна юмрука си. После каза:

— Говори, ако не си призрак или сън. Приличаш на нарниец, а ние сме седмината приятели на Нарния.

Тириан копнееше да проговори, опита се да извика с глас, че е Тириан Нарнийски и че извънредно много се нуждае от помощ. Но откри, че (както често се случва в сънищата) гласът му не издава никакъв звук.

Този, който бе говорил досега, стана на крака.

— Сянка или дух, каквото и да си — заговори отново той, като се вгледа настойчиво в Тириан. — Призовавам те в името на Аслан, ако си от Нарния, говори! Аз съм Питър, Върховния крал.

Стаята се размаза пред очите на Тириан. Той чу как гласовете на седмината говорят един през друг и затихват с всяка секунда. Казваха неща като:

— Виж! Изчезва!

— Стапя се!

— Отива си!

В следващия момент кралят вече бе напълно буден. Стоеше все така вързан за дървото, беше му по-студено и бе по-схванат от всякога. Гората бе залята от бледата, тъжна светлина, предхождаща изгрева, а Тириан бе прогизнал от роса. Почти се бе съмнало. Това пробуждане бе най-неприятният миг в живота му.

ГЛАВА ПЕТА

КАК КРАЛЯТ ПОЛУЧИ ПОМОЩ

Нешастието на краля не трая дълго. Почти веднага се чу тупване, после още едно-две деца се появиха пред него. Само преди миг гората наоколо беше съвсем празна, а и Тириан знаеше, че не са се появили иззад дървото му, защото щеше да ги чуе. Всъщност те се бяха появили от нищото. От пръв поглед забеляза, че са облечени в същите мрачни дрехи като хората от съня му. Като се вгледа по-внимателно, видя, че това са най-малките момиче и момче от седмorkата.

— Боже! — възкликна момчето. — Дъхът да му спре на човек! Мислех...

— Побързай, да го развържем — прекъсна го момичето. — После ще говорим. — После добави, обръщайки се към Тириан. — Съжалявам, че се забавихме толкова много. Дойдохме веднага, щом можахме.

Докато тя говореше, момчето извади нож от джоба си и бързо режеше въжетата, с които бе вързан кралят. Даже го правеше прекалено бързо, защото Тириан бе така схванат и изтръпнал, че когато последното въже бе прерязано, той падна напред на колене и се подпря на ръце. Не можеше да се изправи, докато не разтри добре краката си.

— Я, гледай — каза момичето. — Нали ти беше онзи, дето ни се яви онази вечер, когато всички вечеряхме? Преди около седмица.

— Преди седмица ли, прекрасна девойко? — попита Тириан. — Сънят ми ме отведе във вашия свят едва преди десетина минути.

— Обичайното объркване на времето, Поул — отвърна момчето.

— Сега си спомням — каза Тириан. — И това го има в старите легенди. Времето на вашата странна земя е различно от нашето. Но като говорим за време, време е да изчезваме оттук, защото враговете ми не са далеч. Ще дойдете ли с мен?

— Разбира се! — отвърна момичето. — Нали сме тук, за да ти помогнем.

Тириан се изправи на крака й бързо ги поведе надолу по хълма, в южна посока — по-далеч от обора. Знаеше накъде е тръгнал, но първата му цел бе да стигне до скалисти местности, където да не оставят следи, и втората — да прекосят някой поток, за да не оставят мирис. Това им отне около час катерене и шляпане. Докато се придвижваха, на никого не достигаше дъх да говори. Но въпреки това Тириан непрестанно хвърляше тайни погледи към спътниците си. Беше учуден и леко замаян от близостта със същества от друг свят. Но това също придаде на старите легенди далеч по-осезаема действителност, отколкото имаха преди... Вече можеше да се случи всичко.

— А сега — каза Тириан, когато стигнаха до малка долина, простираща се сред млади брезички — за известно време сме вън от опасност и можем да успокоим крачка.

Слънцето бе изгряло и по всеки клон блещукаха капчици роса, а птичките пееха.

— Какво ще кажете за малко кльопачка? Искам да кажа, за вас, сър, ние двамата закусихме — каза момчето.

Тириан много се зачуди какво има предвид под „кльопачка“, но когато момчето отвори издутата торбичка, която носеше, и измъкна доста мазен и смачкан пакет, разбра за какво става дума. Беше изключително гладен, въпреки че до този момент не се бе замислял за това. В пакета имаше два сандвича с твърдо сварени яйца, два сандвича със сирене и още два с някакъв крем. Ако кралят не бе толкова гладен, сигурно този крем не би му се усладил особено, защото в Нарния никой не яде подобна храна. Докато изяде и шестте сандвича, стигнаха до дъното на долината, където откриха камък, покрит с мъх и от който извираше вода. И тримата спряха, пиха и наплискаха сгорещените си лица.

— А сега, няма ли да ни кажеш кой си, защо беше вързан и въобще какво става? — каза момичето, като отметна мократа си коса назад от челото.

— С удоволствие, мила девойко — отвърна Тириан. — Но трябва да продължим пътя си.

Докато вървяха, кралят им разказа кой е и какво му се бе случило.

— А сега — завърши той, — отиваме към една кула, една от трите, построени по времето на дядо ми, за да охраняват Гората с фенера от опасните разбойници, живели там по онова време. С добрата воля на Аслан запазих ключовете си. В тази кула ще открием достатъчно оръжия и ризници, също така и провизии, макар че едва ли ще е нещо по-добро от сухи бисквити. Там ще можем и да се крием в безопасност, докато съставим плановете си. А сега ще бъдете ли така добри да споделите кои сте и да ми разкажете за себе си.

— Аз съм Юстас Скруб, а това е Джил Поул — отвърна момчето. — Вече сме идвали тук веднъж преди векове — това е повече от година наше време — и тогава имаше едно момче на име принц Рилиан, когото държаха под земята, и Пъдългълъм обърка...

— Ха! — извика Тириан. — Да не би тогава да сте онези Юстас и Джил, които са спасили крал Рилиан от продължителната магия?

— Да, ние сме — отговори Джил. — Значи вече е крал Рилиан, така ли? Ама, разбира се, че трябва да е така. Забравих...

— Не — прекъсна я Тириан, — аз съм седмият монарх в династията след него. Той е мъртъв вече повече от двеста години.

Джил направи тъжна физиономия.

— Ух! — възкликна тя. — Ето това са най-ужасните моменти от завръщанията ни в Нарния.

Но Юстас продължи.

— Кралю, вече знаете кои сме — каза той. — Случи се следното. Професорът и леля Поли бяха събрали всички нас, приятелите на Нарния...

— Тези имена не са ми познати, Юстас — прекъсна го Тириан.

— Това са двамата, дошли в Нарния в самото начало, в деня, когато всички животни се научили да говорят.

— В името на Лъвската грива — извика Тириан. — Тези двамата! Лорд Дигъри и Лейди Поли! От зората на света! Още живеят при вас? Чудеса и слава! Разказвайте, разказвайте.

— Тя всъщност не ни е истинска леля, нали разбирате — продължи Юстас. — Тя е госпожа Плъмър, но ние я наричаме леля Поли. Та те двамата ни събраха да се позабавляваме, като хубаво си побъбрим за Нарния (защото, естествено, за неща от този род не можем да говорим с никой друг), но и отчасти, защото професорът предчувстваше, че тук имате нужда от нас. И тогава ти се появи като

призрак или бог знае какво и ни уплаши почти до смърт, а после изчезна, без да кажеш нито дума. Така разбрахме със сигурност, че нещо става.

Следващият въпрос беше как да се доберем дотук. Човек не може да дойде просто ей така, когато си поиска. Затова говорихме и обсъждахме и най-накрая професорът каза, че единственият начин е да използваме вълшебните пръстени. С тяхна помощ той и леля Поли са дошли тук преди много, много години, когато са били деца, далеч преди ние, най-малките, да се родим. Но пръстените били до един заровени в градината на една къща в Лондон (това е нашият най-голям град, кралю), а къщата била продадена. Изправихме се пред проблема как да се доберем до тях. Никога не бихте се сетили какво направихме накрая!

Питър (това е Върховния крал Питър, който говори с теб) и Едмънд отидоха в Лондон, за да проникнат в градината от задната страна рано сутринта, преди хората да са се събудили. Били облечени като работници, за да изглежда, като че ли са дошли да поправят каналите, ако някой ги види. Толкова ми се иска да съм бил с тях. Сигурно е било страшно забавно. Очевидно са успели, защото на следващия ден Питър ни изпрати телеграма (това е един вид съобщение, кралю, някой друг път ще ви обясня по-точно), в която се казваше, че пръстените са у него.

На следващия ден Поул и аз трябваше да се върнем на училище — само ние още ходим на училище и учим заедно. И така, Питър и Едмънд трябваше да ни пресрещнат на едно място по пътя към училището и да ни предадат пръстените. Налагаше се точно ние двамата да се върнем в Нарния, разбирате ли, защото по-възрастните не можеха да дойдат отново. Качихме се на влака (едно такова нещо, с което хората пътуват в нашия свят — като много каруци, вързани една за друга), а професорът, леля Поли и Луси дойдоха с нас. Искяхме да сме заедно колкото се може по-дълго. И така си пътувахме ние във влака. Тъкмо да стигнем до гарата, където трябваше да се срещнем с останалите и аз гледах през прозореца, за да видя дали вече ни чакат, когато внезапно усетихме страшно сътресение, чухме силен трясък и се озовахме в Нарния, а Ваше величество стоеше вързан за едно дърво.

— Значи така и не използвахте пръстените? — попита Тириан.

— Не — отвърна Юстас. — Дори не ги видяхме. Аслан го стори по своя си начин, без никакви пръстени.

— Но те са при Върховния крал — каза Тириан.

— Да — отговори Джил. — Но не мислим, че може да ги използва. Когато другите двама от семейство Певънзи — крал Едмънд и кралица Луси, бяха тук последния път, Аслан им каза, че никога вече няма да могат да дойдат в Нарния. Казал е нещо подобно и на Върховния крал, но по-отдавна. Бъдете сигурен, че щеше да се изстреля тук моментално, ако му беше позволено.

— Господи! — възкликна Юстас. — Много горещо взе да става на слънце. Скоро ли ще стигнем, кралю?

— Вижте! — каза Тириан и посочи напред.

Недалеч над дърветата се извисяваше сив, назъбен връх на кула. След минута стигнаха до открито, затревено пространство. През него течеше поток, а от другата страна на потока се издигаше ниска и широка, квадратна кула с много малко и съвсем тесни прозорци и едина-единствена доста тежка на вид врата в стената откъм тях.

Тириан се огледа бързо наоколо, за да се увери, че не се виждат никакви врагове. После отиде до кулата и застана неподвижен за миг, докато преравяше връзката с ключове, която носеше под ловните си дрехи на тънка сребърна верижка около врата. Биваше си я тази връзка ключове. Два бяха златни, а повечето — богато украсени. Веднага се виждаше, че това са ключове за отваряне на тържествени и тайни стаи в дворци или сандъчета и ковчежета от благоуханно дърво, пълни с кралски съкровища. Но ключът, който той сега пъхна в ключалката на вратата, беше голям и простичък, по-груб от останалите. Ключалката бе леко ръждясала и за миг Тириан си помисли, че няма да може да успее да превърти ключа, но накрая успя и вратата се отвори с начумерено скърцане.

— Добре дошли, приятели! — каза Тириан. — Страхувам се, че това е най-хубавият дворец, който кралят на Нарния може да предложи на гостите си.

На Тириан му бе приятно да разбере, че чуждоземните деца са добре възпитани. И двете му казаха да не се притеснява — сигурни били, че ще е много хубаво.

Но всъщност не беше особено хубаво. Доста бе мрачно и влажно. Вътре имаше само едно помещение и то стигаше чак до каменния

покрив. Дървена стълба в ъгъла водеше до дървен капак, от който се излизаше на покрива. Имаше няколко груби кушетки за спане и много сандъци и вързопи. Имаше и огнище, което изглеждаше, сякаш никой не бе палил огън в него от много, много години.

— Най-добре ще е да излезем и да съберем съчки за огъня, не мислите ли? — предложи Джил.

— Още не, приятелко — каза Тириан.

Твърдо решен да не бъдат залавяни невъоръжени, той се залови да претърсва сандъците. С благодарност се сети, че винаги бе държал тези гарнизонни кули да се инспектират веднъж годишно, за да се проверява дали са заредени с всичко нужно. Имаше тетива, увити в импрегнирана коприна, мечовете и копията бяха смазани, за да не ръждясват, а броните бяха добре завити и още блестяха. Но имаше нещо още по-хубаво.

— Виж ти! — възкликна Тириан, като извади странна на вид дълга ризница и я размаха пред очите на децата.

— Странно изглежда, кралю — каза Юстас.

— Да, момко — отвърна Тириан. — Не е изкована от нарнийско джудже. Това е калорменска ризница, чуждоземна броня. Винаги съм държал по няколко снаряжения подръка, защото никога не съм имал представа кога на мен или на приятелите ми ще се наложи да се разхождаме незабелязани из страната на Тисрок. Вижте и тази каменна бутилка. В нея има сок, който, щом втрием в лицата и ръцете си, ще ни направи мургави като калорменците.

— Ура! — извика Джил. — Маскировка! Обожавам да се маскирам.

Тириан им показва как да изсипят по малко течност на дланите си и добре да я втрият в лицата и вратовете си до самите рамене, а после и по ръцете си до лактите. Той направи същото.

— След като това засъхне — каза Тириан, — можем да се мием с вода, без цветът да се промени. Само масло и пепел могат да ни направят отново нарнийци. А сега, мила Джил, да видим как ти стои тази ризница. Малко е дълга, но не толкова, колкото се опасявах. Без съмнение е принадлежала на паж от свитата на някой от рода на Таркааните.

След ризниците си сложиха и калорменски шлемове — малки, кръгли и прилепващи плътно към главата, с тънък шип на върха. След

това Тириан извади големи топове бял плат от сандъка и ги омота около шлемовете — така заприличаха на тюрбани, но металните шипове продължаваха да стърчат в средата. Той и Юстас се въоръжиха с калорменски ятагани и малки кръгли щитове. Не намериха достатъчно лек меч за Джил, но й дадоха дълъг, прав ловен нож, който при нужда би свършил работа вместо меч.

— Сръчна ли си с лък, девойко? — попита Тириан.

— Не бих казала — отвърна Джил и се изчерви. — Скруб си го бива.

— Не й вярвайте, кралю — каза Юстас. — И двамата тренираме стрелба с лък, откакто се върнахме от Нарния последния път, и тя вече се справя не по-зле от мен. Макар че и двамата не сме кой знае колко добри.

Тириан даде на Джил лък и колчан със стрели.

Следващата им работа бе да запалят огън, защото вътре в кулата се чувстваха по-скоро като в пещера, отколкото между четири стени — побиваха ги тръпки. Но те се сгряха, докато събираха дърва — слънцето се бе извисило до най-високата си точка. А когато пламъците забушуваха в комина, кулата придоби по-радостен вид. Въпреки това вечерята им бе доста мрачна. Най-доброто, което можаха да измислят, бе да счукат малко от твърдите бисквити, които откриха в един от сандъците, и да ги залейат с вряла вода със сол, за да си направят нещо като каша. А и за пиене нямаше нищо освен вода.

— Как ми се иска да бяхме донесли пакет чай — каза Джил.

— Или кутия какао — допълни Юстас.

— В тези кули не би било излишно да се намира и по четвърт буре хубаво вино — отбеляза Тириан.

ГЛАВА ШЕСТА

ПОЛЗОТВОРНА НОЩ

След около четири часа Тириан се опъна на една от кушетките да подремне. Двете деца вече спяха — бе ги накарал да си легнат преди него, защото щеше да им се наложи да останат будни почти цялата нощ, а знаеше, че на тяхната възраст не можеха да издържат без сън. Доста ги беше изморил.

Най-напред потренира стрелба с лък с Джил и откри, че макар и далеч от нарнийските стандарти, тя не е толкова зле. Дори успя да застреля един заек (не Говорещ заек, естествено; в Западна Нарния се срещат доста от обикновените), който вече бе одран, почистен и увесен на стената. Откри също така, че и двете деца разбират немалко от тази неприятна и смрадлива работа. Научили се бяха по време на голямото си пътешествие през Страната на великаните, в дните на принц Рилиан.

После се опита да научи Юстас са използва меча и щита си. Момчето знаеше доста за боя с меч от предишните си приключения, но можеше да борава само с прав нарнийски меч. Никога не бе хващал извит калорменски ятаган и му бе трудно, защото повечето от ударите са доста различни и някои от навиците, придобити с дълъг меч, сега трябваше да бъдат забравени. Но Тириан разбра, че Юстас има точно око и бързо се изправя на крака.

Изненада се от силата и на двете деца. Всъщност и двамата изглеждаха вече много по-укрепнали, пораснали и някак по-сериозни, отколкото, като ги бе видял за първи път преди няколко часа. Това е едно от благотворните въздействия на нарнийския въздух върху посетители от нашия свят.

Тримата бяха единодушни по въпроса, че първата им работа трябва да бъде да се върнат на хълма с обора и да се опитат да спасят еднорога Джуъл. След това, ако успееш, можеха да се опитат да се измъкнат на изток, за да пресрещнат малката армия, която кентавърът Рунуит щеше да доведе от Каир Паравел.

Опитен воин и ловец като Тириан винаги може да се събуди, когато пожелае. Така че той си позволи да спи до девет вечерта — прогони всички тревоги от главата си и веднага заспа. Стори му се, че се е събудил само след миг, но по светлината и самото усещане на всичко наоколо позна, че е разчел съня си точно. Стана и си сложи шлема-тюрбан (бе спал с ризницата си), после разтърси другите двама, докато се събудиха. В интерес на истината изглеждаха много мрачни и нещастни, докато ставаха с усилие от кушетките си, дълбоко се прозяваха.

— Оттук тръгваме на север — каза Тириан. — Имаме късмет, че нощта е звездна, а пътуването ни ще е значително по-кратко от тази сутрин, когато много заобикаляхме. Сега ще вървим направо. Ако бъдем предизвикани, вие двамата ще мълчите, а аз ще направя всичко по силите си да говоря като проклет, зъл и горд калорменски лорд. Ако извадя меча си, тогава и ти, Юстас, ще направиш същото, а Джил трябва да скочи зад нас с опъната стрела в тетивата. Но ако извикам: „Към вкъщи!“, и двамата ще хукнете към кулата. Нека никой не продължава да се бие нито удар повече, след като съм обявил отбой. Подобна криворазбрана смелост е проваляла не един забележителен военен план. А сега, приятели, в името на Аслан, да вървим.

И те излязоха в студената нощ. Всички велики северни звезди грееха над върховете на дърветата. Нарнийската Северна звезда се нарича Островрѣх и е по-ярка от нашата Полярна звезда.

Известно време теренът позволяваше да вървят направо, но в един момент стигнаха до непроходим гъсталак и им се наложи да се отклонят от маршрута си, за да го заобиколят. След това им бе малко трудно да възстановят посоката, тъй като още бяха в сянката на дърветата. Джил бе тази, която ги върна на правия път — в Англия тя бе изключително добър скаутски водач. А и, естествено, прекрасно познаваше нарнийските звезди от дългите си пътешествия из Северните земи и можеше да се ориентира по другите съзвездия дори и когато Островрѣх бе скрита. След като Тириан разбра, че от тримата Джил се ориентира най-добре, той я пусна да води. Тогава се удиви колко безшумно и почти незабележимо се плъзга тя пред тях.

— В името на гривата! — прошепна той на Юстас. — Това момиче е чудна горска самодива. Едва ли би се справяла по-добре, ако във вените ѝ течеше дриадска кръв.

— Много е дребна и това ѝ помага — прошепна в отговор Юстас. Но Джил се обърна назад:

— Ш-ш-шт, по-тихо.

Навсякъде около тях гората беше съвсем притихнала. Дори бе прекалено тиха. През обикновена нарнийска нощ щяха да се чуват шумове — по някое весело „Лека нощ!“ от таралеж, вик на сова над главите или пък може би флейта в далечината, издаваща танцуващи фавни, или пък тътнещи удари на джуджешки чукове под земята. Всичко това бе притихнало. Мрак и страх царуваха в Нарния.

След известно време започнаха да се изкачват стръмно нагоре, а дърветата оредяха. Тириан смътно различаваше добре познатия връх на хълма и обора. Джил вече вървеше все по-предпазливо и непрестанно показваше с ръка на другите да правят като нея. После замря на място и Тириан я видя как постепенно потъва в тревата и изчезва без звук. След миг се изправи, доближи уста до ухото на Тириан и прошепна възможно най-тихо:

— Фалегнете! Вижда се по-добре.

Каза „фалегнете“, вместо „залегнете“ не защото фъфлеше, а понеже знаеше, че съскащи съгласни като „з“ са онази част от шепота, която е най-вероятно да бъде чута. Тириан мигновено легна на земята почти толкова тихо, колкото Джил, но не съвсем, защото беше по-тежък и по-възрастен. И тогава видя, че от това положение билото на хълма се очертава ясно на фона на звездното небе. Два черни силуета се издигаха пред него — единият беше на обора, а другият, на няколко метра встрани, на калорменски часови.

Той не пазеше никак добре — не вървеше, нито дори стоеше изправен. Седеше с копие на рамо, а брадата му клюмаше върху гърдите.

— Браво на теб! — похвали Тириан Джил.

Бе му показала точно онова, което трябваше да разбере.

Изправиха се и сега Тириан поведе. Много бавно, почти без да смеят да дишат стигнаха до групичка дървета на не повече от десетина метра от часовия.

— Чакайте тук, докато се върна — прошепна Тириан на другите двама. — Ако се проваля, бягайте.

После смело и небрежно тръгна напред, право пред погледа на врага. Човекът се стресна, когато го видя и тъкмо щеше да скочи на

крака, защото се уплаши да не би Тириан да е някой от офицерите му и да си изпати, че седи на земята. Но преди да успее да стане, Тириан вече бе коленичил с единия си крак до него, като казваше:

— Ти воин на Тисрок ли си (жив и здрав да е вовеки!)? Душата ми ликува да те срещна сред тези зверове и дяволи нарнийски. Дай си ръката, приятелю.

Преди да е осъзнал напълно какво става, калорменският часови усети, че ръката му е сграбчена здраво. В следващия миг някой коленичеше върху краката му, а до врата му бе допряна кама.

— Само гък и си мъртъв — прошепна Тириан в ухото му. — Кажи ми къде е еднорогът и ще пощадя живота ти.

— З-зад обора, о, господарю мой — заекна нещастникът.

— Добре. Изправи се и ме заведи при него.

Мъжът се изправи, но острието на камата нито за миг не се отлепи от шията му. Само се плъзна встрани (ледено и доста гъделичкащо), когато Тириан застана зад него и го нагласи на удобно място под ухото му. Треперещ, калорменецът заобиколи обора.

Въпреки мрака Тириан веднага забеляза белия силует на Джуъл.

— Тихо! — каза му той. — Не, недей да цвилиш. Да, Джуъл, аз съм. Как са те вързали?

— И четирите ми крака са спънати и ми е сложена юзда, вързана за халка в обора — чу се гласът на Джуъл.

— Застани тук, часови, с гръб към стената. А сега, Джуъл, допри върха на рога си в гърдите на калорменеца.

— С удоволствие, кралю — отговори Джуъл.

— Ако мръдне, понижи го в сърцето.

За няколко секунди Тириан срязва въжетата. С това, което остана от тях, той върза ръцете и краката на часовия. Накрая го накара да отвори уста, натъпка я с трева, прокара въже под брадата му и го върза на темето му, така че да не може да гъкне. Нагласи го в седнало положение и го подпря на стената.

— Проявих известно неуважение към теб, войниче — каза Тириан. — Но нуждата го налага. Ако се срещнем отново, може да имам възможност да ти се отплатя по-добре. А сега, Джуъл, да вървим, но тихичко.

Той обгърна врата на животното с лявата си ръка, наведе се и целуна носа му — и двамата бяха много радостни. Възможно най-тихо

се върнаха до мястото, където Тириан бе оставил децата. Под дърветата бе още по-тъмно и почти се сблъскаха с Юстас, преди да го забележат.

— Всичко е наред — прошепна Тириан. — Това беше ползотворна нощ. Сега към вкъщи.

Те се обърнаха и направиха няколко крачки, когато Юстас попита:

— Къде си, Поул?

Не последва отговор.

— Джил от другата ви страна ли е, кралю? — попита той.

— Какво? — възкликна Тириан. — Не е ли от твоята друга страна?

Мигът бе ужасен. Не смееха да викат, но шепнеха името ѝ с най-силния шепот, който им се удаде. Нямаше отговор.

— Отдалячавала ли се е от теб, докато ме нямаше? — попита Тириан.

— Нито съм я видял, нито съм я чул да се отдалячава — отвърна Юстас. — Но може да се е измъкнала, без да я усетя. Способна е да се прокрадва като котка, сам видяхте.

В този миг се чу далечно барабанене. Джуъл наостри уши.

— Джуджета — каза той.

— Твърде вероятно е да са джуджета предатели, врагове — промърмори Тириан.

— Идва и нещо с копита, съвсем близо е — отбеляза Джуъл.

Двамата човеци и еднорогът замряха на място. Вече имаше толкова много неща, за които да се тревожат, че не знаеха какво да правят. Тропането на копитата приближаваше неумолимо. И тогава доста близо до тях един глас прошепна:

— Ехо, всички ли сте тук?

Слава богу, беше Джил.

— Къде, по дяволите, ходиш? — попита Юстас с гневен шепот, защото много се бе уплашил.

— В обора — задъхано отвърна Джил, но задъхването бе по-скоро от това, че се напъваше да удържи смеха си.

— Аха — изръмжа Юстас, — и си мислиш, че е смешно, така ли? Мога само да кажа...

— Освободихте ли Джуъл, кралю? — попита Джил.

— Да. Ето го. Какво е това животно с теб?

— Това е „той“ — отвърна Джил. — Но хайде да тръгваме към вкъщи, преди някой да се е събудил.

Пак се чу леко избухване в смях.

Останалите веднага се подчиниха, защото вече доста дълго се бяха задържали на това опасно място, а барабаните на джуджетата като че ли се бяха приближили малко. Чак след като повървяха няколко минути на юг, Юстас попита:

— Това е „той“ ли? Какво искаш да кажеш?

— Фалшивият Аслан! — отговори Джил.

— Какво? — попита Тириан. — Къде си ходила? Какво си направила?

— Кралю — отвърна Джил, — щом видях, че се отървахте от часовия, помислих си дали не е по-добре да хвърля поглед в обора и да видя какво всъщност има там. Пропълзях напред. Беше съвсем лесно да дръпна резето. Естествено, вътре беше тъмно като в рог и миришеше като във всеки друг обор. Драснах една клечка и... да вярвам ли на очите си? Вътре нямаше нищо друго, освен това старо магаре със смачкана лъвска кожа, вързана на гърба му. Извадих ножа си и му казах, че ще трябва да дойде с мен. Всъщност изобщо нямаше нужда да го заплашвам с ножа. Доста му бе писнало от обора и бе готово да тръгне. Нали така, Пъзъл, миличък?

— Боже мили! — възкликна Юстас. — Потресен съм. Много ти бях ядосан преди малко и продължавам да мисля, че беше подло от твоя страна да се измъкнеш без нас. Но трябва да призная... ами, искам да кажа... ами ти направи нещо разкошно. Ако беше момче, щяхте да го посветите в рицарство, нали, кралю?

— Ако беше момче — отвърна Тириан, — щеше да бъде наложено с камшици за неподчинение.

В тъмното никой не видя дали кралят каза това намръщен или усмихнат. В следващия миг се чу шум от търкане на метал.

— Какво правите, кралю? — остро попита Джуъл.

— Вадя меча си, за да отсека главата на проклетото магаре — отговори Тириан с ужасаващ глас. — Дръпни се, момиче.

— О, недейте! Моля ви, недейте! — замоли се Джил. — Наистина не бива. Вината не е негова. Маймуната е на дъното на

всичко. То просто... не е много умно. Много съжалява. И е добро магаре. Казва се Пъзъл. И съм обгърнала врата му с ръце.

— Джил — каза Тириан, — ти си най-смелата и от всичките ми поданици познаваш гората най-добре, но си и най-дръзката, и най-непокорната. Е, нека магарето живее. Какво ще кажеш за свое оправдание, магаре?

— Аз ли, кралю! — чу се гласът на Пъзъл. — Ами със сигурност много съжалявам, ако съм сторил нещо лошо. Маймуната каза, че Аслан искал да се облека така. И мислех, че Шифт знае по-добре от мен. Аз не съм умен като нея. Правех само онова, което ми казваха. Никак не ми беше забавно да живея в този обор. Дори нямам представа какво е ставало отвън. Шифт изобщо не ме пускаше да излизам освен за минута-две нощем. Понякога се случваше да забравят да ми дадат дори вода по цял ден.

— Кралю — намеси се Джуъл, — тези джуджета се приближават все повече. Искаме ли да се срещнем с тях?

Тириан се замисли за миг и после внезапно се засмя гръмогласно. После каза, този път не шепнешком:

— В името на Лъва — възкликна той, — къде ми е умът?! Да се срещнем с тях? Естествено, че ще се срещнем. Вече можем да се срещнем с всеки. Нали можем да им покажем това магаре. Нека видят онова, от което се страхуваха и на което се кланяха. Можем да им кажем истината за злия заговор на маймуната. Тайната ѝ е разкрита. Нещата се обърнаха. Утре ще обесим маймуната на най-високото дърво в Нарния. Край на шепота, на дебненето и маскировките. Къде са тези прями джуджета? Носим им добри новини.

Когато шепнеш часове наред, само звукът на нечий висок глас ти въздейства невероятно ободряващо. Всички започнаха да говорят и да се смеят, дори Пъзъл вдигна глава и силно изрева „Иии-ааа-иии-ааа“ — нещо, което маймуната му бе забранявала да прави.

После тръгнаха по посока на барабаненето. То постепенно се усиливаше и скоро видяха светлина от фенери. Излязоха на един от онези неравни пътища (в Англия едва ли бихме ги наричали пътища), които минаваха през Гората с фенера. Видяха тридесетина джуджета, енергично маршируващи напред. Всички носеха малките си лопатки и кирки на рамо. Двама въоръжени калорменци водеха колоната и още двама вървяха отзад.

— Стойте! — викна Тириан с гръмовен глас и излезе на пътя. — Спрете, войници! Накъде сте повели тези нарнийски джуджета и по чия заповед?

ГЛАВА СЕДМА

ПРЕДИМНО ЗА ДЖУДЖЕТА

Щом двамата калорменски войници, вървящи в началото на колоната, зърнаха онова, което помислиха за великия вожд Таркаан с двама въоръжени пажове, спряха и вдигнаха копията си за поздрав.

— О, Господарю мой — каза единият от тях, — водим тези малки хора към Калормен да работят в мините на Тисрок, жив и здрав да е вовеки!

— В името на великия бог Таш, та те са много покорни! — възкликна Тириан. Обърна се внезапно към самите джуджета. Почти всяко шесто носеше фенер и на тази блещукаща светлина той видя брадатите им лица, които го гледаха мрачно и напрегнато. — Да не би Тисрок да е водил голяма битка, джуджета, и да е покорил вашата земя, че тъй търпеливо сте тръгнали към смъртта си в солниците на Пуграхан? — попита той.

Двамата войници го изгледаха свирепо и изненадано, но всички джуджета отвърнаха:

— Заповед на Аслан, заповед на Аслан. Той ни продаде. Какво можем да сторим против неговата воля?

— Тисрок, как ли пък не! — допълни едно джудже и се изплю. — Само да ми падне!

— Млъкнете, кучета! — изкрещя старшият войник.

— Вижте! — каза Тириан, като дръпна Пъзъл напред към светлината. — Всичко е лъжа. Аслан изобщо не се е връщал в Нарния. Маймуната ви е измамила. Ето какво е вадела всяка нощ от обора и ви го е показвала. Вижте!

Това, което джуджетата видяха сега отблизо, без съмнение бе предостатъчно да ги накара да се чудят как изобщо са се оставили да ги излъжат. Лъвската кожа вече се бе доста поизцапала и раздърпала по време на затворничеството на Пъзъл в обора, а пътуването през тъмната гора я бе изкривило на една страна. По-голямата ѝ част се бе събрала върху едното му рамо. Главата, освен че бе изтикана встрани,

някак се бе издърпала доста назад и всички виждаха глуповатото и мило магарешко лице, загледано в тях изотдолу.

От ъгълчето на устата му стърчеше тревица, тъй като кротко си бе скубвал, докато го водеха. И мърмореше:

— Не съм аз виновен. Не съм умен. Никога не съм твърдял, че съм.

Около секунда джуджетата зяпаха Пъзъл с широко отворени усти.

В следващия миг единият от войниците рязко изкрещя:

— Да не сте луд, Господарю мой? Какво правите с робите?

Другият се обади:

— Кой всъщност сте вие?

Нито едно от копията вече не бе вдигнато за поздрав — и двете бяха свалени и готови за битка.

— Кажи паролата! — каза старшият войник.

— Ето я моята парола — извика кралят и извади меча си. — *Светлината изгрява, лъжата е победена.* А сега, отбранявай се, злодей, защото аз съм Тириан Нарнийски.

После се метна като светкавица към старшия войник. Юстас, който бе извадил меча си още щом видя краля да вади своя, се втурна към другия. Лицето му бе смъртнобледо, но не трябва да го виним за това. А и късметът не му изневери, както обикновено се случва с новациите. Забрави всичко, на което Тириан се бе опитал да го научи този следобед. Започна да размахва меча си лудешки (дори не мога да твърдя, че очите му не са били затворени) и внезапно откри за своя огромна изненада, че калорменецът лежи мъртъв в краката му. Макар че изпита огромно облекчение, в момента беше много стреснат. Битката на краля продължи още секунда-две и след като и той уби своя враг, извика на Юстас:

— Внимавай за другите двама.

Но джуджетата се бяха справили с другите калорменци. Не бе останал нито един враг.

— Добър удар, Юстас! — извика Тириан и го потупа по гърба. — А сега, джуджета, свободни сте! Утре ще ви поведе всички да освободим Нарния. Три пъти ура за Аслан!

Но реакцията на джуджетата беше направо отчайваща. Чуха се няколко слаби гласчета (около пет), които замлъкнаха моментално, а

други изръмжаха мрачно. Повечето изобщо не си отвориха устата.

— Ама не разбират ли? — попита Джил нетърпеливо. — Какво ви става, джуджета? Не чувате ли думите на краля? Всичко свърши. Маймуната вече няма да управлява Нарния. Всеки може да се върне към обичайните си занимания. Пак ще можете да се забавлявате. Не се ли радвате?

След пауза от около минута едно не особено привлекателно джудже с коса и брада, черни като катран, каза:

— А ти коя си, госпожице?

— Аз съм Джил — отвърна тя. — Същата Джил, която спаси крал Рилиан от магията, а това е Юстас, с когото заедно го сторихме. Върнахме се от един друг свят след стотици години. Аслан ни изпрати.

Джуджетата се спогледнаха, подигравателно ухилени.

— Е — каза черното джудже (наричаха го Грифъл), — не знам за вас, момчета, но на мен ми се струва, че съм се наслушал на повече приказки за Аслан, отколкото са ми нужни до края на живота.

— Така е, така е — изръмжаха останалите джуджета. — Всичко е измама, всичко е проклета измама.

— Какво искате да кажете? — попита Тириан.

Докато се биеше, не пребледня, но сега побеля като платно. Бе очаквал този момент да бъде прекрасен, а се оказваше, че повече прилича на лош сън.

— Да не си мислите, че сме нещо мръднали, а? — попита Грифъл — Веднъж ни подлъгаха, а сега, само минута по-късно, очаквате пак да се оставим да бъдем измамени. Не ни трябва повече истории за Аслан, ясно ли е! Вижте го! Старо дългоухо магаре!

— Ама вие наистина ме ядосвате — каза Тириан. — Кой от нас каза, че това тук е Аслан? Това е имитацията на истинския Аслан, дело на маймуната. Не разбирате ли?

— И предполагам, че твоята имитация е по-добра! — тросна се Грифъл. — Не, благодаря. Веднъж ни заблудиха, втори път няма да се оставим.

— Не е имитация — ядосано отвърна Тириан. — Аз служа на истинския Аслан.

— Къде е той? Кой е той? Покажи ни го! — обади се няколко гласа на джуджета.

— Да не мислите, че си го държа в джоба, глупци? — попита Тириан. — Кой съм аз, та да мога да призовавам Аслан да се появява, когато пожелае? Той не е питомен лъв.

В мига, когато тези думи излязоха от устата му, Тириан осъзна, че ходът му е погрешен. Джуджетата веднага започнаха да припяват подигравателно:

— ... не е питомен лъв, не е питомен лъв...

— Същото ни го разправяха и другите — обади се едно от тях.

— Да не би да искате да кажете, че не вярвате в истинския Аслан? — попита Джил. — Та аз съм го виждала. И той изпрати двама ни тук от друг свят.

— Аха! — каза Грифъл с широка усмивка. — Да, ама само ти така казваш. Добре са те научили. Пееш си урока, нали?

— Грубиян! — извика Тириан. — Как смееш да обвиняваш една дама в лицето, че лъже?

— Мерете си приказките, господине! — отговори джуджето. — Не са ни притрябвали никакви крале и Аслановци, ако въобще си Тириан, понеже никак не приличаш на него. Отсега нататък ще се грижим сами за себе си и на никого няма да се кланяме. Ясно ли е?

— Точно така! — казаха другите джуджета. — Отсега нататък сме сами за себе си. Край с Аслановците, край с кралете, край на глупавите приказки за други светове. Джуджетата са си за джуджетата.

И започнаха да застават по местата си и да се готвят да поемат обратно в посоката, от което бяха дошли.

— Малки зверчета! — извика Юстас. — Няма ли поне да кажете едно „благодаря“, че ви спасихме от солните мини?

— О, ясни са ни тези работи — отвърна Грифъл през рамо. — Искате да ни използвате, затова ни спасихте. Играете си някаква своя игра. Хайде да вървим, момчета.

И джуджетата запяха някаква странна маршова песенчица, която вървеше с барабаненето и изчезнаха с бодра стъпка в тъмнината.

Тириан и приятелите му стояха загледани след тях. После кралят произнесе една-единствена дума:

— Хайде.

И те продължиха пътешествието си.

Бяха мълчалива групичка. Пъзъл още се чувстваше в немилост, а и не разбираше съвсем какво се бе случило. Джил, като се остави

настрана отвращението ѝ от джуджетата, бе много впечатлена от победата на Юстас над калорменеца и се чувстваше почти уплашена. Колкото до Юстас — сърцето му още биеше учестено. Тириан и Джуъл тъжно крачеха заедно в края на колоната. Кралят бе положил ръка на рамото на еднорога, а той от време на време допираше мекия си нос до бузата на Тириан. Не се опитваха да се успокояват взаимно с думи. Не бе никак лесно да измислиш нещо достатъчно успокоително за казване. Тириан никога не бе предполагал, че едно от последствията от плана на маймуната за създаването на фалшив Аслан ще бъде убиването на вярата в истинския. Той бе съвсем сигурен, че джуджетата ще преминат на негова страна в момента, в който им покаже как са били измамани. А утре през нощта щеше да ги поведе към хълма с обора, за да покажат Пъзъл на всички същества и те да се обърнат против маймуната. Може би след кратка схватка с калорменците всичко щеше да свърши. Но засега той изглежда не можеше да разчита на никого. Колко от другите нарнийци можеха да реагират като джуджетата?

— Струва ми се, че някой върви след нас — внезапно каза Пъзъл.

Спряха и се заслушаха. Без съмнение зад тях се чуваше тропоткането на малки крачета.

— Кой е там? — извика кралят.

— Аз, кралю — чу се глас. — Само аз, Погин, джуджето. Едва сега успях да се измъкна от останалите. На ваша страна съм, кралю, на страната на Аслан. Ако сложите меч в десницата ми, с радост бих нанесъл някой удар заради добрата страна, преди всичко да е свършило.

Всички се струпяха около него. Приветстваха го с добре дошъл, хвалеха го и го тупаха по гърба. Естествено, едно-единствено джудже не променяше нещата, който знае колко, но мисълта, че поне някой е на тяхна страна, бе доста ободряваща. Цялата дружина се поразвесели. Но Джил и Юстас не можаха да се радват дълго, защото се прозяваха все по-широко и вече бяха прекалено изморени, за да могат да мислят за нещо друго, освен за леглата си.

Стигнаха до кулата в най-мразовития час на нощта — точно преди зазоряване. Ако можеха да си сготвят топло ядене, щяха да го изядат с удоволствие, но усилието и времето, което приготвянето щеше да отнеме, бяха немислими. Пийнаха вода от поточето, измиха лицата

си и всички се строполиха в кушетките, с изключение на Пъзъл и Джуъл, които заявиха, че ще се чувстват по-добре на открито. Така бе и по-правилно, защото еднорог и дебело възрастно магаре, намиращи се заедно в затворено помещение, винаги създават чувство за пренаселеност.

Нарнийските джуджета, макар и високи не повече от метър и двадесет, за размерите си са почти най-яките и силни същества на света. Тъй че Погин въпреки тежкия ден и липсата на хубав сън се събуди преди останалите напълно отпочинал. Веднага взе лъка на Джил, излезе и уби два горски гълъба. После седна да ги скубе на прага, докато си приказваше с Джуъл и Пъзъл. Тази сутрин магарето се чувстваше и изглеждаше доста по-добре. Джуъл, тъй като бе еднорог — едно от най-благородните и фини животни, се бе отнесъл много мило с него. Бяха си говорили за неща, които и двамата разбират, като тревата, захарта и грижата за копитата.

Когато почти в десет и половина Джил и Юстас излязоха от кулата, търкайки очи, джуджето им показва къде могат да си наберат от нарнийското растение дива фресна, което доста прилича на горски киселец, но е много, много по-вкусно при готвене (има нужда от малко масло и пипер за постигане на идеален вкус, но те нямаха нито едно от двете). И така, с едно-друго приготвиха страхотно задушено за закуска (или обяд, наречете го, както предпочитате). Тириан влезе малко по-навътре в гората с брадва и донесе няколко клона за огъня.

Докато яденето се готвеше (което им се стори твърде дълго, особено като замирисваше все по-вкусно и по-вкусно), кралят намери пълно снаряжение за джудже за Погин — ризница, шлем, щит, меч, ножница и кама. После провери меча на Юстас и откри, че момчето го бе прибрало целия изцапан с кръвта на калорменеца. Бе посмъмрен за това и принуден да го изчисти и лъсне.

През цялото време Джил сновеше насам-натам, като ту бъркаше гозбата, ту хвърляше завистливи погледи към магарето и еднорога, които доволно си пасяха. Колко пъти й се прииска да яде трева тази сутрин!

Но когато яденето бе готово, всички се съгласиха, че си е струвало чакането и никой не отказа втора порция. След като се бяха наели до пръсване, тримата човеци и джуджето седнаха на прага,

чифтокопитните легнаха с лица към тях, а Погин си запали лулата с разрешението на Джил и Тириан.

Кралят започна:

— А сега, приятелю Погин, май ти имаш повече новини за врага от нас. Разкажи ни всичко, което знаеш. Първо, какво разправят те за моето бягство?

— Историята им е по-хитра, кралю, от всяка измислена досега — отвърна Погин. — Котаракът, Рижия, я разказа и най-вероятно той е авторът. Рижия, кралю (о, той е най-хитрият котак на земята), каза, че се разхождал край дървото, на което онези злодеи завързали Ваше величество. Каза, че (с ваше позволение) сте виели, ругаели и проклинали Аслан. „Бяха думи, които не бих искал да повтарям“, буквално каза той, а изглеждаше толкова благоприличен и пристоеен, нали знаете, както се държат котките, когато решат. И тогава, разказваше Рижия, самият Аслан внезапно се появил сред гръм и блясък и погълнал Ваше величество на една хапка. Всички животни потрепериха, когато чуха тази история, а някои дори припаднаха моментално. И, естествено, маймуната я подкрепи. „Ето, каза тя, виждате ли какво прави Аслан с онези, които не го уважават. Нека това да ви е за урок на всички.“ Нещастните същества завиха, заскимтяха и се замолиха, че ще им е за урок, да, да. Така че накрая бягството на Ваше величество не ги накара да се замислят дали още имате верни приятели, които са ви помогнали, а само ги наплаши повече и съвсем ги подчини на маймуната.

— Каква дяволска манипулация! — възкликна Тириан. — Значи този, Рижия, е приближен на маймуната и се вслушва в съветите й.

— Въпросът вече стои другояче, кралю. Дали маймуната не се вслушва в съветите на котарака — отвърна джуджето. — Тя е започнала да пие, нали разбирате. Според мен планът вече се изпълнява по-скоро от Рижия и Ришда, калорменския капитан. И смятам, че някои от приказките, изпуснати от Рижия сред джуджетата, са в голяма степен виновни за отвратителното им отношение към вас. Ще ви кажа защо. Онази вечер, след като бе приключила поредната ужасна среднощна среща, аз си бях тръгнал към вкъщи, когато се сетих, че съм си забравил лулата. Беше много хубава, стара любимка, та се върнах да я потърся. Но още преди да стигна до мястото, където седях (беше тъмно като в рог), чух гласа на котарака да казва „Мяу“, а

един калорменски глас му отвърна: „Тук съм... говори тихичко.“ Застинах на място. Бяха двамата, Рижия и Ришда Таркаан, както го наричат.

— Благородни Таркаан — каза котаракът с копринения си глас, — просто исках да разбера какво точно имахме предвид двамата днес, когато казахме, че Аслан не означава нищо повече от Таш.

— Без съмнение, най-премъдър котарако — отговори му другият, — ти си разбрал какво искам да кажа.

— Искаш да кажеш — прошепна Рижия, — че нито единият, нито другият съществуват в действителност.

— Всички просветени знаят това — отговори Таркаан.

— Значи можем да се разберем — измърка котаракът. — И ти ли като мен намираш маймуната за голяма досадница?

— Глупаво, ненаситно същество — отвърна другият, — но трябва да я използваме засега. Ти и аз трябва да подготвяме всичко тайно и да манипулираме маймуната да върши онова, което искаме.

— А и ще бъде по-добре, ако посветим в намеренията си някои от по-напредничавите нарнийци. Един по един, щом сме сигурни, че са подходящи. Нали така? — намеси се Рижия. — Защото животните, които наистина вярват в Аслан, могат да се обърнат срещу нас всеки момент и ще го направят, ако с глупостта си маймуната разкрие тайната му. Но онези, които не се интересуват нито от Таш, нито от Аслан, а гледат само собствената си печалба и награди, каквито Тисрок може би ще раздаде, когато Нарния стане калорменска провинция, няма да ни подвежат.

— Прекрасни котарако — каза капитанът, — много внимателно ги избирай.

Докато джуджето говореше, денят сякаш се бе променил. Когато седнаха, беше слънчево. Сега Пъзъл потрепери. Джуъл притеснено завъртя глава. Джил вдигна лице към небето.

— Заоблачава се — отбеляза тя.

— И е толкова студено — промърмори Пъзъл.

— Прекалено студено, в името на Лъва! — възкликна Тириан, като дъхна, за да стопли ръцете си. — Пфу, каква е тази отвратителна миризма?

— Уф! — с погнуса каза Юстас. — Мирише на мърша. Да няма мъртва птица някъде наоколо? А и защо не усетихме миризмата

досега?

Джуъл стана рязко на крака и посочи с рога си.

— Вижте! — извика той. — Вижте го! Гледайте, гледайте!

Тогава и шестимата го видяха и по лицата им се изписа неописуем страх.

ГЛАВА ОСМА

ВЕСТИТЕ НА ОРЕЛА

Нещо се движеше в сянката на дърветата от другата страна на поляната. Много бавно се плъзгаше на север. На пръв поглед човек би го сбъркал с пушек, защото беше сиво и през него се виждаше. Но вонята на мърша не приличаше на мириса на пушек. А и това нещо не променяше формата си, не се издигаше на вълни, не се къдреше като дим. По форма наподобяваше човек, но главата му бе като на птица — някаква хищна птица със свиреп, извит клюн. Имаше четири ръце, които държеше високо над главата си, протягайки ги на север, сякаш искаше да сграбчи цяла Нарния. А пръстите му — и десетте — бяха извити като клюна и завършваха с дълги, остри птичи нокти. Носеше се по тревата, вместо да върви, а тревата сякаш изсъхваше след него.

Пъзъл само го зърна, изрева пискливо и се втурна към кулата. А Джил (която, както знаете, не беше страхливка) скри лицето си в ръце, за да не го вижда. Останалите продължиха да го гледат още около минута, докато отлетя към най-гъстата част на гората от дясната им страна и изчезна. После слънцето пак се показва и птичките запяха.

Всички успяха да си поемат спокойно дъх и се пораздвижиха. Бяха се вкаменили като статуи, докато го гледаха.

— Какво беше това? — попита Юстас шепнешком.

— Виждал съм го само веднъж през живота си — отвърна Тириан. — Но тогава бе изваяно от камък и покрито със злато, а вместо очи имаше големи диаманти. Случи се, когато бях не по-голям от теб и гостувах в двора на Тисрок в Ташбаан. Той ме заведе във величествения храм на Таш. Там го видях, изваяно над олтара.

— Значи това... това нещо... беше Таш? — попита Юстас.

Но вместо да му отговори, Тириан постави ръка на раменете на Джил и попита:

— Как се чувстваш, малка лейди?

— Д-д-добре — отговори Джил, като свали ръце от бледото си лице и се опита да се усмихне. — Добре съм. Само леко ми прилоша за

момент.

— Тогава излиза — обади се единорогът, — че все пак съществува истинският Таш.

— Да — отговори джуджето. — А глупавата маймуна не вярваше в него, това май не ѝ влизаше в сметките! Тя призова Таш и Таш дойде.

— Къде отиде то... той... нещото? — попита Джил.

— На север, в сърцето на Нарния — отвърна Тириан. — Дошло е да живее сред нас. Призовали са го и то е дошло.

— Хо, хо, хо! — кикотеше се джуджето и потъркваше косматите си ръчички. — Каква изненада ще бъде това за маймуната. Не бива да се викат демони, ако намеренията не са сериозни.

— Кой знае дали Таш ще бъде видим за маймуната — зачуди се Джуъл.

— Къде се дяна Пъзъл? — попита Юстас.

Всички завикаха магарето по име и Джил заобиколи от другата страна на кулата, за да провери дали не е там.

Доста се бяха уморили да го търсят, когато най-после голямата му сива глава внимателно надникна през вратата и то попита:

— Отиде ли си?

Когато най-сетне го убедиха да излезе, видяха, че трепери като куче пред гръмотевична буря.

— Сега разбирам — каза Пъзъл, — че наистина съм бил много лошо магаре. Не трябваше да слушам Шифт. Въобще не предполагах, че ще започнат да се случват подобни неща.

— Ако не повтаряше непрекъснато, че не си умен, а се опитваше да бъдеш умен колкото можеш... — започна Юстас, но Джил го прекъсна.

— О, оставете горкия Пъзъл на мира — каза тя. — Било е грешка, нали, Пъзъл, миличък?

И тя го целуна по носа.

Макар и доста разстроени от видяното, всички седнаха отново и продължиха разговора си.

Джуъл почти нямаше какво да им каже. Бе прекарал по-голямата част от пленничеството си вързан зад обора и естествено не бе чул нито един от плановите на врага. Бяха го ритали (но и той бе отвърщал със същото) и били, бяха го заплашвали със смърт, ако не потвърди, че вярва, че Аслан е бил този, когото са извеждали всяка вечер от обора и

са показвали на животните в светлината на огъня. Всъщност същата тази сутрин щял да бъде екзекутиран, ако не го бяха спасили. Нямаше представа какво се е случило с агнето.

Трябваше да уточнят въпроса дали отново да се върнат на хълма с обора тази нощ, да покажат Пъзъл на нарнийците и да се опитат да им обяснят как са били измамени, или пък да се промъкнат на изток, за да пресрещнат подкрепленията, които кентавърът Рунуит водеше от Каир Паравел, след което да се върнат и с пълни сили да се изправят срещу маймуната и калорменците. На Тириан много му се искаше да следва първия план — не можеше да понася мисълта, че ще остави маймуната да тормози поданиците му миг повече, отколкото се налага. От друга страна, начинът, по който джуджетата се бяха държали снощи, беше предупреждение. Очевидно беше, че човек не можеше да бъде сигурен как щяха да приемат новината останалите дори ако им покажеше Пъзъл. Не биваше да забравят и калорменските войници. Според Погин те бяха около тридесет. Тириан бе убеден, че ако всички нарнийци минеха на негова страна, той, Джуъл, децата и Погин (от Пъзъл едва ли можеше да се очаква кой знае какво) щяха да имат доста голям шанс да ги победят. Ами ако половината нарнийци (включително всички джуджета) просто останат да седят и гледат отстрани? Рискът бе прекалено голям. А не биваше да забравят и облакоподобната фигура на Таш. Какво би могъл да стори той?

И както Погин отбеляза, нямаше нищо лошо в това да оставят маймуната ден-два да се оправя със собствените си проблеми. Вече нямаше да има Пъзъл, когото да извежда и показва. Трудно им бе да си представят какво обяснение щяха да измислят тя и Рижия. Ако животните държаха нощ след нощ да виждат Аслан, а Аслан не се появяваше, със сигурност и най-простоватите щяха да заподозрат нещо.

Накрая всички се съгласиха, че е най-добре да тръгнат и да се опитат да пресрещнат Рунуит.

Невероятно беше колко се развеселиха всички, щом взеха това решение. Честно казано, не мисля, че беше така, защото някой от тях се страхуваше от битка (освен може би Джил и Юстас). Но смея да кажа, че всеки дълбоко в себе си много се радваше, че засега няма да се приближава до онова ужасно птицеглаво същество, което сега

(видимо или невидимо) витаеше около хълма с обора. Както и да е, човек винаги се чувства по-сигурен, когато вземе решение.

Тириан каза, че ще бъде по-добре да махнат маскировката, тъй като не искаха да бъдат сбъркани с калорменци и може би нападнати от верните нарнийци, които можеха да срещнат. Джуджето забърка отвратителна на вид смеска от пепел от огнището и мас от една делва (използваха я за търкане на мечове и върхове на копия). После си свалиха калорменските брони и слязоха до поточето. Отвратителната смеска се пенеше точно като мек сапун. Тириан и двете деца, коленичили край водата, търкаха вратовете си, пуфтяха и пръхтяха, като се плискаха, за да отмият пяната. Гледката беше приятна и някак уютна. Върнаха се при кулата със зачервени и светнали лица. Изглеждаха като хора, хубаво измили се преди забава. Въоръжиха се отново, вече съвсем по нарнийски, с прави мечове и триъгълни щитовете.

— Най-сетне — възкликна Тириан. — Така е доста по-добре. Отново се чувствам истински човек.

Пъзъл упорито ги молеше да свалят лъвската кожа от него. Каза им, че ужасно му е горещо. Кожата, събрана на гърба му, бе много неудобна, пък и изглеждаше толкова нелепо с нея. Отвърнаха му, че ще трябва да я поноси още малко, защото все още искаха да го покажат в този вид на останалите животни, въпреки че бяха решили най-напред да се срещнат с Рунуит.

Не си струваше да прибират остатъците от заешкото и гълъбовото месо, но си взеха бисквити за из път. После Тириан заключи вратата на кулата и така приключи пребиваването им там.

Минаваше два часа следобед, когато потеглиха. Това бе първият наистина топъл ден през тази пролет. Младите листенца сякаш бяха порасли доста от вчера, кокичетата вече бяха прецъфтели, но видяха няколко иглики. Слънчевите лъчи грееха косо сред дърветата, птичките пееха и непрестанно се чуваше бълбукането на течаща вода (макар че рядко я виждаха). Трудно беше да мислят за ужасяващи неща като Таш. Децата усещаха, че това най-сетне е истинската Нарния. Дори и на Тириан му полекна на сърцето, докато ги водеше и си тананикаше стара нарнийска маршова песен с припева:

*Дум, дум, дум, думкай,
Думкай, барабан боен!*

След краля вървяха Юстас и Погин джуджето. Погин казваше на Юстас имената на всички нарнийски дървета, птици и растения, които момчето не знаеше. От време на време Юстас на свой ред му съобщаваше имената на някои английски растения.

След тях вървеше Пъзъл, а след него Джил и Джуъл, един до друг. Може да се каже, че Джил се беше влюбила в еднорога. Мислеше си, че той е най-бляскавото, най-финото, най-грациозното същество, което някога бе виждала, и не беше далеч от истината. Той говореше тъй нежно и меко, че ако човек не беше го виждал в битка, трудно би повярвал колко свиреп и страшен може да бъде.

— О, толкова е прекрасно! — възкликна Джил. — Просто да си вървим ей така. Искане ми се да има повече такива приключения. Жалко, че в Нарния вечно се случват всякакви неща.

Но еднорогът ѝ обясни, че не е права. Каза ѝ, че синовете и дъщерите на Адам и Ева са били пренасяни от собствения им странен свят в Нарния само в моменти, когато страната е била обзета от объркване и безпокойство, и тя не бива да смята, че винаги е така. Между посещенията им в Нарния минават стотици, хиляди години, през които много миролюбиви крале царуват един след друг, дори започват да се забравят имената им и колко са били. През такива периоди почти няма какво да се впише в историческите книги. Продължи да ѝ говори за древни кралици и герои, за които Джил никога не бе чувала. Разказа ѝ за кралица Лебедобяла, живяла преди царуването на Бялата вещица и безкрайната зима. Тя била тъй красива, че когато се оглеждала в някой горски вир, отражението ѝ греело нощем от водата като звезда още цяла година и един ден. Говори ѝ за заека Лунногор, който имал такива уши, че като седял край езерото Котлето под тътена на огромния водопад, чувал какво си говорят хората шепнешком в Каир Паравел. Разказа как крал Вихър (девети след Франк — първият от кралете) отплавал далеч в Източните морета и избавил обитателите на Уединените острови от дракона. После те му се отплатили, като предали островите за постоянна част от кралските земи на Нарния. Разказа ѝ за много векове, през които цялата Нарния

била толкова щастлива, че единствените събития, които се помнели, били по-забележителните танцови забави и пирове или най-много рицарските турнири. Тогава всеки ден и седмица били по-хубави от предходните. Докато говореше, картините на всички тези щастливи години, на хилядите такива лета се трупаха в съзнанието на Джил, докато всичко ѝ заприлича на гледка, наблюдавана от висок хълм. Изглед към тучна, прекрасна равнина, пълна с гори и реки, с полета от царевица, простиращи се надалеч, надалеч, докато се загубеха в маранята на далечината.

Тогава тя възкликна:

— О, толкова се надявам, че скоро хубаво ще подредим маймуната и ще се върнем към тези добри, обикновени времена! Надявам се още, че те ще продължат вечно. Един ден без съмнение ще дойде краят на нашия свят. Може би този свят няма да има край. Ех, Джуъл, няма ли да бъде прекрасно, ако Нарния никога не свършва и все е такава, каквато ти я описаш?

— Не, сестрице — отвърна Джуъл, — всички светове имат край, с изключение на страната на Аслан.

— Е, поне се надавам — продължи Джил, — че до края на този свят има още милиони, милиони, милиони години... Хей! Защо спираме?

Кралят, Юстас и джуджето се бяха втренчили в небето. Джил потрепери, като си спомни ужасното същество, което вече бяха видели. Но този път нямаше нищо подобно. Беше нещо дребно и черно на фона на синевата.

— От начина, по който лети — каза еднорогът, — бих се заклел, че това е Говореща птица.

— Така мисля и аз — отвърна кралят. — Но дали е приятел, или е шпионин на маймуната?

— На мен, кралю — каза джуджето, — ми прилича на орела Остроглед.

— Дали да се скрием под дърветата? — попита Юстас.

— Не — отвърна Тириан, — най-добре е да застанем неподвижни като камъни. Ако мръднем, няма как да не ни види.

— Вижте! Извива, вече ни е видял — извика Джуъл. — Спуска се, описвайки широки кръгове.

— Сложи стрела на тетивата, лейди — рече Тириан на Джил. — Но в никакъв случай не стреляй, докато не ти кажа. Може да е приятел.

Ако човек знаеше какво ще се случи в следващия миг, щеше да е истинско удоволствие да се наслаждава на грацията и лекотата, с която огромната птица се плъзна надолу. Кацна на камениста канара на няколко метра от Тириан, поклони качулатата си глава и каза със странния си орлов глас:

— Привет, кралю.

— Привет, Остроглед — отвърна Тириан. — И тъй като ме наричаш крал, мога да смятам, че не си последовател на маймуната и нейния лъжлив Аслан. Много се радвам да те видя.

— Кралю — рече орелът, — когато чуете вестите ми, ще съжалявате, че сте ме видели, повече, отколкото, ако ви сполети най-злата участ.

Сърцето на Тириан сякаш спря да бие, когато чу тези думи, но той стисна зъби и рече:

— Разказвай!

— Две неща видях — започна Остроглед. — Едното бе Каир Паравел, пълен с мъртви нарнийци и живи калорменци. Знамето на Тисрок беше вдигнато над кралските ни кули, а вашите поданици бяха по различни пътища от града към горите. Каир Паравел е бил нападат откъм морето. Двайсет огромни калорменски кораба доплавали в мрака на онази нощ.

Никой не бе в състояние да говори.

— Второто нещо, което видях, беше на пет километра по-насам от Каир Паравел. Кентавърът Рунуит лежеше смъртно ранен, пронизан от калорменска стрела. Бях с него в последния му час и той ми предаде съобщение за Ваше величество — да помните, че всички светове имат край и че благородната смърт е съкровище, което никой не е прекалено беден, за да си купи.

— Значи — каза кралят след дълго мълчание, — Нарния не съществува вече.

ГЛАВА ДЕВЕТА

ГОЛЯМАТА СРЕЩА НА ХЪЛМА С ОБОРА

Дълго време никой не можеше да проговори или да пролее сълза. След малко еднорогът тропна с копито по земята, разтърси грива и каза:

— Кралю, няма нужда от съвет. Виждаме, че плановете на маймуната са били по-подмолни, отколкото сме предполагали. Без съмнение Шифт от дълго време тайно е преговаряла с Тисрок и в момента, в който е намерила лъвската кожа, му е пратила съобщение да подготви флота си за завземането на Каир Паравел и на цяла Нарния. На нас седмината вече нищо друго не ни остава, освен да се отправим към хълма с обора, да разгласим истината и да приемем приключението, което Аслан ни праща. И ако по някакво невероятно чудо успеем да победим трийсетте калорменци, които са на страната на маймуната, нека да продължим и да загинем в битка с другата, далеч по-многобройна войска, която скоро ще тръгне от Каир Паравел.

Тириан кимна. Но се обърна към децата и им каза:

— А сега, приятели, време е да се връщате във вашия свят. Без съмнение свършихте всичко, за което сте били изпратени.

— Н-но ние нищо не сме свършили — промълви Джил разтреперана не точно от страх, а защото всичко бе тъй ужасно.

— Не е така — отвърна кралят. — Освободихте ме от дървото, снощи ти се плъзгаше като змия пред мен в гората, а и взе Пъзъл. А ти, Юстас, уби своя враг. Но вие сте твърде млади, за да участвате в кървавия край, с който ние, останалите, ще трябва да се сблъскаме тази нощ или пък може би след три дни. Умолявам ви... не, заповядвам ви, да се върнете във вашия свят! Ще бъда посрамен, ако позволя на такива млади воини да паднат в битка заради мен.

— Не, не, не! — извика Джил. (Тя беше силно преbledняла, когато започна да говори, после внезапно почервения силно и пак преbledня.) — Няма да се върнем, не ме интересува какво говорите. Ще стоим до вас независимо от всичко, нали така, Юстас?

— Да, но няма нужда да се вживяваме толкова — отвърна Юстас и пхна ръце в джобовете си (забравяйки колко странно изглежда това, когато си облечен в ризница). — Защото, нали разбираш, че нямаме друг избор. Каква полза има от приказки за връщане! Как? Не притежаваме вълшебство, с което да го сторим!

Това бе съвсем смислено, но в момента Джил не можеше да понася Юстас заради думите му. Много обичаше да е безкрайно делови, когато някой друг се е развълнувал.

Когато Тириан осъзна, че двамата чуждоземци не могат да се върнат вкъщи (освен ако Аслан внезапно не ги върнеше обратно), той поиска те да прекосят Южните планини и да отидат в Арченланд, където може би щяха да са на сигурно място. Но те не знаеха пътя, а нямаше кого да изпратят с тях. Освен това, както каза Погин, щом калорменците завладеят Нарния, за по-малко от седмица ще завземат и Арченланд. Тисрок винаги бе искал да притежава и двете северни страни. Накрая Юстас и Джил така горещо се помолиха, че Тириан се съгласи да дойдат с него и да срещнат съдбата си или, както той по-разумно го определи, „приключението, което Аслан ще им изпрати“.

Първата идея на краля бе да не се връщат преди мръкване на хълма с обора (вече им ставаше лошо само като чуеха това име). Но джуджето им каза, че ако отидат посред бял ден, най-вероятно ще заварят мястото пусто, с изключение може би на калорменския часови. Животните бяха твърде уплашени от приказките на маймуната и на Рижиа за този нов гневен Аслан (или Ташлан), за да се приближават по друго време, освен когато ги призоваваха на ужасните среднощни сбирки. А калорменците никога не са се справяли добре в горски местности. Погин беше убеден, че дори и посред бял ден нямаше да им е трудно да заобиколят незабелязано до гърба на обора. Щеше да им е много по-трудно да сторят това през нощта, когато маймуната събираше животните заедно и всички калорменци бяха на пост. А когато започнеше сбирката, можеха да оставят Пъзъл зад обора, напълно скрит от погледите, до мига, когато щяха да го покажат. Това очевидно бе добра идея, защото единственият им шанс бе внезапно да изненадат калорменците.

Всички бяха съгласни и дружината потегли в нова посока — на северозапад, към омразния хълм. Орелът от време на време летеше напред-назад над тях, а понякога кацваше на гърба на Пъзъл.

Абсолютно никой, нито дори самият крал, освен в момент на крайна нужда, не би си и помислил да язди еднорога.

Този път Джил и Юстас вървяха заедно. И двамата бяха много смели, докато се молеха да им бъде позволено да тръгнат с останалите. Но сега храбростта им се бе изпарила.

— Поул — прошепна Юстас, — мога направо да ти кажа, че ми е доста нервно.

— О, добре си ти, Скруб — отвърна Джил. — Можеш да се биеш. А аз... аз направо се треса от страх, ако искаш да знаеш.

— Нищо не е да се тресеш — каза Юстас. — Аз имам чувството, че ще повърна.

— За бога, само недей да го споменаващ! — отвърна Джил.

Продължиха да вървят мълчаливо минута-две.

— Поул — започна Юстас отново.

— Какво? — попита тя.

— Какво ще стане, ако ни убият тук?

— Ами, предполагам, че ще умрем.

— Имам предвид какво ще се случи в нашия свят? Ще се събудим ли, озовавайки се отново в онзи влак? Или просто ще изчезнем и никой никога няма да чуе повече за нас? Или пък ще умрем в Англия?

— Боже! Въобще не бях се сетила за това.

— Странно ще е за Питър и останалите да ме видят как махам през прозореца, а когато влакът спре, да не могат да ме намерят никъде! Или пък, ако открият два... искам да кажа, ако умрем там, в Англия.

— Уф! — възкликна Джил. — Отвратителна мисъл.

— Няма да е отвратителна за нас — каза Юстас. — Няма да сме там.

— Почти ми се иска... не, всъщност не ми се иска — каза Джил.

— Какво щеше да кажеш?

— Щях да кажа, че ми се иска въобще да не бяхме идвали. Но не е така, не е, не е. Дори и наистина да бъдем убити. Бих предпочела да умра в бой за Нарния, вместо да остарее и оглупея вкъщи и може би да се возя насам-натам в инвалидна количка, а после тъй или инак да умра.

— Или пък да бъдем размазани от Британските железници!

— Това пък защо го казваш?

— Ами, когато усетих онова ужасно сътресение (същото, което сякаш ни хвърли в Нарния), си помислих, че е действително началото на железопътна катастрофа. И бях много радостен, че се озовахме тук.

Докато Джил и Юстас говореха за това, останалите обмисляха плановете си и се поободриха малко. Стана им по-леко, защото обсъждаха какво трябва да се направи същата тази нощ, а мисълта за случилото се с Нарния (че е сложен край на всичките им радости и слава) бе изтикана в дъното на съзнанието им. В мига, в който спрат да говорят, тя щеше отново да изплува и да ги натъжи, но те продължаваха разговора.

Погин беше доста бодро настроен към работата, която ги чакаше тази нощ. Беше сигурен, че глиганът и мечката, вероятно и всички кучета, ще минат веднага на тяхна страна. Не можеше да повярва, че всички останали джуджета ще останат с Грифъл. А битка в светлината само на огъня и шумугването между дърветата щяха да са предимство на по-слабата страна. А ако победят тази нощ, ще бъде ли нужно да хвърлят живота си на вятъра, като се изправят срещу основната калорменска армия няколко дни по-късно?

Защо да не се скрият в гората или дори в Западната пустош отвъд големия водопад и да живеят там като отхвърлени? А може постепенно да укрепнат, да съберат сили, защото към тях всеки ден ще се присъединяват арченландци и Говорещи зверове. И накрая ще излязат от прикритието си и ще изметат калорменците (които дотогава ще са потънали в безгрижие) и Нарния ще бъде възродена. Та нали нещо подобно се бе случило по времето на крал Мираз!

Тириан чу всичко това и си помисли: „Ами Таш?“ Усети дълбоко в себе си, че нищо подобно нямаше да се случи. Но не проговори.

Когато приближиха хълма с обора, всички естествено притихнаха. Тогава започна истинското промъкване през гората. От момента, когато видяха хълма за първи път, докато стигнаха гърба на обора, минаха повече от два часа. Това е приключение, което не може да се опише добре, без да се разпростре на десетки страници. Пътешествието от всяко прикритие до следващото си бе отделно приключение, а между тях имаше дълги паузи, но и няколко фалшиви тревоги. Ако сте добър скаут или водач, сигурно вече имате представа какво може да е било. Към залез-слънце всички се бяха скупчили в

прикритието на гъсталак от бодлива зеленика на около петнадесетина метра зад гърба на обора. Похапнаха малко бисквити и легнаха на земята.

После дойде най-неприятното — чакането. За щастие децата успяха да поспят няколко часа. Но, разбира се, се събудиха, когато стана хладно с напредването на нощта и, което беше по-лошо — събудиха се много жадни, а нямаше надежда скоро да се доберат до вода. Пъзъл само си стоеше, леко трепереше от притеснение и мълчеше. А Тириан, подпрял глава на хълбока на Джуъл, спа така дълбоко, сякаш си бе в кралското легло в Каир Паравел, докато не го събудиха удари на гонг. Кралят се поизправи и видя, че от другата страна на обора гори огън. Разбра, че часът е настъпил.

— Целуни ме, Джуъл — каза той, — защото това без съмнение е нашата последна нощ на този свят. И ако някога съм бил несправедлив към теб по някакъв повод, значителен или маловажен, моля те да ми простиш сега.

— Скъпи, кралю — отвърна еднорогът, — почти ми се иска да бяхте ме наскърбили, за да мога да ви простя. Сбогом. Много радости сме преживели заедно. Ако Аслан ме остави да избирам, няма да избира живот, различен от този досега, нито пък смърт, различна от тази, към която се отправяме.

После събудиха Остроглед, който спеше с глава под крилото (и изглеждаше, сякаш изобщо няма глава), и пропълзяха напред към обора. Оставиха Пъзъл (отнесоха се мило с него, защото вече никой не му се сърдеше), като му казаха да не мърда, докато не се появи някой да го поведе. Останалите заеха позиции в края на обора.

Лагерният огън беше запален отскоро и тъкмо се разгаряше. Бе само на около метър-два от тях, а огромната тълпа нарнийци се бе струпала от другата му страна. Така Тириан отначало не можа да ги види много добре, макар че виждаше десетки очи, светещи от отражението на огъня, както сте забелязвали да светят очите на заек или котка на фаровете на кола. Тъкмо когато Тириан зае мястото си, гонгът спря да бие и някъде отляво се появиха три фигури. Едната бе на Ришда Таркаан, калорменския капитан. Другата беше на маймуната. Държеше се с една лапа за ръката на Таркаан и не спираше да квичи и да мрънка:

— Не бързайте толкова, вървете по-бавно, хич не ми е добре. О, горката ми глава! Тези среднощни срещи ми идват много. Маймуните не могат да будуват нощем. Не е като да съм плъх или прилеп... о, горката ми главичка.

От другата страна на маймуната много леко и наперено пристъпяше Рижия. Котаракът бе вирнал опашката си право нагоре. Отправяха се към огъня и бяха така близо до Тириан, че ако бяха погледнали в правилната посока, щяха веднага да го забележат. За щастие не го сториха. Но Тириан чу Ришда да прошепва на Рижия:

— А сега, котарако, върви на поста си. Гледай добре да изиграеш ролята си.

— Мяу, мяу! Разчитай на мен! — отговори Рижия.

После се отдалечи и седна на първия ред при събралите се животни, сред публиката, така да се каже.

И наистина се оказа, че всичко това доста напомняше театър. Тълпата нарнийци беше като публиката по седалките; малкото затревено пространство точно пред обора, където гореше огънят и където заставаха маймуната и капитанът, за да говорят на тълпата, беше като сцена; самият обор приличаше на декор в дъното на сцената, а Тириан и приятелите му — на хора, надничащи иззад кулисите. Мястото им беше прекрасно. Ако някой от тях пристъпеше напред към светлината на огъня, всички погледи щяха мигновено да се приковат в него. От друга страна, докато стояха неподвижни в сянката на стената на обора, шансът да бъдат забелязани беше сто към едно.

Ришда Таркаан завлече маймуната близо до огъня. Двамата се обърнаха с лице към тълпата, а това, естествено, означаваше, че са с гръб към Тириан и приятелите му.

— Давай, маймуно! — каза Ришда Таркаан тихо. — Кажидумите, сложени в устата ти от по-мъдри умове. И дръж главата си изправена.

Докато говореше, той ръгна или ритна лекичко маймуната с върха на пръстите на крака си.

— Остави ме на мира вече — промърмори Шифт. Но се поизправи и заговори по-високо:

— Слушайте, всички. Ужасно нещо е станало. Голяма злина. Най-голямата, причинявана някога на Нарния. И Аслан...

— Ташлан, глупачке! — прошепна Ришда Таркаан.

— Ташлан, искам да кажа, естествено — поправи се маймуната, — е много ядосан заради това.

Последва ужасяваща тишина, докато животните чакаха да чуят новата неприятност, която им се готвеше. Малката групичка зад обора също затаи дъх. Какво, за бога, се задаваше пък сега?

— Да — продължи маймуната. — В същия този момент, когато самият Ташлан е сред нас — там, в обора зад мен — едно проклето животно е решило да направи онова, което бихте си помислили, че никой няма да посмее да стори, дори и Той да е на хиляди километри оттук. То се е облякло в лъвска кожа и се разхожда из тези гори, представяйки се за Аслан.

За миг Джил се зачуди дали Шифт не е полудяла. Да не би да иска да разкрие истината?

От тълпата животни се разнесе ужасен и гневен рев.

— Гррр! — ръмжаха те. — Кое е то? Къде е? Само да дойде насам да ми опита зъбите!

— Снощи са го видели — изкрещя маймуната, — но се е измъкнало. Магаре е! Просто, нещастно магаре! Ако някой от вас види това магаре...

— Гррр! — изръмжаха животните. — Да, да. По-добре да стои настрани от нас.

Джил погледна към краля — устата му бе отворена, а по лицето изписан ужас. Тогава тя разбра подлата лукавост на вражеския план. Примесвайки малко истина, те сериозно подсилваха лъжата си. Каква полза имаше сега да казват на животните, че магарето е било преоблечено като лъв, за да ги мамят? Маймуната щеше просто да каже:

— Нали точно това ви казах?

Каква полза имаше да им показват Пъзъл в лъвската му кожа? Та те направо щяха да го разкъсат на парчета.

— Това обърка плановете ни — прошепна Юстас.

— Дръпнаха ни килимчето изпод краката — допълни Тириан.

— Проклета, проклета изобретателност — ядосваше се Погин.
— Бих се заклеял, че тази нова лъжа е дело на Рижия.

ГЛАВА ДЕСЕТА

КОЙ ЩЕ ВЛЕЗЕ В ОБОРА?

Джил усети как нещо гъделичка ухото ѝ. Беше еднорогът Джуъл, който ѝ шепнеше с широката си конска уста. В мига, когато чу какво ѝ казва, тя кимна и на пръсти изприпка до мястото, където стоеше Пъзъл. Бързо и тихо разряза и последните върви, с които лъвската кожа бе вързана за гърба му. Кой знае какво щеше да му се случи, ако го хванеха с това нещо на гърба след всичко казано от маймуната! Искаше ѝ се да може да скрие лъвската кожа някъде много надалеч, но беше прекалено тежка. Най-доброто, което ѝ се удаде, бе да я скрита в най-гъстите храсти. После направи знак на Пъзъл да я последва и двамата се върнаха при останалите.

Маймуната говореше отново:

— И след подобно отвратително нещо, Аслан... Ташлан... е погневен от всякога. Казва, че е бил прекомерно великодушен към вас, да излиза всяка нощ да го гледате, ясно ли е! Е, вече няма да излиза.

Вой и скимтене, ръмжене и сумтене беше отговорът на животните, но внезапно един съвсем различен глас се извиси със силен смях.

— Я чуйте само тази маймуна — извика той. — Знаем защо вече няма да изважда безценния си Аслан.

Ще ви кажа защо. Защото го няма там и никога не е бил. През цялото време маймуната е държала вътре едно старо магаре с лъвска кожа на гърба. А сега, като остана без него, не знае какво да прави.

Тириан не различаваше лицата от другата страна на огъня, но съвсем правилно предположи, че гласът беше на Грифъл, предводителя на джуджетата. А само след миг се увери в това напълно, когато всички джуджешки гласове се присъединиха към него, припявайки:

— Не знае какво да прави! Не знае какво да прави! Не знае какво да прави-и-и!

— Тишина! — изгърмя гласът на Ришда Таркаан. — Млъкнете, деца на калта! Чуйте ме, всички останали нарнийци, за да не

заповядам на войниците си да се нахвърлят върху вас с мечове в ръце. Шифт вече ви каза за това подло магаре. Да не би заради него да си мислите, че в обора няма истински Ташлан?! Така ли е? Как смеете, как смеете!

— Не, не! — развикаха се от тълпата.

На свой ред джуджетата се обадиха:

— Точно така, Черньо, правилно ни разбра. Хайде, маймуно, покажи ни какво има в обора. Око да види, ръка да пипне.

След малко, когато за миг се възцари тишина, маймуната каза:

— Вие, джуджетата, се мислите за много умни, така ли? Но не бързайте толкова. Не съм казала, че не можете да видите Ташлан. Всеки, който пожелае, може да го види.

Цялото сборище притихна. След почти цяла минута мечката заговори бавно и недоумяващо:

— Не мога съвсем да разбера това — избоботи тя. — Мислех, че казахте...

— Ти ли мислиш?! — подигра се маймуната. — Сякаш някой би могъл да нарече онова, което става в главата ти, мислене. Чуйте, всички останали. Всеки може да види Ташлан. Но той няма да излиза. Вие трябва да влезете, за да го видите.

— О, благодаря ти, благодаря ти, благодаря ти — занареждаха десетки гласове. — Това искахме! Можем да влезем и да го видим очи в очи. И той вече ще е добър, и всичко ще се върне по местата си.

Птичките зачуруликаха, а кучетата развълнувано залаяха. После внезапно настана въннение и се чу шум от ставане на крака. Само след миг всички щяха да хукнат към обора и да се опитат вкупом да се натикат вътре. Но маймуната изкрещя:

— Назад! Тихо! Не бързайте толкова.

Животните се спряха, много от тях с една лапа във въздуха и с размахани опашки, и всички — с глави, обърнати на една страна.

— Мислех, че казахте... — започна мечката, но маймуната я прекъсна.

— Всеки може да влезе — каза тя. — Но един по един. Кой ще е пръв? А и Той не каза, че се чувства много добре. Откакто глътна подлия крал онази вечер, все си облизва устните. А тази сутрин доста ръмжеше. Не искам да вляза в обора тази вечер. Но вие си решавате. Кой иска да влезе пръв? Само не винете мен, ако ви глътне цели или ви

изпепели до въглен само с ужасяващия си поглед. Ваша работа. Е, хайде! Кой ще е пръв? Някое от вас, джуджета?

— Дрън-дрън, елате да ви убият! — подиграваше се Грифъл. — Откъде да знаем какво криеш вътре?

— Ха-ха! — изкрещя маймуната. — Значи вече започвате да вярвате, че вътре има нещо, а? Е, всички вие, животни, които вдигахте такъв шум преди малко, защо онемяхте така? Кой ще влезе пръв?

Но животните се споглеждаха и след малко започнаха да се отдръпват от обора. Вече почти не се виждаха размахани опашки. Маймуната се клатушкаташе напред-назад и им се присмиваше:

— Ха-ха-ха! — кикотеше се тя. — Мислех, че всички с нетърпение чакате да видите Ташлан очи в очи! Май си променихте решението, а?

Тириан наведе глава, за да чуе това, което Джил се опитваше да му прошепне на ухо:

— Какво според теб има в обора? — попита тя.

— Кой знае? — отвърна Тириан. — Най-вероятно двама калорменци с вдигнати мечове от двете страни на вратата.

— Нали не мислиш — попита Джил, — че може да е... нали се сещаш... онова ужасно нещо, което видяхме?

— Самият Таш ли? — прошепна Тириан. — Знам ли. Но смелост, дете, всички ние сме закриляни от истинския Аслан.

Точно в този момент се случи най-изненадващото. Рижиет котарак каза със спокоен, ясен глас, сякаш не бе ни най-малко развълнуван:

— Аз ще вляза, щом искате.

Всички до един се обърнаха и заковаха погледи в котарака.

— Вижте само колко са хитри, кралю — каза Погин.

— Този проклет котарак е част от заговора, даже е в центъра му. Каквото и да се крие в обора, сигурен съм, че няма да го нарани. А после ще излезе и ще каже, че е видял някакво чудо.

Но Тириан нямаше време да му отговори. Маймуната викаше котарака да се приближи.

— Хе-хе! — смееше се Шифт. — Значи ти, наперен писане, ще го погледнеш в очите. Хайде, тогава! Ще ти отворя вратата. Недей да виниш мен обаче, ако така те уплаши, че ти опадат мустаците. Това си е твоя работа.

Котаракът се изправи. Измъкна се от мястото си сред тълпата с превзета и изтънчена походка и с опашка, вдигната във въздуха. Всяко косъмче по пригладената му козина си бе на мястото. Отмина огъня и толкова се приближи до Тириан, че той, облегнал рамо на обора, можеше да го погледне право в лицето. Големите зелени очи на котарака не мигнаха.

— Абсолютно спокоен е — промърмори Юстас. — Убеден е, че няма от какво да се страхува.

Маймуната с кикот и гримаси се дотътри до котарака, вдигна ръка, дръпна резето и отвори вратата. На Тириан му се стори, че чува как котаракът мърка, докато прекрачва мрачния праг.

Последва „Ииа-ииа-ауии!“ — най-ужасяващото мяучене, което някога сте чували, и накара всички да подскочат. И вие сте се будили посред нощ от влюбени или каращи се котки на покрива, така че звукът ви е познат.

Това беше по-страшно. Шифт бе прекатурена презглава от изхвърчалия с бясна скорост риж котарак.

Ако не знае, че е котка, човек би си помислил, че е рижка мълния. Стрелна се през поляната и полетя обратно към тълпата. Никой няма желание да се сблъсква с котарак в подобно състояние. Животните се дърпаха встрани от пътя му. Той се покатери бързо върху едно дърво, повъртя се припряно и увисна с главата надолу. Опашката му бе така настръхнала, че беше станала почти толкова дебела, колкото цялото му тяло. Очите му бяха облепени като чинии, пълни със зелен огън. Всяко косъмче по гърба му бе изправено.

— Бих си дал брадата — прошепна Погин, — за да разбера дали този негодник само се преструва, или наистина вътре е видял нещо, което го е уплашило!

— Тихо, приятелю — каза му Тириан, защото капитанът и маймуната си шепнеха нещо и той искаше да чуе какво. Не успя, само дето пак чу маймуната да хленчи: „Главата ми, главата ми!“, но остана с впечатлението, че и двамата са не по-малко озадачени от него от поведението на котарака.

— Стига, Рижи! — каза капитанът. — Престани с този шум. Кажи им какво видя вътре.

— Аии-аиии-аау-ауа — изкрещя котаракът.

— Не се ли наричаш Говорецо животно? — попита капитанът.
— Тогава спри тези дяволски звуци и говори.

Това, което последва, беше доста ужасяващо. Тириан бе съвсем сигурен (а и останалите също), че котаракът се опитва да каже нещо, но от устата му не излизаше нищо друго, освен обикновените грозни котешки звуци, които можете да чуете от всеки уплашен и ядосан котак в някой заден двор в Англия. И колкото повече мяучеше, толкова по-малко приличаше на Говорецо животно. Тревожно скимтене и остро квичене се разнесоха от другите животни.

— Вижте, вижте! — чу се гласът на мечката. — Не може да говори. Забравил е как да говори! Пак е станал нямо животно. Вижте лицето му.

Всички осъзнаха, че това е вярно. И тогава най-страхотният ужас завладя нарнийците. Защото бяха научени (още като малки пиленца, кутрета и мечета) как Аслан е превърнал нарнийските животни в Говореци зверове при създаването на света и ги е предупредил, че ако не са добри, един ден може пак да бъдат превърнати в нещастните безсловесни същества, които се срещат в другите страни.

— И сега точно това ни връхлита! — проплакаха те.

— Милост! Милост! — виеха животните. — Пощади ни, о, Шифт, застани между нас и Аслан. Винаги говори с него от наше име. Ние не смеем, не смеем.

Рижия изчезна в короната на дървото. Никой не го видя повече.

Навел глава, Тириан стоеше с ръка върху дръжката на меча си. Бе замаян от ужасите на тази нощ. От време на време му се струваше, че ще е най-добре да извади меча си изведнъж и да се спусне срещу калорменците. В следващия миг му изглеждаше, че ще трябва да изчака и да види какъв обрат могат да вземат събитията. Ето сега последва нов обрат.

— Баща мой — долетя ясен, звънлив глас от лявата част на тълпата.

Тириан веднага разбра, че говорещият е калорменец, защото в армията на Тисрок обикновените войници се обръщат към офицерите си с „Господарю мой“, а офицерите наричат по-висшите от тях „Баща мой“.

Джил и Юстас не знаеха това, но след като се огледаха наляво и надясно, видяха кой говори, защото, естествено, хората в двата края на

тълпата се виждаха по-добре от тези в средата, където блясъкът на огъня правеше всичко зад него съвсем черно. Беше млад, висок и снажен воин, дори доста красив, мургав и надменен по калорменски.

— Баща мой — обърна се той към капитана, — аз също желая да вляза в обора.

— Тихо, Емет — отговори му капитанът. — Кой е искал съвета ти? Прилича ли на едно момче да се обажда?

— Баща мой — отвърна Емет, — наистина съм по-млад от вас, но и в моите жили тече кръвта на Таркааните, както и във вашите, а и също като вас съм слуга на Таш. Тъй че...

— Тишина! — прекъсна го Ришда Таркаан. — Не съм ли аз твоят капитан? Ти нямаш нищо общо с обора. Той е за нарнийците.

— Не, Баща мой — отвърна Емет. — Вие казахте, че техният Аслан и нашият Таш са едно. И ако това е истината, значи самият Таш е там вътре. Как тогава можете да говорите, че нямам нищо общо с него? Та аз с радост бих умрял хиляди пъти, за да мога да зърна веднъж лицето на Таш.

— Ти си глупак и нищо не разбираш — отговори Ришда Таркаан. — Това са височайши въпроси.

Лицето на Емет застина в упорито изражение.

— Не е ли тогава истина, че Таш и Аслан са едно? — попита той. — Маймуната излъгала ли ни е?

— Разбира се, че са едно — намеси се маймуната.

— Закълни се, маймуно! — обърна се към нея Емет.

— О, боже! — изскимтя Шифт. — Много ми се иска всички да ме оставите на мира. Толкова ме боли главата. Да, да, кълна се.

— Тогава, Баща мой — каза Емет, — аз съм твърдо решен да вляза.

— Глупак! — започна Ришда Таркаан, но джуджетата внезапно завикаха:

— Хайде де, Черньо. Защо не го пуснеш вътре? Защо пускаш нарнийците, а своите хора не? Какво си скрил там, че не искаш собствените ти хора да се сблъскат с него?

Тириан и приятелите му виждаха само гърба на Ришда Таркаан, затова така и не видяха с какво изражение на лицето вдигна рамене и каза:

— Бъдете свидетели, че нямам вина за проливането на кръвта на този млад глупак. Влизай, хайде, нетърпеливо момче, и побързай.

Точно както и Рижия преди него, Емет прекоси откритата затревена поляна между огъня и обора. Очите му блестяха, а лицето му бе много сериозно. Ръката му лежеше върху дръжката на меча, а главата му бе високо вдигната. На Джил ѝ се доплака, когато погледна лицето му. А Джуъл прошепна в ухото на краля:

— В името на Лъвската грива, този млад воин ми е почти мил, макар и калорменец. Заслужава по-добър бог от Таш.

— Много ми се ще да знаем какво всъщност се крие вътре — каза Юстас.

Емет отвори вратата и влезе в черната паст на обора. Затвори вратата след себе си. Минаха само няколко секунди (макар на всички да се сториха много повече), преди вратата да се отвори отново. Фигура в калорменска броня залитна назад, падна по гръб и повече не помръдна. Вратата се затвори след нея.

Капитанът скочи към падналия и се наведе да види лицето. Подскочи от изненада. След като успя да се съвземе, обърна се към тълпата с вик:

— Припряното момче получи онова, което искаше. Погледна Таш и сега е мъртво. Това да ви е за урок на всички.

— Да, да, за урок ще ни е — отвърнаха нещастните животни.

Но Тириан и приятелите му се възряха в лицето на мъртвия калорменец, а после се спогледаха. Защото след като бяха толкова близо, виждаха онова, което тълпата, намираща се далеч отвъд огъня, не виждаше — мъртвият човек не беше Емет. Бе съвсем друг — по-възрастен, по-набит, не тъй висок и с голяма брада.

— Хи-хи-хи — кискаше се маймуната. — Още някой? Някой друг да има желание да влезе? Е, щом сте такива срамежливци, нека да избира следващия. Ти, ти, глигане! Хайде, ела. Доведете го, калорменци. Той действително ще застане лице в лице с Ташлан.

— У-у-у-мф! — изгрухтя глиганът, като се изправи с усилие на крака. — Добре тогава. Ще опита бивните ми.

Когато Тириан видя, че храбрият глиган се готви да се бие за живота си, а калорменските войници го обграждат с извадени ятагани и никой не му се притече на помощ, сякаш нещо вътре в него избухна.

Вече не го интересуваше дали това е най-добрият момент да се намеси или не.

— Вадете мечовете! — прошепна той на останалите. — Стрела на тетивата! След мен!

В следващия миг учудените нарнийци видяха как седем фигури изскачат иззад обора, четири от тях в блестящи ризници. Мечът на краля проблесна на огъня, когато той го размахна над главата си и извика с мощен глас:

— В името на Аслан заставам тук аз, Тириан, кралят на Нарния, за да докажа с живота си, че Таш е дяволско изчадие, че маймуната е долен предател, а тези калорменци заслужават да умрат. Елате с мен, всички вие, верни нарнийци! Или ще чакате, докато новите ви господари ви убият един по един?

ГЛАВА ЕДИНАДЕСЕТА

СЪБИТИЯТА УСКОРЯВАТ ХОД

С мълниеносна бързина Ришда Таркаан отскочи извън обсега на кралския меч. Той не бе страхливец и сам би се впуснал в бой с краля и джуджето, ако се наложеше. Но не можеше да се справи с орела и еднорога. Знаеше как орлите могат да връхлитат към лицето на човек, да кълват очите му и да го заслепяват с криле. А и бе чувал от баща си (който се беше сблъсквал с нарнийци на бойното поле), че никой човек освен със стрели или с дълго копие не може да бъде равностоен противник на еднорога. Еднорозите се вдигат на задните си крака, когато нападат, и трябва да се пазиш едновременно от копитата, рогата и зъбите им. И така, той се втурна сред тълпата и викна:

— При мен, при мен, воини на Тисрок (жив и здрав да е вовеки!); При мен, всички верни нарнийци, за да не ви връхлети гневът на Ташлан!

Едновременно с това се случиха още две неща.

Шифт не бе осъзнала толкова бързо, колкото Таркаан, какво я застрашава. Остана още секунда-две да седи край огъня, зяпнала новодошлите. Тириан се спусна върху жалкото същество, сграбчи го за врата и го метна към обора с вик:

— Отворете вратата! — Погин я отвори. — Върви и изпий собственото си лекарство, Шифт! — и Тириан хвърли маймуната в мрака.

Щом джуджето затръшна вратата, от вътрешността на обора блесна ослепителна синьо-зелена светлина, земята се разтресе и се чу странен звук — крякане и писък като от гърлото на някаква чудовищна птица. Животните простенаха и извикаха:

— Ташлан! Скрийте ни от него!

Много от тях паднаха по очи и закриха лица с криле и лапи. Никой друг, освен орела Остроглед, чиито очи не могат да се сравнят с очите на което и да било друго живо същество, не забеляза физиономията на Ришда Таркаан в този миг. И от това, което видя,

веднага разбра, че Ришда бе не по-малко изненадан от останалите и почти уплашен. „Ето един човек“, помисли си Остроглед, „който е извикал богове, в които не вярва. Какво ли ще се случи с него, ако те наистина решат да дойдат?“

Третото нещо, което се случи в същия момент, бе единственото наистина прекрасно събитие през тази нощ. Всички присъстващи Говорещи кучета до едно (общо петнадесет) се втурнаха с радостни подскоци и лай към краля. Повечето бяха огромни, величествени кучета с мощни плещи и широки челюсти. Техният бяг бе като разбиването на гигантска вълна на морския бряг, която за малко да те повали. Защото, въпреки че бяха Говорещи кучета, на тях не им бе чуждо нищо кучешко — всички се изправиха на задните си крака и подпряха предните си лапи на раменете на хората. Започнаха да ближат лицата им и едно през друго да викат:

— Добре дошли! Добре дошли! Добре дошли! Ще ви помогнем, да, да, да, разчитайте на нас, нас, нас. Покажете ни как да помогнем, как да помогнем, как. Как-как-как?

Бе толкова прекрасно, че да му се доплаче на човек. Най-сетне се случи онова, на което се бяха надявали. Само миг по-късно няколко дребни животинки (мишки, къртици и една-две катерици) също доприпкаха, като пискаха от радост и повтаряха:

— Вижте, вижте. И ние сме тук.

После дойдоха и мечката, и глиганът. Тогава на Юстас му се стори, че може би все пак всичко щеше да се оправи. Но Тириан се огледа и видя колко малко от животните бяха дошли.

— При мен! При мен! — извика той. — Да не би всички да сте станали страхливци, откакто аз съм ви крал?

— Не смеем — изскимтяха десетина гласа. — Ташлан ще се разгневи. Защитете ни от Ташлан.

— Къде са всичките Говорещи коне? — попита Тириан глигана.

— Видяхме ги, видяхме ги — изпискаха мишлетата. — Маймуната ги накара да работят. Вързани са в подножието на хълма.

— Тогава всички вие, дребосъчета — каза Тириан, — вие, гризящи, дъвчещи и лешникотрошачи, тичайте колкото ви държат крачетата и проверете дали конете са на наша страна. Ако е така, прегризете им въжетата и ги доведете тук.

— С удоволствие, кралю — отвърнаха гласчетата и с едно завъртане на опашките този острозъб народец със зорки очички изчезна. Тириан се усмихна с умиление след тях. Но вече бе време да мисли за други неща. Ришда Таркаан раздаваше заповеди.

— Напред! — извика той. — Заловете ги всички живи по възможност! Хвърлете ги или ги натикайте в обора! Когато всички са вътре, ще го запалим и ще ги принесем в жертва на великия бог Таш.

— А-ха! — рече си Остроглед. — Значи така се надява да умиловисти Таш и да получи прошка за неверието си.

Вражеската фронтова линия — около половината от войниците на Ришда, вече се придвижваше напред и Тириан едва успя да даде нареждания.

— Джил, тичай наляво и се опитай да простреляш колкото можеш повече от тях, преди да са стигнали до нас. Глиганът и мечката — до нея. Погин — от лявата ми страна, Юстас — от дясната. Дръж десния фланг, Джуъл. Пъзъл, ти стой до него и използвай копитата си. Остроглед, ти нападай от въздуха. Вие, кучета, стойте плътно зад нас. Щом кръстосаме мечове, впуснете се сред тях. Нека Аслан да ни е на помощ!

Сърцето на Юстас блъскаше ужасно и той все се надяваше, че ще бъде храбър. Никога през живота си не бе виждал нещо, което така да смразява кръвта му (въпреки че бе срещал и дракон, и морска змия), както редицата от мургави лица с блестящи очи. Срещу него бяха петнадесет калорменци, един Говорещ нарнийски бик, лисицата Дебнеца и сатирът Рагъл. След миг Юстас чу от лявата си страна дрънченето на тетива, свистенето на стрела и един от калорменците падна. Звукът се повтори и сатирът се свлече на земята.

— Браво на теб, дъще! — чу се гласът на Тириан и в този момент врагът ги връхлетя.

Юстас така и никога не си спомни какво се случи през следващите две минути. Всичко бе като насън (от онези сънища, които ти се присънват, когато имаш над тридесет и девет градуса температура), докато не чу гласът на Ришда Таркаан да вика от далечината:

— Назад! Върнете се назад и се прегрупирайте!

Чак тогава Юстас дойде на себе си и видя как калорменците търчат назад при приятелите си. Но не всички. Двама бяха мъртви,

прободени от рога на Джуъл, и един — пронизан от меча на Тириан. Лисицата лежеше мъртва в собствените му крака и Юстас се зачуди дали той я е убил. Бикът също бе повален, прострелян в окото от стрелата на Джил и разсечен от едната страна от бивните на глигана. Но нашата дружина също не бе останала без жертви. Убити бяха три кучета, а едно куцукаше на три крака зад фронтовата линия и скимтеше.

На земята лежеше мечката и едва помръдваше. Промърмори с гърления си глас, недоумяваща до сетния си час:

— Не... не... не разбирам.

Положи глава на тревата безмълвно, като заспиващо дете, и не помръдна повече.

Всъщност първата атака се бе провалила. Юстас сякаш не можеше да се зарадва на това. Бе толкова жаден, а и ръката много го болеше.

Докато победените калорменци се оттегляха към командира си, джуджетата започнаха да им се подиграват:

— Стига ли ви, Черньовци? — крещяха те. — Май нещо не ви е по вкуса, а? Защо великият ви Таркаан не отиде да се бие сам, а праща вас да ви убиват? Горките Черньовци!

— Джуджета! — извика Тириан. — Елате тук и използвайте мечовете вместо езиците си. Още не е късно. Нарнийски джуджета, знам, че сте добри воители. Върнете се при своите съюзници.

— Да, да! — подиграваха се джуджетата. — Никакъв шанс. Вие сте не по-малко загубени от останалите. Не ни трябват никакви крале. Джуджетата са си за джуджетата! У-у-у!

В този миг заби тъпан. Този път не джуджешки, а огромен калорменски тъпан от волска кожа. Още щом го чуха, децата изпитаха ненавист към този звук. „Бу-ум... бу-ум... ба-ба-бум“, думкаше той. Ненавистта им щеше да е два пъти по-силна, ако знаеха какво означава. Тириан знаеше. Означаваше, че някъде наблизо има други калорменски войници и че Ришда Таркаан ги вика на помощ. Тириан и Джуъл се спогледаха тъжно. Тъкмо бяха започнали да се надяват, че може и да спечелят тази нощ. Но ако се появяха нови врагове, с тях беше свършено.

Тириан се огледа отчаяно наоколо. Няколко нарнийци стояха при калорменците дали поради искрен страх от Ташлан, или от

предателство? Други още стояха и гледаха втренчено и нямаше вероятност да застанат на ничия страна. Но сега животните бяха по-малко, тълпата бе оредяла доста. Явно някои просто се бяха изхлузили тихичко по време на битката.

„Бу-ум... бу-ум... ба-ба-бум“, не спираше отвратителният тъпан. След малко друг звук се примеси с него.

— Чуйте! — възкликна Джуъл.

Остроглед пък добави:

— Вижте!

Само след миг вече нямаше съмнение откъде идваше другият звук. С тропот на копита, с тръскане на глави, с разширени ноздри и развени гриви повече от двадесет нарнийски Говорещи коне препускаха нагоре по хълма. Гризящите и дъвчещи животинки си бяха свършили работата.

Джуджето Погин и децата отвориха уста да ги приветстват с радостни викове, но звук така и не излезе. Внезапно въздухът се изпълни с дрънченето на тетива и съскането на стрели. Стреляха джуджетата (за миг Джил не можеше да повярва на очите си) по конете. Джуджетата имат безпогрешен мерник. Кон след кон падаха на земята. Нито едно от тези благородни животни не успя да стигне до краля.

— Малки свини! — изкрещя Юстас, като подскачаше от гняв. — Мръсни, долни, подли гадини!

Дори и Джуъл попита:

— Да се спусна ли към тези джуджета, кралю, и да нанизвам по десет на рога си с всеки удар?

Но лицето на Тириан бе застинало като камък в упорито изражение.

— Стой мирно, Джуъл! — отвърна му той. — Ако не можеш да сдържиш сълзите си, миличка (това бе отправено към Джил), извърни лице настрана и внимавай да не намокриш тетивата си. Юстас, спокойно. Не ругай като прислужница. Воините не ругаят. Езикът на воина са или благородните думи, или безмилостните удари.

Но джуджетата отвърнаха на Юстас с подигравки:

— Изненадахме ли те, момченце! Надяваше се, че сме на ваша страна, а? Не ни трябва никакви Говорещи коне. Искаме да победите

също толкова, колкото искаме да победи другата банда. Не можете да ни измамите. Джуджетата са си за джуджетата.

Ришда Таркаан още говореше на войниците си и без съмнение даваше нареждания за следващата атака. Сигурно съжаляваше, че не е изпратил всичките си хора в първата. Тъпанът не спираше да бие. За свой ужас Тириан и приятелите му чуха едва доловимото барабанене на отговорен тъпан сякаш много отдалеч. Друг калорменски отряд бе чул сигнала на Ришда и му идваше на помощ.

По лицето на Тириан не пролича, че вече бе загубил всяка надежда.

— Чуйте — прошепна той делово, — трябва да атакуваме сега, преди онези негодници да получат подкрепа от приятелите си.

— Не мислите ли, кралю — каза Погин, — че тук можем да разчитаме на закрилата на дървената стена на обора? Ако атакуваме, няма ли да бъдем заобиколени и да усетим върховете на мечовете, опрени в гърбовете ни?

— Бих разсъждавал като теб, джудже — отвърна Тириан. — Но не е ли точно такъв планът им — да ни вкарат насила в обора. Колкото по-далеч сме от тази смъртоносна врата, толкова по-добре.

— Кралят е прав — каза Остроглед. — На всяка цена да стоим по-далеч от този прокълнат обор и чудовището, което живее в него.

— Да, съгласен съм — намеси се и Юстас. — Вече не мога да го гледам.

— Добре — каза Тириан. — Сега погледнете наляво. Виждате ли онази канара, която блести бяла като мрамор на светлината на огъня. Първо ще нападнем тези калорменци. Ти, девойко, тръгни наляво и стреляй колкото можеш по-бързо в редиците им. Ти, Остроглед, литни в лицата им отдясно. Междувременно ние, останалите, ще ги нападнем. Когато се приближим толкова, Джил, че вече да не можеш да стреляш, без опасност да ни удариш, върни се при бялата скала и чакай. Вие, останалите, внимателно се ослушвайте дори по време на битката. Имаме само няколко минути да ги накараме да побегнат, иначе няма смисъл, защото сме по-малко на брой от тях. Щом извикам: „Назад!“, всички ще се втурнете към бялата канара при Джил, където тилът ни няма да е оголен и ще можем да си отдъхнем. Хайде, тичай, Джил.

Чувствайки се ужасно самотна, Джил изтича на пет-шест метра, спря се и изпъна левия си крак напред, а десния назад. Постави стрела на тетивата. Искеше ръцете и да не треперят толкова.

— Това беше доста несръчно! — възкликна тя, когато първата ѝ стрела се отправи към враговете и прелетя над главите им. Но в следващия миг вече бе поставила следващата на тетивата — знаеше, че най-важна сега бе скоростта. Видя как нещо голямо и черно се стрелва към лицата на калорменците. Беше Остроглед. Един след друг войниците изпускаха мечовете си и вдигаха ръце да предпазят очите си. Една от стрелите уцели човек, а друга — нарнийски вълк, който изглежда се бе присъединил към врага. Но стрелбата ѝ бе продължила едва няколко секунди, когато се наложи да спре.

С проблясването на мечове, на бивните на глигана и рога на Джуъл, както и с гърления вой на кучетата Тириан и дружината му се втурнаха срещу враговете си, сякаш участваха в състезание по спринт на сто метра. Джил бе удивена колко неподготвени се оказаха калорменците. Не си даде сметка, че това бе дело на самата нея и на орела. Малко са воините, които могат да следят какво става пред тях, докато от едната страна ги обстрелват, а от другата ги кълве орел.

— Уха-а, браво! Браво! — извика Джил.

Дружината на краля си пробиваше път направо, сред самите редици на врага. Еднорогът мятеше хора, както човек би мятал слама с вила. На Джил ѝ се стори, че дори Юстас (който в края на краищата не разбираше много от бой с меч) се бие блестящо. Кучетата се хвърляха право към гърлата на калорменците. Щяха да успеят! Най-сетне щяха да победят... С ужас Джил забеляза нещо странно. Въпреки че с всеки удар на нарнийски меч падаше по един калорменец, те сякаш изобщо не намаляваха. Напротив, сега дори изглеждаха повече, отколкото в началото на битката. С всяка изминала секунда ставаха все повече. Това бяха новите калорменци. Имаха и копия. Превърнаха се в такава гъста тълпа, че Джил почти не виждаше приятелите си. И тогава чу гласа на Тириан:

— Назад! Назад към скалата! Врагът бе получил подкрепления. Тъпанът си бе свършил работата.

ГЛАВА ДВАНАДЕСЕТА

ПРЕЗ ВРАТАТА НА ОБОРА

Джил трябваше отдавна да бъде при бялата скала, но поради вълнението от битката, съвсем беше забравила тази част от нарежданията. Изведнъж си спомни. Мигом се обърна, хукна към скалата и пристигна секунда преди останалите. Така се случи, че за миг всички те бяха с гръб към враговете си. Извърнаха се веднага, щом стигнаха до канарата. Погледите им срещнаха ужасяваща гледка.

Черен калорменец тичаше към вратата на обора и носеше в ръце нещо, което риташе и се мятеше. Когато мина между тях и огъня, ясно различиха силуета и на мъжа, и на онова, което носеше. Бе Юстас.

Тириан и еднорогът се спуснаха да го спасяват. Но калорменецът вече беше много по-близо до вратата от тях. Преди да изминат и половината разстояние, той вече бе хвърлил Юстас вътре, като затръшна вратата. Още пет-шест калорменци го бяха последвали. Разположиха се в редица на поляната пред обора. Вече нямаше възможност да се стигне до него.

Дори в миг като този Джил си спомни, че трябва да извърне глава встрани от лъка си.

— И да не мога да спра да цивря, няма да си намокря тетивата!
— каза си тя.

— Внимание, стрели! — извика внезапно Погин.

Всички се снишиха и нахлупиха шлемове до носовете си. Кучетата се свиха зад тях. Но макар и няколко стрели да прелетяха над главите им, скоро стана ясно, че не те бяха на прицел. Грифъл и джуджетата му пак бяха опънали лъкове. Този път невъзмутимо стреляха по калорменците.

— Давайте, момчета! — чу се гласът на Грифъл. — Всички заедно. Внимателно. Чернъовците са ни притрябвали не повече, отколкото разни маймуни... или лъвовے... или крале. Джуджетата са си за джуджетата.

Каквото и да има човек против джуджетата, поне не може да ги обвини в малодушие. Можеха като нищо да се измъкнат и да се скрият на безопасно място. Но предпочетоха да останат и да убият колкото могат повече воюващи от двете страни, като се изключат моментите, когато и двете страни бяха така добри да им спестяват усилиято, избивайки се помежду си. Искаха Нарния за себе си.

Само че те вероятно не бяха взели предвид факта, че ако конете бяха беззащитни, то калорменците бяха облечени в ризници. А имаха и предводител. Гласът на Ришда Таркаан проехтя:

— Трийсет от вас да наблюдават глупците при бялата скала. Останалите — след мен, за да дадем урок на тези чада на земята.

Тириан и приятелите му, още задъхани от битката и благодарни на няколкото минути отдих, стояха и гледаха как Таркаан поведе хората си срещу джуджетата. Вече всичко изглеждаше странно. Огънят догаряше, светлината му бе намаляла и бе придобила тъмночервен оттенък. Докъдето стигаше погледът, поляната за сборове се ширеше празна, като изключим джуджетата и калорменците. На тази светлина трудно можеше да се различи какво точно става. Ако се съдеше по шума, джуджетата се биеха достойно. Тириан чуваше Грифъл да ругае отвратително и от време на време гласът на Ришда Таркаан се извисяваше:

— Хванете ги живи! Хванете колкото можете повече живи!

Каквато и да е била тази битка, със сигурност не продължи дълго. Скоро отзвуча и последният удар. После Джил видя Ришда Таркаан да се връща към обора, а единадесет войници да го следват, влачейки единадесет завързани джуджета. (Така и не се разбра дали останалите бяха убити, или някои се бяха измъкнали.)

— Хвърлете ги в храма на Таш! — заповяда Ришда Таркаан.

И когато единадесетте джуджета едно след друго бяха метнати или ритнати през мрачния праг и вратата отново бе затворена, той се поклони ниско на обора и каза:

— И това принасяме в жертва на теб, о, бог Таш!

Всички калорменци затропаха с широката страна на мечовете си по щитовете и извикаха:

— Таш! Таш! Великият бог Таш! Безмилостният Таш!

(Вече бяха приключили с глупостите за Ташлан.)

Неколцината, които стояха край бялата скала, наблюдаваха всичко и си шепнеха един на друг. Бяха открили струйка вода, стичаща се по канарата, и всички пиха с удоволствие. Джил, Погин и кралят — в шепи, а четирикраките лочиха от малкото вирче, образувало се в подножието на скалата. Толкова бяха жадни, че водата им се стори най-вкусното питие на света. Докато пиеха, се чувстваха напълно щастливи и не мислеха за нищо друго.

— Дълбоко в себе си чувствам — каза Погин, — че преди разсъмване всички ще прекосим този мрачен праг. Бих умрял по стотици други начини, ако имах избор.

— Наистина зловеща врата — отвърна Тириан. — Повече прилича на паст.

— О, нищо ли не можем да направим, за да го предотвратим? — попита Джил с разтреперан глас.

— Не, мила приятелко — отвърна Джуъл, като нежно я докосна с муцуна. — Може би за нас това ще е вратата към страната на Аслан и тази вечер ще седнем на неговата маса.

Ришда Таркаан обърна гръб на обора и бавно се приближи към бялата скала.

— Чуйте! — каза той. — Ако глиганът, кучетата и еднорогът искат да дойдат и да се предадат на милостта ми, животът им ще бъде пощаден. Глиганът ще бъде затворен в клетка в градината на Тисрок, кучетата ще станат негови ловджийски кучета, а след като отрежа рога на еднорога, ще бъде впрегнат в каруца. Но орелът, децата и онзи, който е бил крал, ще бъдат принесени в жертва на Таш тази нощ.

Единственият отговор, който получи, беше ръмжене.

— Хайде, воини! — викна Таркаан. — Убийте животните, но двукраките хванете живи!

И тогава започна последната битка на последния крал на Нарния.

Ситуацията беше безнадеждна не само заради числеността на врага, а и заради копията. Калорменците, които бяха с маймуната почти от самото начало, нямаха копия. Това се дължеше на факта, че бяха пристигнали в Нарния по един или по двама, преструвайки се на мирни търговци и, разбира се, не носеха копия, тъй като оръжието не се крие лесно. Новите явно бяха дошли по-късно, когато влиянието на маймуната вече бе укрепнало и можеха да се движат без прикритие. Копията променяха всичко. С дълго копие, бързи реакции и трезв

разум човек може да убие глиган, без да бъде засегнат от бивните му, или еднорог, преди да бъде намушкан от рога му. А сега насочените копия притискаха Тириан и последните му приятели. В следващия миг всички се биеха за живота си.

В известен смисъл нещата не бяха толкова трагични, колкото би си помислил човек. Когато напругаш всяко мускулче до краен предел — снискваш се под копие тук, прескачаш друго там, мяташ се напред, отскачаш назад, завърташ се — не ти остава време да чувстваш страх или тъга.

Тириан знаеше, че вече не може да направи нищо за останалите — всички бяха обречени. Стори му се, че видя как глиганът падна от едната му страна, а Джуъл се биеше бясно от другата. С крайчеца на окото си зърна, но само за миг, че огромен калорменец тегли нанякъде Джил за косата. Но той почти не се замисли за тези неща. Единствената му мисъл сега бе да даде живота си колкото може по-трудно. Най-лошото беше, че не можеше да запази началното си местоположение — под бялата скала. Този, който се бие едновременно с над десет противници, трябва да използва всяка възможност — да се стрелва винаги, когато забележи незащитени вражески гърди или врат. Само след няколко удара това би го отвело на доста голямо разстояние от мястото, откъдето е тръгнал. Тириан не след дълго откри, че се придвижва все повече и повече надясно — все по-близо до обора. В главата му се въртеше смътната идея, че има някаква много сериозна причина да страни от него. Но вече не можеше да си спомни каква точно беше. А и така или иначе, не можеше да направи нищо, за да предотврати това, което ставаше.

Внезапно всичко се изясни. Оказа се, че се бие със самия Таркаан. Огънят (или това, което бе останало от него) бе точно пред краля. Всъщност се биеше на самия праг на обора, защото вратата бе отворена и двама калорменци я държаха, готови да я затръшнат в мига, когато влезе. Сега си спомни всичко и осъзна, че врагът умишлено беше го насочвал към обора още от началото на битката. Докато си мислеше това, той продължаваше с всички сили да се бие с Таркаан.

Хрумна му нова идея. Пусна меча си, стрелна се напред под замаха на калорменския ятаган сграбчи врага си за колана и скочи назад в обора с вик:

— Ела и сам се запознай с Таш!

Отекна оглушителен трясък. И по същия начин, както когато маймуната бе хвърлена вътре, земята се разтресе и блесна ослепителна светлина.

Калорменските войници отвън крещяха:

— Таш, Таш!

И затръшнаха вратата. Ако Таш искаше собствения им капитан, трябваше да го получи. Във всеки случай те нямаха никакво желание да се срещат с Таш.

За миг-два Тириан нямаше представа къде е и дори кой е. После се поуспокои, примигна и се огледа. Вътре в обора не беше тъмно, както бе очаквал. Намираше се сред обилна светлина — затова и примигваше.

Обърна се да погледне Ришда Таркаан, но врагът не го гледаше. Калорменецът нададе силен вик и посочи с ръка. Вдигна ръце и закри лицето си, после падна по очи на земята. Тириан погледна натам, накъдето сочеше Таркаан. И тогава разбра.

Към тях се приближаваше ужасно същество. Бе далеч по-дребно от сянката, която бяха видели от кулата, макар и доста по-едро от човек, иначе беше същото. Имаше глава на лешояд и четири ръце. Клюнът му зееше, а очите му бляскаха. От клюна се разнесе грачещ глас:

— Ти ме призова в Нарния, Ришда Таркаан. Ето ме. Какво имаш да ми казваш?

Но Таркаан не вдигна очи от земята, нито промълви дума. Тресеше се, като че ли силно хълцаше. В битката бе смел воин, но половината от храбростта му го бе напуснала още по-рано, когато подозрението, че съществува истински Таш, се бе прокраднало в съзнанието му за първи път. Останалата част го бе изоставила сега.

С внезапно рязко движение — като навеждане на кокошка да клъвне червей — Таш се спусна върху нещастния Ришда и го затъкна под горната от двете си десни ръце. После Таш завъртя глава настрани, за да се втренчи в Тириан с едното от ужасяващите си очи — защото със своята птича глава той не можеше, разбира се, да гледа някого едновременно с двете си очи.

Но мигновено иззад Таш се чу силен и благ глас, като лятно море:

— Върви си, Чудовище, и отнеси законната си плячка в собствените земи... В името на Аслан и великия отец на Аслан, Императора отвъд Морето.

Злокобното създание изчезна с Таркаан под мишница. А Тириан се обърна да види кой бе казал това. Онова, което видя, разтуптя сърцето му както никоя битка досега.

Пред него стояха седем Крале и Кралици, всички с корони на главите, облечени в бляскави дрехи. Кралете носеха и фини ризници, а в ръцете си държаха мечове. Тириан почтително се поклони и тъкмо щеше да отвори уста, когато най-младата Кралица се засмя. Той се вторачи в нея и ахна от учудване, защото я позна. Това бе Джил, но не както я беше видял за последен път — с лице, цялото в кал и сълзи и в стара памучна рокля, свличаща се от едното рамо. Сега изглеждаше спокойна и свежа, толкова свежа, сякаш току-що бе излязла от ваната. И отначало Тириан си помисли, че тя вероятно е пораснала, а после реши, че не е. Така и никога не можа да разбере със сигурност. А после видя, че най-младият от Кралете е Юстас — но също променен като Джил.

Тириан внезапно се почувства неловко сред тези хора — все още покрит с кръвта, потта и прахта от битката. В следващия миг осъзна, че всъщност изобщо не е така. Той бе свеж, ведър и чист, облечен в дрехи, каквито би носил на голямо празненство в Каир Паравел. (В Нарния официалните дрехи в никакъв случай не бяха неудобни. Тук знаеха как да правят нещата красиви не само на външен вид, но и като усещане. От единия до другия край на Нарния никой не бе чувал за колосани дрехи или груби и стягащи материи.)

— Кралю — каза Джил, като пристъпи напред и направи красив реверанс, — нека ви запозная с Питър, Върховния Крал на всички Крале в Нарния.

Тириан нямаше нужда да пита кой от тях е Върховния Крал, защото си спомняше лицето му от съня си (макар че в действителност изглеждаше още по-благородно). Той пристъпи напред, коленичи и целуна ръката на Питър.

— Върховни Кралю — каза Тириан, — приветствам ви.

Върховния Крал го изправи и го целуна по двете бузи, както подобава на един Върховен Крал. След това го заведе при най-

възрастната от Кралиците, но дори и тя не беше стара — косата ѝ не бе посивяла, а по лицето нямаше бръчки. Питър рече:

— Сър, това е Лейди Поли, която дойде в Нарния в Първия Ден, когато Аслан накара дърветата да растат, а животните да говорят.

Заведе го до мъж, чиято златна брада се стелеше по гърдите му и чието лице бе изпълнено с мъдрост.

— А това — каза Питър — е Лорд Дигъри, който бе с нея на този ден. А тези са моят брат, Крал Едмънд, и сестра ми, Кралица Луси.

— Сър — започна Тириан, след като ги поздрави един по един, — ако правилно си спомням хрониките, трябва да има още една Кралица. Ваше величество нямаше ли две сестри? Къде е Кралица Сюзан?

— Сестра ми Сюзан — отвърна Питър мрачно и кратко — вече не е приятелка на Нарния.

— Да — намеси се Юстас, — всеки път, когато се опитваме да я накараме да дойде да си поговорим или да направим нещо за Нарния, тя отвръща: „Каква прекрасна памет имате всички! Невероятно е, че продължавате да мислите за онези смешни игри, които си измисляхме като деца.“

— Ех, Сюзан! — възкликна Джил. — Тя вече не се интересува от нищо друго, освен от найлонови чорапи, червила и покани за празненства. Винаги е искала прекалено много да порасне.

— Как ли пък не, да порасне — рече Лейди Поли. — Иска ми се наистина да можеше да порасне. Прекара всичките си училищни години в желание да достигне сегашната си възраст и ще пропилее целия си останал живот в опити да остане на тази възраст. Идеята ѝ е да се втурне с всички сили към най-празноглавите години в човешкия живот, а после да се закотви в тях колкото може по-дълго.

— Е, нека не говорим за това сега — прекъсна ги Питър. — Вижте! Тук има прекрасни плодни дръвчета. Нека опитаме плодовете им.

И тогава Тириан за първи път се огледа наоколо и осъзна колко странно бе това приключение.

ГЛАВА ТРИНАДЕСЕТА

КАК ДЖУДЖЕТАТА ОТКАЗАХА ДА БЪДАТ ИЗМАМЕНИ

Тириан си мислеше (или по-скоро би си мислил, ако въобще му бе останало време за това), че са в малкия обор със сламения покрив, дълъг към четири метра и широк около два. Всъщност те стояха на тревиста поляна, над тях се простираше наситеносиньо небе, а ветрецът, облъхващ лицата им, бе като през летен ден. Недалече се издигаше малка горичка от дървета с гъсти листа. Изпод всяко листенце надничаха златисти, бледожълти, пурпурни и искрящо червени плодове, каквито никой не е виждал в нашия свят. Плодовете носеха усещане за есен, но Тириан чувстваше нещо във въздуха, което му подсказваше, че бе най-късно юни. Всички поеха към дърветата.

Протегнаха ръце да откъснат плода, който най-много им харесваше, но до един се поколебаха за миг. Плодовете бяха тъй прекрасни, че хората си помислиха: „Не може да е предназначен за мен... едва ли ми е позволено да го откъсна.“

— Не се притеснявайте — каза Питър. — Знам какво си мислим всички. Но съм сигурен, съвсем сигурен, че няма за какво да се тревожим. Имам усещането, че сме в страна, където всичко е позволено.

— Давайте, тогава! — подкани ги Юстас и те започнаха да ядат.

Какъв вкус имаха плодовете ли? За съжаление никой не е в състояние да го опише. Мога да кажа само, че в сравнение с тези плодове най-свежият грейпфрут, който някога сте опитвали, е бил безвкусен, най-сочният портокал е бил сух, най-разтапящата се круша е била твърда и жилава, най-сладките диви ягоди са били кисели. И тези плодове нямаха семена или костилки, нито пък наоколо се навъртаха оси. Ако човек веднъж е вкусил от тях, дори и най-прекрасните неща на света щяха да му се струват горчиви като

лекарства. Но аз не мога да опиша вкуса им. Не можете да разберете какъв е, ако не отидете в тази страна и не опитате сами.

Когато всички се наядоха, Юстас каза на Крал Питър:

— Още не си ни казал как се озовахте тук. Тъкмо беше започнал, когато се появи Крал Тириан.

— Няма много за разказване — отвърна Питър. — Едмънд и аз стояхме на перона и видяхме влакът ви да се задава. Спомням си, че си помислих, че взима завоя прекалено бързо. Предположих също, че нашите са в същия влак, макар и Луси да не знае...

— Вашите ли, Върховен Кралю? — попита Тириан.

— Имам предвид мама и татко. Моите, и на Едмънд и Луси.

— Ама защо са били във влака? — попита Джил. — Нали не искаш да кажеш, че и те знаят за Нарния?

— О, не. Това нямаше нищо общо с Нарния. Бяха тръгнали към Бристъл. Разбрах, че ще пътуват едва тази сутрин. Но Едмънд каза, че сигурно са в същия влак. (Едмънд бе от хората, които разбират от влакове и железопътни разписания.)

— И какво стана? — попита Джил.

— Ами трудно е да се опише, нали, Едмънд — отвърна Върховния Крал.

— Така е — рече Едмънд. — Никак не приличаше на предния път, когато бяхме изтръгнати от собствения ни свят с вълшебство. Чу се страшен грохот и нещо ме удари с трясък, но не ме заболя. И не се чувствах уплашен, а по-скоро... е... развълнуван. А, имаше и още нещо странно. Едното коляно доста ме болеше — травма от игра на ръгби. Забелязах, че внезапно болката е изчезнала. Чувствах се съвсем лек. И след това се озовахме тук.

— Почти същото се случи и с нас във вагона — каза Лорд Дигъри, като избърса от златната си брада и последните следи от плода. — Само си мисля, че ние двамата с теб, Поли, усетихме, че сме станали по-лесно подвижни. Вие, младежите, едва ли ще го разберете. Вече не се чувствахме стари.

— Младежи, как ли пък не! — възкликна Джил. — Според мен вие двамата не сте много по-възрастни от нас.

— Е, ако сега не сме, преди бяхме — отвърна Лейди Поли.

— А какво се случи, откакто пристигнахте? — попита Юстас.

— Дълго време (или поне на мен ми се стори, че е дълго) — започна Питър — нищо не се случи. После вратата се отвори...

— Вратата? — учуди се Тириан.

— Да — отвърна Питър. — Вратата, през която вие влязохте... или излязохте. Забрави ли?

— Но къде е тя?

— Виж! — отговори Питър и посочи.

Тириан погледна и видя най-странното и най-нелепо нещо, което можете да си представите. Едва на няколко метра от тях се издигаше грубовата дървена врата заедно с касата — съвсем ясно се виждаше на слънчевата светлина. Наоколо нямаше нищо друго — нито стени, нито покрив. Той се приближи до нея в почуда и останалите го последваха, за да видят какво ще направи. Тириан обиколи от другата страна на вратата. Но оттам изглеждаше по същия начин — той пак се намираше на открито в лятната утрин. Вратата просто стоеше сам-самичка, сякаш бе пораснала като дърво.

— Благородни Кралю — рече Тириан на Върховния Крал, — това е невиджано чудо.

— Това е същата врата, през която влязохте с онзи калорменец едва преди пет минути — каза Питър с усмивка.

— Но не влязох ли от гората в обора? Тази врата изглежда, сякаш води от никъде за никъде.

— Така изглежда, ако я обиколиш — отвърна Питър. — Но долепи око до онзи процеп между двете дъски и погледни през него.

Тириан долепи око до процепа. Отначало не виждаше нищо освен мрак. След миг, когато окото му привикна, съзря мъждивата червеникава светлина на огъня, който почти догаряше, а над него в черното небе грееха звезди. После различи и черни силуети, които се движеха насам-натам или стояха между него и огъня. Чуваше ги как си говорят и гласовете им бяха калорменски. Така разбра, че гледа навън през вратата на обора към мрака в Гората с фенера, където бе провел последната си битка. Мъжете обсъждаха дали да влязат и да потърсят Ришда Таркаан (но на никого не му се искаше), или да запалят обора.

Тириан се обърна назад и не можа да повярва на очите си. Над главата му се извисяваше синьото небе, а наоколо се простираше зелена равнина, докъдето му стигаше погледът. Край него стояха засмени всичките му приятели.

— Значи изглежда — започна Тириан, също с усмивка на уста, — че оборът отвън и оборът отвътре са две различни места.

— Да — отвърна Лорд Дигъри. — Вътрешността му е по-просторна, отколкото изглежда отвън.

— Да — добави Кралица Луси. — И в нашия свят имало един обор, в който се намирало нещо по-голямо от целия ни свят.

Това бяха първите думи, излезли от устата ѝ, и от вълнението в гласа ѝ Тириан разбра защо досега бе мълчала. Тя попиваше всичко наоколо много по-дълбоко от останалите. Бе прекомерно щастлива, за да говори. Прииска му се пак да чуе нейния глас и рече:

— Ваше величество, бъдете така добра да продължите. Разкажете за цялото си приключение.

— След сътресението и шума — започна отново Луси — се озовахме тук. И се чудихме на вратата не по-малко от теб. Тогава тя се отвори за първи път (отвъд прага видяхме мрак) и през нея влезе едър мъж с изваден меч. По снаряжението му разбрахме, че е калорменец. Застана до вратата с меч на рамо, готов да посече всеки, прекрачил прага. Приближихме се към него и му заговорихме, но той сякаш нито ни виждаше, нито ни чуваше. Въобще не вдигна глава към небето и слънцето, не погледна тревата, мисля че и тях не виждаше. Чакахме дълго. После чухме как някой дърпа резето от другата страна на вратата. Но човекът не вдигна меча си, преди да види кой влиза. И така, предположихме, че му е наредено да убива някои и да пощадява други. Но в мига, в който вратата се отвори, изникна Таш от тази страна на вратата. Никой от нас не разбра откъде се появи. А през вратата влезе голям котарак, който, щом зърна Таш, си плю на петите — и тъкмо навреме, защото птицеподобното същество се стрелна към него и клюнът му се удари в затварящата се врата. Мъжът с меча видя Таш, силно пребледня и се поклони ниско пред Чудовището, но то изчезна. После пак зачакахме дълго. Най-сетне вратата се отвори за трети път и вътре влезе млад калорменец. Хареса ми. Часовият до вратата се стресна и като го видя, по лицето му се изписа изненада. Мисля, че очакваше някой съвсем друг да влезе...

— Сега разбирам всичко — прекъсна я Юстас (той имаше лошия навик да прекъсва онзи, който разказва). — Котаракът е трябвало да влезе пръв и на часовия е било наредено да не му прави нищо. После котаракът е трябвало да излезе и да каже, че е видял техния ужасяващ

Ташлан, и да се престори на уплашен, за да стресне останалите животни. Но онова, което Шифт въобще не е допускала, е, че истинският Таш може да се появи. Така Рижия изскочи истински уплашен. А след това Шифт е трябвало да изпрати вътре всеки, от когото е искал да се отърве, за да бъде убит от часовия. И...

— Приятелю — прекъсна го Тириан тихо, — пречиш на разказа на дамата.

— Ами часовият беше изненадан — продължи Луси. — Това спечели достатъчно време на другия да се подготви за бой. Започна дуел. Новодошлият уби постовия и го изхвърли през вратата. После бавно се приближи до нас. Той ни виждаше, както виждаше и всичко останало. Опитавме се да говорим с него, но сякаш бе в транс. Все повтаряше: „Таш, Таш? Къде е Таш? Отивам при Таш.“ Така че се отказахме и той тръгна някъде натам. Хареса ми. А след това... Уф! — Луси изглеждаше отвратена.

— След това — подхвана Едмънд — някой хвърли една маймуна през вратата. И Таш пак изникна. Сърцето на сестра ми е твърде нежно, за да ви опише как Таш само клъвна маймуната и тя изчезна!

— Така й се пада! — възкликна Юстас. — И все пак се надявам, че на Таш няма да му се услади особено.

— А после — продължи Едмънд — през прага преминаха десетина джуджета, след тях Джил и Юстас и най-накрая вие.

— Надявам се, че Таш е изял и джуджетата — каза Юстас. — Малките проклетници.

— Не, не ги изяде — отвърна Луси. — Недей да бъдеш толкова жесток. Те още са тук. Всъщност можете да ги видите. Как ли не се опитвах да се сприятеля с тях, но нищо не става.

— Да се сприятелиш! — извика Юстас. — Само ако знаеш какви ги свършиха тези джуджета!

— О, престани, Юстас! — отвърна Луси. — Ела да ги видиш. Крал Тириан, може би вие ще успеете да ги вразумите.

— Днес не изпитвам особена привързаност към джуджетата — отговори Тириан. — Но за вас, Лейди, бих извършил по-големи неща.

Луси ги поведе и скоро всички видяха джуджетата. Изглеждаха много странно. Не се разхождаха и не се забавляваха (макар че въжетата, с които бяха вързани, сякаш се бяха изпарили), нито пък лежаха и си почиваха. Седяха скупчени в тесен кръг, с лице едни към

други. Въобще не се обърнаха и не погледнаха хората, докато Тириан и Луси не се приближиха дотолкова, че можеха да ги докоснат. Всички джуджета наведоха глави на една страна, сякаш нищо не виждаха, но се заслушаха, опитвайки се да разберат по шума какво става.

— Внимавай! — викна едно от тях сърдито. — Гледай къде стъпваш. Да не ни блъснеш!

— Спокойно! — с възмущение отговори Юстас. — Не сме слепи. Имаме очи.

— Явно са много зорки, щом виждат тук, вътре — рече същото джудже, чието име бе Дигъл.

— Тук, вътре ли? — попита Едмънд.

— Ама че си загубен, тук, вътре, естествено — отговори Дигъл. — В тази тъмна като в рог, тясна, смрадлива дупка, наричана обор.

— Вие слепи ли сте? — попита Тириан.

— А не сме ли слепи всички в тъмното! — тросна се Дигъл.

— Но тук не е тъмно, нещастни, глупави джуджета — възкликна Луси. — Не виждате ли? Вдигнете глави! Огледайте се! Не виждате ли небето, дърветата и цветята? Не виждате ли мен?

— Как, в името на всички измами, мога да видя нещо, което не съществува? И как да видя теб или пък ти мен в този пълен мрак?

— Но аз наистина ви виждам — настоя Луси. — Ще ти докажа, че те виждам. В устата си имаш лула.

— Всеки, който познава мириса на тютюн, може да го каже — отговори Дигъл.

— О, горките създания! Това е ужасно! — каза Луси.

После ѝ хрумна нещо. Наведе се и откъсна няколко диви теменужки.

— Чуй, джудже — започна тя отново, — дори очите да те лъжат, поне носът ти е добре. Можеш ли да помиришеш това?

Тя се наведе и поднесе свежите, росни цветя към грозния нос на Дигъл. Но ѝ се наложи бързо да отскочи, за да избегне удар от малкото му силно юмруче.

— Я, стига! — викна той. — Как смееш! Как можеш да ми тикаш шепа мръсни оборски фъшкии в лицето? И с магарешки бодили на всичкото отгоре! Много нагло! А и коя си ти, дявол да те вземе?

— Чедо на земята — намеси се Тириан, — това е Кралица Луси от далечното минало и е изпратена тук от Аслан. И само заради нея аз,

Тириан, вашият законен крал, се сдържам да не ви отрежа главите на всичките, след като неведнъж доказахте какви предатели сте.

— Е, това вече минава всички граници! — възкликна Дигъл. — Как можете да продължавате с всички тези глупости? Прекрасният ви Лъв не ви се притече на помощ, нали? Не сме и очаквали да дойде. А сега, дори сега, след като сте победени и както всички нас сте тикнати в тази мрачна дупка, не преставате да си повтаряте все същото. Пак започвате да измисляте нови лъжи! Опитвайте се да ни накарате да повярваме, че никой от нас не е залостен, че не е тъмно и още бог знае какво.

— Наистина не съществува никаква мрачна дупка освен в собственото ти въображение, глупако! — извика Тириан. — Отърси се от него.

Тириан се наведе, грабна Дигъл за колана и качулката и го метна далеч от кръга на джуджетата. Но в мига, в който го пусна, Дигъл се стрелна обратно на мястото си сред останалите, като търкаше нос и виеше:

— Ау! Ау! Това пък защо го направи! Защо ми удари лицето в стената? Едва не ми счупи носа!

— О, боже! — въздъхна Луси. — Какво можем да направим за тях?

— Да ги оставим на мира — отвърна Юстас.

Но в мига, в който отвори уста, земята потрепери. Сладкият въздух внезапно стана още по-сладък. Зад тях проблесна нещо ослепително. Всички се обърнаха. Тириан се обърна последен, защото се страхуваше. Пред него стоеше най-съкровенията му мечта — огромният и истинският, златният Лъв — самият Аслан. Останалите вече бяха коленичили около предните му лапи, заровили ръце и лица в златната му грива, а той навеждаше величествената си глава, за да ги докосне с език. След това втренчи поглед в Тириан, който се приближи разтреперан и се просна в краката му.

Лъва го целуна и рече:

— Добра работа свърши, последен Кралю на Нарния, не се поколеба и в най-мрачния час.

— Аслан — каза Луси през сълзи, — би ли могъл и искаш ли да направиш нещо за тези нещастни джуджета?

— Мила моя — отвърна Аслан, — ще ти покажа едновременно какво мога и какво не мога да сторя.

Той се приближи до джуджетата и изръмжа приглушено, тихо, но въздухът потрепери. Ала джуджетата си рекоха едно на друго:

— Чуваш ли? Пак е онази банда в другия край на обора. Опитват се да ни стреснат. Сигурно го правят с някаква машина. Правете се, че нищо не забелязвате. Няма да успеят пак да ни преметнат!

Аслан вдигна глава и разтърси грива. Мигновено на коленете на джуджетата се появиха разкошни блюда — пайове и език, гълъби и сладкиши, сладолед. В дясната си ръка всяко джудже държеше чаша отлежало вино. Но от това нямаше особена полза. Те се нахвърлиха твърде лакомо на всичко, но бе ясно, че не усещат същинския вкус на яденето. Убедени бяха, че ядат и пият само неща, каквито могат да се намерят в един обор. Едно каза, че се опитвало да яде фураж, друго съобщи, че намерило парче стара ряпа, трето пък гризало зелево листо. Вдигаха златните чаши с гъсто червено вино към устните си с думите:

— Ух! Представете си да ни се наложи да пием мръсна вода от корито, в което е лочило магаре! Никога не сме и предполагали, че ще стигнем дотам.

Но много скоро в ума на всяко джудже се прокрадна съмнение, че съседът му е намерил нещо по-хубаво от него, и настана едно грабене и крадене, което прерасна в караница, докато след няколко минути не започна и бой. Храната бе размазана по лицата и дрехите им или изпотъпкана по земята. Но когато най-послед седнаха да се погрижат за насинените си очи и разкъравени носове, всичките казаха:

— Е, поне тук няма измама. Не се оставихме на никого да ни преметне. Джуджетата са си за джуджетата.

— Виждате ли?! — попита Аслан. — Те не се оставят да им помогнем. Избрали са хитростта вместо вярата. Затворът им съществува единствено в съзнанието и те сами се заключват вътре. Толкова ги е страх да не бъдат измамани, че не могат да бъдат извадени. Но хайде, деца. Имам още много работа.

Той се приближи до вратата и всички го последваха. Вдигна глава и изрева:

— Вече е време! — После още по-силно: — Време е! — и след това толкова силно, че можеше да разтърси и звездите: — *Време!*

Вратата се отвори.

ГЛАВА ЧЕТИРИНАДЕСЕТА

НОЩ СЕ СПУСКА НАД НАРНИЯ

Всички стояха от дясната страна на Аслан и гледаха през отворената врата.

Огънят бе угаснал. Над земята цареше мрак. Човек дори не можеше да разбере, че гледа към гора, ако не се виждаха сенките на дърветата на фона на звездите. Но когато Аслан изрева отново, от лявата им страна се появи още една черна сянка. По-точно видяха петно, където нямаше звезди. То се заиздига все по-високо и по-високо и придоби очертанията на човек, на най-огромния великан. Всички познаваха Нарния достатъчно добре, за да разберат къде е застанал. Явно бе на високите бърда, простиращи се далеч на север отвъд реката Шрибъл. Тогава Джил и Юстас си спомниха, че много отдавна в дълбоките пещери под тези пусти хълмове бяха видели огромен заспал великан и им бяха казали, че името му е Дядо Време и че ще се събуди в деня, когато светът свършва.

— Да — каза Аслан, макар че никой не бе проговорил. — Докато лежеше и сънуваше, името му бе Време. Сега, когато е буден, ще получи ново име.

В този миг огромният великан вдигна рог към устните си. Те разбраха това по движението на силуета му на фона на звездите. След това (доста по-късно, защото звукът се движи много бавно) те чуха звука на рога — пронизителен и ужасяващ, но със странна, смъртоносна красота.

Мигновено небето се изпълни с падащи звезди. Да видиш дори една падаща звезда е прекрасно, а тези бяха десетки, после стотици, докато заприличаха на сребрист дъжд, който не спираше. След известно време на един или двама от спътниците на Аслан започна да им се струва, че виждат още един мрачен силует на фона на небето освен този на великана. Новата сянка се намираше на друго място — точно над главите им, като че ли на самия връх на небесния купол. „Може би е облак“, помисли си Едмънд. Така или иначе там нямаше

звезди, а само черен мрак. Навсякъде около него звездите продължаваха да се сипят. Беззвездното петно в средата на небето започна да расте, да се разпростира все повече и повече. Най-напред една четвърт от небето бе черна, после половината, а накрая дъждът от падащи звезди се сипеше вече само ниско долу, близо до хоризонта.

С учудване (примесено с малко ужас) всички внезапно осъзнаха какво ставаше. Разпростиращият се мрак не беше никакъв облак — това бе просто пустота. Черната част от небето бе онази, в която вече нямаше звезди. Всички звезди падаха — Аслан си ги прибираще у дома.

Последните няколко секунди, преди звездният дъжд да спре, бяха много вълнуващи. Навсякъде започнаха да падат звезди. Но звездите в този свят далеч не са огромните горящи топки от нашия. Тук звездите бяха хора. (Едмънд и Луси се бяха запознали с една от тях много отдавна.) И така, сега наоколо се сипеше дъжд от блещукащи хора, всички с дълги коси като горящо сребро и с копия сякаш от нажежен до бяло метал, стрелкаха се от тъмнината по-бързо от падащи камъни. Спускаха се със свистене и изгаряха тревата там, където се приземяваха. Всички звезди се плъзваха покрай Лъва и спътниците му и заставаха някъде назад, вдясно от тях.

Това бе добре, тъй като иначе, без звезди на небето, всичко щеше да потъне в пълен мрак и нямаше да се вижда нищо. А така тълпата звезди зад тях хвърляше ослепителна бяла светлина. Виждаха се километри нарнийски гори, ширнали се напред, сякаш бяха осветени с прожектори. Всяко храстче, дори всяко стръкче трева хвърляше черна сянка зад себе си. Ръбчето на всяко листенце се открояваше тъй ясно, че на човек му се струваше, че може да си пореже пръста на него.

На тревата пред краката им лежаха собствените им сенки. Но най-величествена бе тази на Аслан. Простираше се наляво — огромна и страховита. И всичко се бе ширнало под небето, което завинаги щеше да остане беззвездно.

Светлината иззад гърбовете им (и леко вдясно) бе тъй силна, че озаряваше дори склоновете на Северните хълмове. Там се движеше нещо. Огромни животни пропълзяха и се спуснаха в Нарния — гигантски дракони и гущери, птици без пера и с криле като на прилепи. Изчезнаха в горите и за няколко минути се възцари тишина. След това, отначало много отдалеч, се чу вой, а после от всички

посоки долетя шумолене, топуркане и плясък на криле. Шумът се приближаваше все повече и повече. Не след дълго време можеше да се направи разлика между припкащите мънички крачета и тупащите тежки лапи, между потракването на леки копитца и тропота на големи копита. След миг се появиха хиляди светещи очи. Накрая хиляди и милиони същества се втурнаха изпод сенките на дърветата нагоре по хълма да спасяват живота си. Имаше Говорещи зверове, джуджета, сатири, фавни, великани, калорменци, арченландци, моноподи и чудати неземни твари от далечните острови в неизвестните Западни земи. Всички се стичаха към вратата, където стоеше Аслан.

Единствено тази част от цялото приключение бе сякаш като насън, а по-късно на всички им бе трудно да си я спомнят добре. Най-мъчно им беше да определят колко време продължи тя. Понякога им се струваше, че е траяла едва няколко минути, друг път си мислеха, че е отнела години. Очевидно или вратата беше значително пораснала, или пък всички същества внезапно се бяха смалили колкото буболечки, защото иначе подобно стълпотворение никога нямаше да успее да мине през нея. Но никой не се замисли за подобни неща, докато всичко това се случваше.

Съществата се стрелваха през прага и колкото повече се приближаваха към скупчилите се звезди, толкова по-силно блестяха очите им. Но щом стигнеха до Аслан, на всяко от тях се случваше едното от две неща. Всички поглеждаха Аслан право в очите и ако питате мен, те просто нямаха избор дали да го погледнат или не. Щом очите им срещнеха тези на Аслан, израженията на лицата им се променяха ужасно — по тях се изписваха страх и омраза. По лицата на Говорещите зверове страхът и омразата прелитаха само за части от секундата. Човек моментално разбираше, че в този миг те преставаха да бъдат Говорещи зверове. Превръщаха се в най-обикновени животни. Всички същества, които поглеждаха Аслан по този начин, завиваха вдясно от Лъва (неговата лява страна) и потъваха в огромната му черна сянка, която, както вече разбрахте, се бе проточила далеч наляво от вратата. Децата никога повече не видяха нито едно от тези същества. Не знам какво се е случило с тях.

Останалите поглеждаха Аслан в очите и го обикваха, макар и обичта на мнозина да бе примесена с голяма доза страх. Всички те прекрочваха прага и се отправяха вдясно от Аслан. Сред тях имаше

някои странни твари. Юстас дори разпозна едно от джуджетата, което бе участвало в избиването на конете. Но не му остана време да размишлява по този въпрос (а и без това не беше негова работа), защото съзнанието му бе завладяно от безкрайната радост, която пропъди всичко останало от главата му. Сред щастливите същества, тълпящи се сега около Тириан и приятелите му, бяха и всички онези, които мислеха за мъртви. Тук бяха кентавърът Рунуит, единорогът Джуъл, добрият стар глиган, мечокът, както и орелът Остроглед, милите кучета и конете, джуджето Погин.

— Все по-навътре и по-нататък! — извика Рунуит и препусна в галоп на запад.

И макар че не го разбраха, всички потръпнаха от главата до петите, като чуха думите му. Глиганът весело изгрухтя. Мечокът тъкмо пак щеше да измърмори, че все още нищо не разбира, когато зърна плодните дървета зад гърба си. Заклатушка се с всички сили към тях и там със сигурност откри нещо, което разбираше много добре. Но кучетата останаха, размахвайки опашки. Остана и Погин, който пък се здрависваше с всекиго, а прямото му лице бе разцъфнало в усмивка. Джуъл наведе снежнобялата си глава над рамото на Тириан и кралят прошепна нещо в ухото му. После всички отново насочиха вниманието си към онова, което се виждаше през вратата.

Сега Нарния принадлежеше на драконите и гигантските гущери. Те се движеха напред-назад, изкореняваха дърветата и ги хрускаха, сякаш бяха тревички. Горите изчезваха с всяка изминала минута. Цялата страна се оголи и всичките особености на релефа ѝ се виждаха вече — всяка височинка ѝ долчинка, които преди изобщо не се забелязваха, сега се открояваха ясно. Тревата изсъхна. Не след дълго Тириан осъзна, че гледа към пустиня от камъни и пръст. Трудно бе да повярваш, че въобще нещо е живяло тук някога. Самите чудовища остаряха, легнаха и умряха. Плътта им се сгърчи и се показаха костите им. Съвсем скоро от тях останаха само огромните скелети, разпръснати тук-там по мъртвите камънаци. Изглеждаха сякаш са измрели преди хиляди години. Задълго се възцари тишина.

Накрая нещо бяло — дълга, равна бяла линия, проблясваща на светлината на застаналите зад гърбовете им звезди, започна да се приближава към тях от източния край на света.

Тишината наруши шумът, прииждащ от всички посоки. Отначало бе само шепот, който постепенно прерасна в рев и после в грохот. Вече виждаха какво се задава и колко бързо се движи. Това бе разпенена стена от вода. Морето се надигаше. В този оголен свят всичко се виждаше съвсем ясно. Виждаше се как всички реки преливат, как езерата набъбват, как отделните езера се сливат в едно, а долините се пълнят и превръщат в нови езера, как хълмовете стават острови и как след миг и тези острови изчезват. Високите голи бърда отляво, както и по-високите планински масиви отдясно се сриваха с рев и грохот в прииждащата вода. А тя достигна до самия праг на вратата (но не премина през нея) и пяната се разплиска около предните лапи на Аслан. Всичко се бе превърнало в равна водна повърхност, простираща се от мястото, където стояха, до линията, в която небето се сливаше с водата.

И там започна да се развиделява. По хоризонта пропълзя измъчена и гибелна зора. Тя се разпростираше и ставаше все по-ярка, докато накрая светлината на звездите зад гърбовете им вече почти не се забелязваше. Най-сетне изгря и слънцето. Щом го зърнаха, Лорд Дигъри и Лейди Поли се спогледаха и си кимнаха. Много отдавна, в един друг свят, двамата бяха видели как изглежда умиращо слънце и веднага разбраха, че това слънце също умираше. Беше три пъти... двадесет пъти по-голямо, отколкото обикновено, и наситено тъмночервено. Лъчите му докоснаха огромния великан Време и той също се обагри в алено. Огряна от това слънце, цялата безбрежна водна пустош изглеждаше като кръв.

В този миг изгря и луната. Появи се съвсем не на място — до самото слънце. Тя също изглеждаше червена. Щом се доближи до слънцето, от повърхността му заизригнаха огромни огнени езици, отправени към нея. Приличаха на мустаци или на пламтящи алени змии. Слънцето наподобяваше октопод, който се опитва да сграбчи луната с пипалата си и да я придърпа към себе си. И може би наистина започна да я придърпва. Във всеки случай тя тръгна към него — отначало бавно, а после все по-бързо, докато накрая огнените му пипала я докоснаха и двете небесни тела се сляха в огромна топка, приличаща на горящ въглен. Гигантски огнени отломки от нея започнаха да падат в морето и облаци пара се заиздигаха нагоре.

И тогава Аслан рече:

— А сега сложи край!

Великанът хвърли рога си в морето. Протегна ръка в небето (изглеждаше много черна и дълга хиляди километри), докато стигна слънцето. Хвана го и го стисна в дланта си, както се изстисква портокал. Мигновено всичко потъна в пълен мрак. Всички освен Аслан отскочиха назад от леденостудения въздух, облъхнал ги през Вратата. Рамката ѝ вече бе покрита с ледени висулки.

— Питър, Върховни Кралю на Нарния — каза Аслан, — затвори вратата!

Треперейки от студ, Питър се наведе навън в черния мрак и дръпна вратата. След това доста несръчно (защото само за миг ръцете му бяха изтръпнали и посинели от студа) извади златен ключ и я заключи.

На много странни неща се бяха нагледали през тази врата. Но по-странно от всичко им се стори да се озоват в топъл слънчев ден, със синьо небе над главите си и цветя под краката си. Очите на Аслан бяха изпълнени със смях.

Той светкавично се обърна, сниши се, изплющя с опашка и се втурна като златна стрела.

— Елате по-навътре! Елате по-надалеч! — викна той през рамо. Но кой можеше да тича с подобна скорост? Всички тръгнаха на запад след него.

— Е — започна Питър, — нощ се спусна над Нарния. Ей, Луси! Не плачи! Та нали Аслан е пред нас и всички сме заедно тук!

— Не се опитвай да ме спреш, Питър — отвърна Луси. — Аслан не би го направил. Убедена съм, че не е лошо, дето скърбя за Нарния. Замислете се за всичко, което загина и замръзна зад тази врата.

— Да, а аз толкова се надявах — рече Джил, — че този свят няма да свърши. Знаех, че нашият свят ще има край. Но си мислех, че Нарния ще бъде вечна.

— Аз видях как този свят се ражда — каза Лорд Дигъри. — Не съм мислил, че ще видя как умира.

— Господа — намеси се Тириан, — дамите са прави, като скърбят. Вижте, и моите очи са влажни. Бях свидетел на смъртта на майка си. Не познавам друг свят освен Нарния. Да не скърбим би било не добродетел, а дълбоко неуважение.

Те се отдалечиха от вратата и джуджетата, които продължаваха да седят скупчени във въображаемия си обор. Докато вървяха, разговаряха за стари войни, отминали мирни времена, за древни Крале и за славните дни на Нарния.

Кучетата вървяха редом с тях. И те се включваха в разговорите от време на време, но не често, защото бяха прекалено заети да препускат напред-назад, да се втурват да душат миризми в тревата, докато се разкихваха. Внезапно надушиха следа, която изглежда силно ги въодушеви. Всички заспориха каква бе тя:

— Да, това е.

— Не, не е.

— ... ама нали и аз това казах...

— ... всеки може да разпознае подобна миризма...

— Я си мръдни страхотния нос от там и дай и на останалите да подушат.

— Какво има, приятели? — попита Питър.

— Калорменец, Кралю — отвърнаха няколко кучета в един глас.

— Водете ни при него, тогава — подкани ги Питър. — Независимо дали ще ни посрещне миролюбиво или враждебно, той ще е добре дошъл при нас.

Кучетата се стрелнаха напред и се върнаха след миг, като препускаха, сякаш да спасят живота си. Лаеха едно през друго, че наистина е калорменец. (Говорещите кучета точно като обикновените винаги бяха твърдо убедени, че това, което вършат в момента, е възможно най-важното.)

Останалите ги последваха и откриха млад калорменец, седнал под кестеново дърво край бистро поточе. Беше Емет, който веднага се изправи и се поклони тържествено.

— Сър — обърна се той към Питър, — не знам дали сте приятел или враг, но за мен би било чест да бъде и едното, и другото. Както е казал поетът, най-хубавият подарък е да имаш благороден приятел, но почти толкова хубав подарък е да имаш благороден враг.

— Сър — отвърна Питър, — доколкото ми е известно, няма причина за вражда между вас и нас.

— Но кажете ни, моля ви, кой сте и какво ви се е случило — намеси се Джил.

— Ако ще ни разказват история, нека всички да пийнем вода и да поседнем — разляяха се кучетата. — Доста сме изморени.

— И нищо чудно, като не спирате да вършеете наляво-надясно — отвърна Юстас.

И така, хората насядаха по тревата. А кучетата, след като шумно лочиха от потока, седнаха, изпънали гърбове, задъхани и с изплезени езици. Наведоха глави леко на една страна и заслушаха внимателно. Само Джуъл остана прав да лъска рога в хълбока си.

ГЛАВА ПЕТНАДЕСЕТА

ВСЕ ПО-НАВЪТРЕ И ПО-НАТАТЪК

— Знайте, о, войнстващи Крале — започна Емет, — и вие, дами, чиято прелест осветява вселената, че аз съм Емет, седмият син на Харфа Таркаан от града Техишбаан, на запад отвъд пустинята. Наскоро пристигнах в Нарния заедно с още дваисет и девет воини, предвождани от Ришда Таркаан. Когато чух за първи път, че ще нападнем Нарния, сърцето ми ликуваше, тъй като бях слушал много за вашата страна и силно желяех да се срещнем в битка. Но когато разбрах, че трябва да се вмъкнем, предрешени като търговци (срамно облекло за един воин и син на Таркаан), както и да действаме с лъжи и измами, радостта ме напусна. Светът стана черен за очите ми, щом разбрах, че трябва да слугуваме на една маймуна, която твърди, че Таш и Аслан са едно. Защото от малък винаги съм служил на Таш и най-съкровено ми желание бе да го опозная по-добре, дори ако е възможно да зърна лицето му. А името на Аслан винаги ми е било омразно.

Както сами видяхте, ние бяхме свиквани пред колибата със сламения покрив нощ подир нощ, палеше се огънят, а маймуната извеждаше от колибата нещо четирикрато, което не се виждаше добре. И хората, и животните му се кланяха и го почитаха. Мислех, че Ришда е измамен от маймуната, защото онова, което излизаше от обора, не бе нито Таш, нито който и да било друг бог. Но наблюдавайки лицето на Таркаан и слушайки всяка негова дума, отправена към маймуната, промених мнението си, тъй като разбрах, че самият той не вярва в съществуването. И тогава осъзнах, че Ришда въобще не вярва в Таш, защото, ако беше иначе, как би посмял да му се подиграва така?

Когато проумях това, обзе ме силен гняв и се чудех защо истинският Таш не порази и маймуната, и Ришда с небесен огън. Все пак прикрих гнева си и държах езика си зад зъбите, като чаках да видя как ще свърши всичко. Но снощи, както някои от вас знаят, маймуната не изведе жълтото същество, а каза, че онези, които желаят да видят

Ташлан (така смесваха двете имена, внушавайки, че са едно цяло), трябва един по един да влязат в колибата. Тогава си рекох: „Несъмнено това е поредната им измама.“ Но когато котаракът влезе и изскочи полудял от ужас, си казах: „Със сигурност истинският Таш, когото призовавах с невежество и отсъствие на вяра, е слязъл сред нас и ще си отмъсти.“ И макар сърцето ми да се бе смръзнало от ужас и страхопочитание към Таш, желанието ми надделя над страха. Влях сила в коленете си, за да спра треперенето им, и в зъбите си, за да спра тракането им, и реших да погледна Таш в очите, рискувайки той да ме посече. И така, предложих да вляза в колибата и Таркаан, макар с нежелание, ме пусна вътре.

Щом прекосих прага, първото чудо бе, че се озовах сред тази ярка слънчева светлина (където сме всички сега), макар че гледана отвън, през вратата, вътрешността на колибата изглеждаше мрачна. Но нямах време да се дивя на това, защото веднага ми се наложи да се бия за живота си с един от нашите войници. Щом го видях, разбрах, че е изпратен от маймуната и Таркаан, за да убива всеки влязъл и непосветен в тайните им. Значи този човек също бе лъжец, който се подиграваше на Таш и не беше негов истински слуга. В мен надделя желанието да се бия с него. Когато съсякох злодея, хвърлих го зад себе си през вратата.

Тогава се огледах. Видях небето и ширналите се земи. Вдъхнах сладостта на въздуха. Рекох си, о, богове, това наистина е прекрасно място, може би съм в страната на Таш. И така тръгнах из тези непознати земи да го търся.

Пребродих много тревисти ливади, изпъстрени с цветя. Вървах сред всякакви видове благотворни и прекрасни дървета. Изведнъж в една теснина между две скали ме пресрещна величествен Лъв. Носеше се със скоростта на щраус, а по големина съперничеше на слона. Гривата му бе от чисто злато, а очите му блестяха както разтопеното злато в пещта. Бе по-страшен от Пламтящата планина Лагор, а красотата му надминаваше всичко, така както красотата на разцъфналата роза надминава праха в пустинята.

Паднах в краката му и си рекох, че без съмнение настъпва часът на смъртта ми, защото Лъва (който заслужава всичката почит) ще разбере, че през целия си живот съм служил на Таш, а не на него. Но въпреки това е по-добре да зърнеш Лъва и да умреш, отколкото цял

живот да си Тисрок на света и да не го видиш. Но Божественият наведе златната си глава, докосна челото ми с език и каза:

— Синко, добре си дошъл.

— Уви, Господарю — рекох аз, — не съм твоят син, а слуга на Таш.

Той отвърна:

— Дете, всичко, което си правил за Таш, считам като сторено за мен.

И тогава поради огромната си жажда за мъдрост и знание превъзмогнах страха си и запитах Божествения:

— О, Господарю, тогава вярно ли е онова, което каза маймуната, че ти и Таш сте едно?

Лъва изръмжа така, че земята потрепери (но гневът му не бе отправен към мен), и рече:

— Това не е истина. Аз приемам всичко, което си отдавал на него, не защото той и аз сме едно, а защото сме противоположности. Двамата сме толкова различни, че нищо низко не може да бъде сторено в мое име и нищо добро не може да бъде направено в негово име. Ето затова, ако някой се закълне в Таш и удържи клетвата си заради самата нея, той в действителност се е заклел в мен, макар да не го знае, и аз ще го възнаградя. Ако пък някой стори злина в мое име, тогава, въпреки че се кълне в името на Аслан, всъщност служи на Таш и Таш приема стореното от него. Разбираш ли, дете?

Аз отвърнах:

— Господарю, ти по-добре знаеш доколко разбирам — но и добавих (възпиран от истината). — Цял живот съм търсил Таш.

— Любимо дете — рече Божественият, — ако не бе подтикван от желание да откриеш мен, търсенето ти нямаше да е тъй продължително и всеотдайно. Защото всеки намира онова, което търси истински.

Той ме облъхна с дъха си и пропъди треперенето от крайниците ми, после ме накара да стана на крака. Каза само, че пак ще се срещнем и че трябва да навляза по-навътре и по-надалеч. Завъртя се във вихрушка от злато и внезапно изчезна.

И оттогава, о, Крале и Дами, аз се скитам, търсейки го, а щастието ми е така силно, че ми примамлява. И чудото на чудесата е, че той ме нарече Любимо дете, мен, който съм изпаднал като куче...

— Моля? Какво каза? — попита едно от кучетата.

— Сър — отвърна Емет, — това е просто израз, който използваме в Калормен.

— Хм, не бих казал, че ми допада особено — каза кучето.

— Той не искаше да ни обиди — обади се едно по-възрастно куче. — Все пак и ние наричаме кученцата си „момчета“, когато не се държат прилично.

— Така е — отговори първото куче. — Или „госпожици“.

— Ш-ш-шт! — скастри го старото куче. — Не се говори така. Спомни си къде се намираш.

— Вижте! — извика Джил.

Някой се приближаваше доста свенливо към тях. Беше грациозно четирикрако същество, цялото сребристосиво. Цели десет секунди се взираха в него, преди пет-шест гласа да възкликнат едновременно:

— Я, та това е милият Пъзъл!

Никога не бяха го виждали на дневна светлина без лъвската кожа и разликата бе поразителна. Вече приличаше на себе си — красиво магаренце с толкова мека сива козина и такова мило, прямо изражение, че ако вие го бяхте видели, щяхте да направите същото, което направиха Джил и Луси. Втурнаха се към него и обвиха врата му с ръце, целуваха го по носа, галеха го по ушите.

Когато го попитаха къде е бил досега, Пъзъл им отвърна, че влязъл през вратата заедно с останалите същества, но ами... да си признае, гледал да страни от тях, доколкото може. И най-вече да стои далеч от Аслан. Защото, като видял истинския Лъв, той така се засрамил от онези глупости с преобличането в лъвската кожа, че не знаел как да погледне когото и да било в очите. Но като разбрал, че всичките му приятели тръгват на запад, и след като си похапнал малко трева („Аз през живота си не съм опитвал такава вкусна трева“, вметна Пъзъл), събрал смелост и ги последвал.

— Но какво ще правя, ако наистина ми се наложи да се изправа пред Аслан, въобще не знам — допълни той.

— Ще видиш, че всичко ще е наред, когато мигът настъпи — успокои го Кралица Луси.

Всички продължиха заедно, все на запад, защото сякаш Аслан бе имал предвид тази посока, когато бе извикал: „Все по-навътре и все по-нататък.“ Много други същества се движеха бавно в същата посока,

но тази тревиста местност бе толкова обширна, че не се събираха в тълпа.

Като че ли бе рано и въздухът бе пропит с утринна свежест. Вървящите все спираха да се огледат наоколо и назад както заради невероятната красота, така и защото имаше нещо в нея, което не разбираха.

— Питър — каза Луси, — къде мислиш, че се намираме?

— Не знам — отвърна Върховния Крал. — Напомня ми на нещо, но не мога да го определя точно. Дали не сме идвали тук през някоя ваканция, когато сме били много малки?

— Това трябва да е била най-хубавата ваканция — възкликна Юстас. — Обзалагам се, че подобно място не съществува в нашия свят. Само погледнете тези цветове! В нашия свят не можеш да видиш такова синьо като на планините ей там.

— Не е ли това страната на Аслан? — попита Тириан.

— Не прилича на страната на Аслан, която се намира на върха на онази планина, отвъд Източния край на света — отговори Джил. — Аз съм ходила там.

— Ако питате мен — намеси се Едмънд, — много прилича на нарнийския свят. Погледнете тези планини пред нас и високите ледникови върхове зад тях. Без съмнение доста приличат на планините, които се виждаха от Нарния, онези на запад, отвъд водопада.

— Да, наистина — съгласи се Питър. — Само че тези са по-големи.

— Не мисля, че точно те приличат кой знае колко на нещо нарнийско — рече Луси. — Но погледнете нататък — тя посочи на юг, вляво от тях; всички спряха и се обърнаха. — Тези хълмове, обрасли с дървета — продължи Луси, — и онези синкавите зад тях не приличат ли на южната граница на Нарния?

— Да приличат ли?! — възкликна Едмънд след миг мълчание. — Ами че те са съвсем същите. Вижте, ето го раздвоения връх Пайър, ето го и прохода към Арченланд и всичко останало!

— И въпреки всичко сякаш не са същите — каза Луси. — Различни са. По-цветни и изглеждат по-далечни, отколкото си ги спомням, и са по... по... не знам...

— По-истински — промълви Лорд Дигъри.

Изведнъж орелът Остроглед разпери криле и се издигна на десетина-дванадесет метра във въздуха, описа широк кръг и пак кацна на земята.

— Крале и Кралици — извика той, — всички сме били слепи. Едва сега започваме да осъзнаваме къде се намираме. От въздуха видях всичко — Етинсмур, Бобров бент, Голямата река и Каир Паравел, който блести на брега на Източното море. Нарния не е мъртва. Това е Нарния!

— Но как така? — зачуди се Питър. — Аслан бе казал на нас, по-възрастните, че никога не ще се завърнем в Нарния, а ето ни пак тук.

— Да — рече Юстас. — Нали видяхме как цялата страна бе разрушена и слънцето угасна.

— А и всичко е така различно — допълни Луси.

— Орелът е прав — обади се Лорд Дигъри. — Чуй, Питър. Когато Аслан е казал, че никога не ще се върнеш в Нарния, той е имал предвид онази Нарния, за която ти си мислел. Но това не е била истинската Нарния, защото е имала начало и край. Тя е просто сянка или имитация на истинската Нарния, която винаги е съществувала и ще съществува. Точно както нашият собствен свят, Англия и всичко останало са просто сянка или имитация на нещо в истинския свят на Аслан. Няма защо да скърбиш за Нарния, Луси. Всичко значимо от старата Нарния, всичките мили същества бяха привлечени в истинската Нарния през вратата. И разбира се, че ще е различна, както се различават истинското нещо от сянката си и реалните усещания от сънищата.

Гласът му разтърси всичко като тръба, докато произнасяше тези думи, но той после добави под носа си:

— Всичко това го е казал Платон, всичко го има у Платон! Боже, на какво ли ги учат в тези училища!

По-възрастните се засмяха. Това звучеше съвсем като думите, които все повтаряше много отдавна в онзи друг свят, където брадата му бе сива, а не златна. Той знаеше защо се смеят и се присъедини към тях. Но съвсем скоро всички пак станаха сериозни, тъй като, както знаете, съществуват особен вид щастие и почуда, които те карат да бъдеш сериозен. Прекалено са ценни, за да бъдат пропилявани в шеги.

Да се обясни по какво този облян в слънце свят се различаваше от старата Нарния е не по-лесно, отколкото да се опише вкусът на

плодовете тук. Може би ще получите някаква представа, ако си въобразите следното. Вероятно сте били в стая, чийто прозорец е гледал към прекрасен морски залив или към зелена долина, виеща се сред планините. А на стената срещу прозореца може би е имало огледало. И като обърнете гръб на прозореца, внезапно зървате отново този залив или долина в огледалото. И морето или долината, които виждате в огледалото, са в известен смисъл съвсем като истинските, но и някак различни — по-дълбоки, по-вълшебни, като земи от приказка. Такава приказка, която никога не сте чували, но много ви се иска да знаете. Разликата между старата и новата Нарния бе подобна. Новата беше една по-дълбока страна, в нея всяко камъче, цвете и стръкче трева изглеждаха, сякаш имаха по-голямо значение. Не мога да го опиша по-добре, но ако някога попаднете там, ще разберете какво искам да кажа.

Еднорогът бе този, който обобщи чувствата на всички. Тропна с дясното си предно копито по земята и изцвили, а после извика:

— Най-сетне съм си у дома! Това е моята истинска родина! Мястото ми е тук. Това е земята, която цял живот съм търсил, макар че досега не го осъзнавах. Причината, поради която обичахме старата Нарния, е, че тя понякога мъничко напомняше на тази страна. Иии-хии-хии! Хайде, елате по-навътре, елате по-надалече!

Той разтърси грива и се втурна в неудържим галоп.

Препускането на еднорога в нашата страна би го отнесло зад хоризонта за миг, но тук се случи нещо странно. Всички останали също се затичаха и откриха за свое удивление, че не изостават от Джуъл, и то не само кучетата и хората, но и дебеличкият Пъзъл, и късокракото джудже Погин. Вятърът брулеше лицата им, сякаш се возеха в кола без предно стъкло. Пейзажът летеше край тях като че ли го гледаха от прозорците на експресен влак. Все по-бързо и по-бързо тичаха те, но никой не се уморяваше, нито му ставаше горещо, нито оставаше без дъх.

ГЛАВА ШЕСТНАДЕСЕТА

СБОГОМ НА ЗЕМЯТА НА СЕНКИТЕ

Ако човек можеше да тича, без да се уморява, не мисля, че би му се правило нещо друго. Но можеше да изникнат важни причини да спре и именно такава бе причината, която накара Юстас да извика:

— Чуйте! Стойте! Вижте докъде стигнахме!

Той имаше право. Защото се бяха озовали пред езерото Котлето, а отвъд него се извисяваха високите недостъпни скали, по които вода (хиляди тонове!) се спускаше всяка секунда, понякога проблясваща като диаманти, друг път — мрачна и огледално зелена. Вече чуваха, тътена на големия водопад.

— Не спирайте! Все по-навътре и все по-нататък! — извика Остроглед и литна нагоре.

— Лесно му е на него — каза Юстас, но Джуъл също извика:

— Не спирайте! Все по-навътре и все по-нататък! Съвсем лесно е!

Гласът му едва се чу от грохота на водопада, но в следващия миг всички го видяха как скача в езерото. И след него всички се втурнаха презглава и с плясък след плясък наскочаха във водата. Тя не бе никак студена, както всички (и най-вече Пъзъл) бяха очаквали, а приятно хладка и пенлива. Всички осъзнаха, че плуват право към водопада.

— Това е пълна лудост — каза Юстас на Едмънд.

— Знам и въпреки това... — отвърна Едмънд.

— Не е ли прекрасно? — попита Луси. — Забелязахте ли, че не изпитвате никакъв страх, дори и да искате? Опитайте.

— Невероятно! Наистина не става! — възкликна Юстас, след като опита.

До основата на водопада пръв стигна Джуъл, а Тириан доплува веднага след него. Последна беше Джил и най-добре от всички видя какво се случи. Тя забеляза нещо бяло да се движи нагоре по самия водопад. Това бе еднорогът. Не беше ясно дали плува, или се катери, но без съмнение се изкачваше все по-нависоко. Върхът на рога цепеше

водата точно над главата му и тя се спускаше около раменете в два потока, обагрени във всички цветове на дъгата. Точно зад него бе крал Тириан. Той движеше ръцете и краката си, сякаш плуваше, а се издигаше право нагоре, все едно, че човек може да плува нагоре по стената на къща.

Най-смешни изглеждаха кучетата. По време на препускането не се бяха задъхали ни най-малко, но сега, като се катереха и извиваха нагоре, не спираха да кихат и да се задавят. Това се дължеше единствено на факта, че не преставаха да лаят и всеки път, щом излаеха, устите и носовете им се пълнеха с вода.

Но преди Джил да успее да види добре всичко, самата тя бе започнала да се издига по водопада. Подобно нещо би било съвсем невъзможно в нашия свят.

Дори човек да успее да не се удави, той щеше да бъде размазан в неизброимите скални ръбове от невероятната мощ на водата. Но в този свят това бе възможно. Носиш се все по-нагоре, а от водата искрят всякакви разноцветни отблясъци — защото през нея се виждат камъни в различни цветове — и ти се струва, че се изкачваш по самата светлина. Все по-високо и по-високо, дотам, където усещането за височина би те ужасило, ако можеше да се уплашиш, но по-късно ще чувстваш само огромно вълнение. И най-накрая стигаш до прекрасната гладка извивка, където водата започва спускането си от върха, и се озоваваш сред равната река над водопада. Течението се носи с бясна скорост зад теб, но ти си толкова добър плувец, че се движиш с лекота срещу него. Скоро всички се озоваха на брега. Бяха мокри до кости, но щастливи.

Пред тях се простираше необятна долина, а заснежените планини, сега доста по-близо, се открояваха на фона на небето.

— Все по-навътре и все по-нататък! — извика Джуъл и в миг всички препуснаха отново.

Вече бяха извън Нарния, намираха се в Западната пустош, която нито Тириан, нито Питър, нито дори орелът бяха виждали. Но Лорд Дигъри и Лейди Поли ги знаеха.

— Помниш ли? Помниш ли? — питаха се те, при това съвсем спокойно, без изобщо да се задъхват, макар че всички тичаха по-бързо от летяща стрела.

— Нима, Лорд Дигъри? — попита Тириан. — Истина ли е онова, което се разказва в приказките, че вие двамата сте дошли тук в деня на създаването на света?

— Да — отговори му Дигъри. — А на мен ми се струва, че беше едва вчера.

— И сте яздили летящ кон? — попита Тириан. — И това ли е вярно?

— Разбира се — отвърна Дигъри.

А кучетата лаеха едно през друго:

— По-бързо, по-бързо!

И те препускаха все по-бързо и по-бързо, докато вече сякаш не тичаха, а летяха и дори орелът над главите им не ги изпреварваше. Минаха през още и още виещи се долини, изкачваха се по стръмните склонове на хълмове и се спускаха по-бързо от всякога от другата им страна. Следваха реката, понякога я прекосяваха, плъзгаха се по планинските езера като живи моторници, докато най-сетне на отсрещния бряг на едно езеро, синьо като тюркоаз, видяха гладък зелен хълм. Склоновете му бяха стръмни като стените на пирамида, а самият му връх бе опасан от зелена ограда. Над нея се издигаха клоните на дървета, чиито листа сякаш бяха сребърни, а плодовете — златни.

— Все по-навътре и все по-нататък! — избумтя гласът на еднорога и никой не спря.

Втурнаха се нагоре по хълма и откриха, че се издигат почти както се издига водата по скалите, когато вълна се разбие в носа на някой залив. И макар склонът да бе стръмен почти колкото покрива на къща, а тревата — гладка като на игрище за голф, никой не се подхлъзна. Забавиха ход чак когато стигнаха до самия връх, защото се изправиха пред огромна златна порта. За миг никой нямаше смелост да провери дали е заключена. Чувстваха се така, както и преди да откъснат плодовете: „Да посмеем ли? Правилно ли е това? Дали е предназначено за нас?“

Но още докато стояха така, някъде в оградената градина изсвири тръба — прекрасен силен и сладък звук. Портата се отвори.

Тириан стоеше, затаил дъх, чудейки се кой ли ще излезе. Съществото, което излезе, бе последното, което бе очаквал — дребна, изтънчена Говореща мишка с блестящи очи и червено перо в коронката

на главата си, с ръка на дръжката на дълга шпага. Тя се поклони по най-изящен начин и каза с пискливото си гласче:

— Добре дошли, в името на Лъва. Елате по-навътре.

Тириан видя как Крал Питър, Крал Едмънд и Кралица Луси се спуснаха напред, за да коленичат и да поздравят Мишката. Всички те извикаха в един глас:

— Рипичийп!

И Тириан ахна от почуда, защото осъзна, че стои срещу един от най-великите герои на Нарния — мишката Рипичийп, който бе участвал във Великата битка при Боруна, а после бе отплавал към Края на света с Крал Каспиан Мореплавателя. Но преди да му остане време да обмисли това, той почувства прегръдката на две силни ръце, усети как брадато лице го целува по страните и чу добре запомнен глас:

— Е, момко? По-едър си и по-висок от последния път, когато те прегърнах!

Това бе собственият му баща, добрият Крал Ерлиан. Но сега не изглеждаше така, както Тириан го видя за последен път, когато го донесоха вкъщи — блед и ранен в битката си с великана. Не изглеждаше и както Тириан го помнеше от по-късните му дни — посивял воин. Това бе баща му — млад и щастлив, какъвто едва си го спомняше от най-ранните си детски години, когато привечер си играеха в дворцовите градини на Каир Паравел. Спомни си дори аромата на млякото и хляба, с които бе вечерял по онова време.

Джуъл си каза: „Ще ги оставя да си поговорят малко и ще отида да поздравя добрия Крал Ерлиан. Не една свежа ябълка ми е давал, когато бях жребче.“ Но в следващия миг вече имаше други теми за размисъл, защото от градината излезе такъв великолепен и благороден кон, че дори еднорогът би се чувствал недостоеен в негово присъствие. Това бе величествен крилат кон. Той се загледа за миг в Лорд Дигъри и Лейди Поли и изцвили:

— Е, братовчеди!

Те, двамата, в един глас извикаха:

— Фледж! Скъпи Фледж!

И се втурнаха да го целунат.

А Рипичийп отново ги подканяше да влязат. Всички заедно преминаха през златните порти и навлязоха в омайния аромат, който се носеше от градината. Озоваха се в прохладно смесващите се слънце и

сянка под дърветата, а почвата под краката им пружинираше и бе изпъстрена с бели цветчета. Първото нещо, което ги порази, беше, че градината бе далеч по-просторна, отколкото изглеждаше отвън. Но не им остана време да мислят за това, тъй като от всички посоки прииждаха хора да приветстват новодошлите.

Сякаш всеки, за когото някога сте слушали (ако познавате историята на тези земи) беше тук. Тук бяха совата Глимфедър, блатното същество Пъдългълм, както и освободеният от магията Крал Рилиан, майка му — Звездната дъщеря, и великият му баща — самият Крал Каспиан. До него бяха и Лорд Дриниан и Лорд Берн, джуджето Тръмпкин и добрият язовец Трюфелхънтър заедно с кентавъра Гленсторм и стотици други герои от великата Война на избавлението. От другата страна се зададоха Кор — Кралят на Арченланд, заедно с баща си Крал Лун, майка си Кралица Аравис, и брат си — храбрия принц Корин, Гръмовната Десница, също и конят Брий и кобилата Хуин. И тогава от още по-дълбокото минало се появиха двата добри бобъра и фавънът Тумнус и за Тириан това бе най-чудното от всички чудеса.

Започнаха поздравии, целувки, ръкостискания и припомняне на стари шеги (не можете да си представите колко добре звучи някоя стара шега, когато я събудите след петстотин-шестстотин годишна почивка). Цялата компания се движеше към средата на градината, където фениксът бе кацнал на едно дърво и ги гледаше.

В основата на това дърво имаше два трона и в тях седяха толкова величествени и красиви Крал и Кралица, че всички им се поклониха. И с право се поклониха, тъй като това бяха Крал Франк и Кралица Хелън, родоначалници на древните кралски родове на Нарния и Арченланд. Тириан се почувства така, както вие бихте се почувствали, ако се изправите пред Адам и Ева в цялото им великолепие.

Около половин час по-късно или може да е било половин век по-късно, защото времето в тази страна не бе като времето тук, Луси седеше със своя най-стар нарнийски приятел — фавъна Тумнус. Двамата гледаха от оградата на градината към разпрострялата се долу Нарния. Но отгоре се виждаше, че хълмът е далеч по-висок, отколкото изглеждаше преди; склонът с блесналите скали се спускаше километри надолу и дърветата в този по-долен свят изглеждаха не по-големи от

зелени зрънца сол. След малко Луси се обърна с гръб към стената и се загледа в градината.

— Разбирам — рече тя замислено. — Сега разбирам. Тази градина е като обора. Много по-голяма е отвътре, отколкото отвън.

— Естествено, дъще Евина — отвърна фавънът. — Колкото по-навътре и по-нататък навлизаш, толкова по-голямо става всичко. Вътрешността е по-голяма от външните очертания.

Луси се загледа съсредоточено в градината и видя, че тя не е просто градина, а е цял един свят — свят със собствени реки, гори, море и планини. Но те не бяха непознати, тя ги бе виждала вече.

— Разбирам — промълви тя. — Това пак е Нарния, по-истинска и по-красива от Нарния долу, точно както тази долу бе по-истинска и по-красива от онази отвъд вратата на обора! Разбирам... свят в свят, Нарния в Нарния.

— Да — съгласи се господин Тумнус, — като лук, само че като влизаш все по-навътре и по-навътре, а всеки кръг е по-голям от предходния.

Луси се огледа наоколо и скоро откри, че с нея се бе случило нещо ново и прекрасно. Към каквото и да погледнеше, колкото и далеч да беше, щом се взреше внимателно в него, то ставаше съвсем тясно и се приближаваше, сякаш го гледаше през телескоп. Виждаше цялата Южна пустиня и отвъд нея великолепия град Ташбаан; на изток виждаше Каир Паравел край брега на морето и дори прозореца на стаята, която едно време бе нейна. Далеч навътре в морето откриваше островите, още и още острови до Края на света, а отвъд края се издигаше огромната планина, която наричаха Страната на Аслан. Но чак сега Луси установи, че тази планина бе част от великолепната планинска верига, която опасваше целия свят. Тя сякаш се приближи съвсем до нея. После погледна наляво и видя нещо, което бе взела за ярко оцветен облак, разделен от хълма, на който стоеше, от пропаст. Но като се вгледа по-внимателно, видя, че това въобще не е облак, а истинска земя. И когато съсредоточи погледа си върху едно определено място там, внезапно извика:

— Питър! Едмънд! Елате да видите! Елате бързо.

И те дойдоха и се взряха. Очите им бяха станали като нейните.

— Я гледай ти! — възкликна Питър. — Та това е Англия. А ето я и самата къща — стария дом на професор Кърк, откъдето започнаха

всичките ни приключения!

— Мислех, че тази къща отдавна е съборена — каза Едмънд.

— Така беше — съгласи се фавънът. — Но вие сега гледате към Англия в Англия, към истинската Англия, така, както това тук е истинската Нарния. И в тази вътрешна Англия нищо ценно и хубаво не е унищожено.

Внезапно те погледнаха към друго място и Питър, Едмънд и Луси ахнаха от удивление. Започнаха да викат и махат, защото бяха зърнали собствените си майка и татко, които им махаха от другата страна на огромната дълбока долина. Беше все едно да видиш как ти махат от палубата на голям кораб, а ти си на кея и чакаш пристигането му.

— Как можем да отидем при тях? — попита Луси.

— Лесна работа — отвърна ѝ господин Тумнус. — Тази страна и онази страна (всичките те са *Истинските* страни) представляват скали, издадени навън от големите планини на Аслан. Трябва само да тръгнем към самата планина, по-навътре и по-навътре, докато двете страни се съединят. Но чуйте! Това е тръбата на Крал Франк. Трябва да се качим.

Скоро всички вървяха заедно — беше голяма, бляскава процесия — нагоре към планини, много по-високи и от най-високите в нашия свят. Но тези планини не бяха покрити със сняг, по тях растяха гори, благоуханни плодни дръвчета, склоновете им бяха зелени и тук-там проблясваха водопади, все по-нагоре — до безкрая. Земята, по която вървяха, се стесняваше непрекъснато, от двете ѝ страни се спускаха дълбоки долини, а отвъд тях страната, която бе истинската Англия, се приближаваше все повече и повече.

Светлината над главите им се засилваше. Луси видя поредица от разноцветни скали, които приличаха на великански стълби. И тогава тя забрави всичко останало, защото към тях идваше самият Аслан, като скачаше от скала на скала като жив водопад от мощ и красота.

Първото същество, което Аслан повика при себе си, бе магарето Пъзъл. През живота си не сте виждали по-немошно и по-глуповато магаренце от Пъзъл, приближаващо се към Аслан. До него Пъзъл изглеждаше дребен като коте до санбернар. Лъва наведе глава и прошепна нещо на Пъзъл, от което дългите му уши клепнаха, но после

му прошепна още нещо и ушите му се изправиха отново. Хората не можаха да чуят нищо. След това Аслан се обърна към тях и каза:

— Още не изглеждате толкова щастливи, колкото искам да бъдете.

Луси отвърна:

— Толкова се страхуваме да не бъдем отпратени, Аслан. Толкова често си ни изпращал обратно в собствения ни свят.

— Не се безпокойте за това — успокой ги той. — Още ли не сте се досетили?

Сърцата им трепнаха в безумна надежда.

— Наистина имаше железопътна катастрофа — тихо каза Аслан. — Татко ви и майка ви, както и всички вие сте... как го наричахте в Земята на сенките — мъртви. Сроктът свърши, започна ваканцията. Сънят свърши, утрин е!

И докато говореше, Той вече не изглеждала като лъв. Започнаха да се случват неща, толкова великолепни и прекрасни, че не бих могъл да ги опиша. За нас това е краят на всички приказки и можем наистина да кажем, че всички живели дълго и щастливо. Но за тях това е началото на истинската приказка. Целият им живот в този свят и всичките им приключения в Нарния са били едва корицата и заглавната страница. Сега най-сетне започва Първа глава на Голямата Приказка, която никой на земята не е чел и която продължава вечно, а всяка следваща глава е по-хубава от предходната.

ЗА АВТОРА НА ТАЗИ КНИГА

Клайв Стейпълс Луис е един от най-обичаните автори на фентъзи и фантастика в света. Английският писател, професор по средновековна и ренесансова литература на Кеймбридж и уважаван теолог, е считан за един от най-бляскавите умове на своето поколение.

Клайв Стейпълс Луис е роден на 29 ноември 1898 г. в Белфаст. Той имал брат, няколко години по-голям от него, и когато двамата били възрастни, прекарвали много време заедно, като си измисляли въображаеми страни и пишели за тях — макар и не в романтичен стил, в който по-късно пише създателят на хрониките на Нарния.

Но най-много време, когато бил момче, Луис прекарвал сам или в света на книгите. „Аз съм продукт на дълги коридори, на празни, огрени от слънцето стаи, на тишината на стълбищата и самотното изучаване на таваните, на далечни шумове от клокочещи цистерни и тръби, на свиренето на вятъра под керемидите. А и на безброй много книги“ — пише той. „Книги имаше в кабинета, в салона, в килера, на два реда в голямата етажерка на стълбищната площадка, в спалнята. Купища книги, натрупани на височината на рамото ми на тавана, най-различни книги, отразяващи всеки мимолетен етап на интересите на родителите ми, книги, които са увлекателни, и книги, които са скучни книги, подходящи за деца, и други, които определено не са. Нищо не ми беше забранено. В безкрайните наглед дъждовни следобеди аз вземах том след том от лавиците... Отначало любимите ми писатели бяха Е. Несбит и Дж. Суифт с «Приключенията на Гъливер», както и норвежките митове и оказания.“ По-късно с тях си съперничат Омир и чудният свят на старогръцките легенди, които той вече можел да чете в оригинал.

Клайв е бил най-добър приятел с Дж. Р. Р. Толкин и е бил в прекрасни отношения още с много други автори като Е. Р. Едисън и Роджър Ланслийн Грийн. Литературният им кръг е бил известен като „The Inklings“ („Намекващите“).

Обикнал истински старогръцкия език и литература, през 1917 г. Луис получава стипендия по класическа литература в Оксфорд. Завършва образованието си с отличен успех по две специалности — класическа филология и английски език и литература и преподава английски в продължение на цели тридесет години, като е отличен за някои свои значителни научни трудове, след което става професор в Кеймбридж, където работи десет години.

Клайв С. Луис е написал седем хроники за Нарния, публикувани от 1950 до 1956 година, които са класически произведения за деца. По собствените му думи историите за Нарния той е писал за свое удоволствие. Писателят твърди, че истинската причина да се пишат детски книги е, „защото детската литература е най-добрата художествена форма за това, което имаш да кажеш“.

Освен със своите научни трудове, Клайв С. Луис е известен с различни книги по теология и с двата си приключенски романа за други светове „От тихата планета“ и „Переландра“ — интересни и поетични разкази за пътувания до Марс и Венера.

Въпреки това, най-голямата му слава е като създател на класическата фентъзи поредица „Хрониките на Нарния“, която със своите 60 милиона продадени бройки е една от най-продаваните на всички времена.

Луис умира през 1963 година, в същия тъжен ден, в който е застрелян и Джон Ф. Кенеди.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.